

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

Ilham Aliyev

SƏS

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

Nº 003 (5968) 10 yanvar 2020-ci il. "Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı. Qiyməti 40 qəpik

"Bu gün biz təkcə neft və qazi yox, həm də elektrik enerjisini ixrac edirik"

Prezident İlham Əliyev "ACWA Power" şirkətinin idarə heyətinin
sədrini və "Masdar" şirkətinin icraçı direktorunu qəbul edib

Şəh 2

"Prezident İlham
Əliyevin 2020-ci ili
"Könüllülər illi" elan etməsi
Azərbaycan gəncliyi üçün
önəmlı hadisədir"

Prezident İlham Əliyevin 2020-ci ili
ölkəmizdə "Könüllülər illi" elan et-
məsi gəncləri çox sevindirdi. Dövlə-
timizin başçısının bu qərarı gənclə-
rin öz potensiallarına inamlarının
artmasına, həmcinin ölkəmizdə hə-
yata keçirilən dövlət gənclər siyasetin-
in daha da inkişafına mühüm
təhfə verəcək..."

Bax 7

Kim qalib gəldi - ABS,
yoxsa İran?

Bax 12

Yaxın Şərqi regionunda həbi-
siyasi gündəmin dəyişməsi
ABŞ və İran arasında uzun illərdür
ki, davam edən soyuq müharibənin,
az qala 3-cü Dünya Müharibəsi ilə
əvəzlenəcəyinə səbəb olacaqdı. Da-
ha dəqiq desək, İranın İraqda, Suri-
yada və Yeməndə cərəyan edən si-
yasi maraqları ABŞ-in maraqları ilə
ciddi şəkildə toqquşdu və nəticədə,
Pentagon Amerika prezidenti Do-
nald Trampın xüsusi göstərişi...

ADA-nın töhfəsi,
yaxud Amerika
araşdırıcısının kitabı
Azərbaycan dilində

8

7

İsveçə vətəndaşının
adi Azərbaycan XİN-in
arzuolunmaz şəxslər
siyahısından çıxarılib

11

Qərbdə geosiyasi
parçalanma: Fransa
ABŞ-a qarşı yeni
addım atır

Xarici siyaset:
Azərbaycan yeni mərhələdə

3

Nazirlər Kabinetində "ACWA
Power" və "Masdar" şirkətləri
ilə bərpaolunan enerji üzrə pilot
layihələrə dair icra müqavilələri
imzalanıb

4

Hikmət Hacıyev: "Azərbaycan
ile Fransa arasında
əməkdaşlıq müxtəlif
istiqamətlərdə
inqisaf edir"

5

"Biz xoşagalmaz halların
qarşısını maksimum almağa
çalışırıq"

5

Seymur Orucov:
Azərbaycanda könüllülər
hərakatı geniş vüsət alıb

4

Ermənistanda demografik
vəziyyət fəlakət həddindədir

6

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 9-da Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" şirkətinin idarə heyətinin sədri Mohammad Abunayyanı və Birleşmiş Ərəb Əmirlərinin "Masdar" şirkətinin icraçı direktoru Mohammed Jameel Al Ramahini qəbul edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, qonaqları salamlayan Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, Azərbaycan elektrik enerjisi sektoruna çoxlu investisiya yatırıb və elektrik xələri bizi qonşularımızla birləşdirir:

-Azərbaycana xoş gəlmisiniz. Sizi görməyə çox şadam. Sizi enerji sektorunda, xüsusilə bərpa olunan enerji resursları sektorunda aparıcı şirkətlər olan "ACWA Power" şirkəti və "Masdar" şirkəti ilə bu gün imzalanmış çox mühüm İcra Müqaviləsi münasibətə təbrik etmek istərdim. Bu müqavilə Azərbaycanda enerji layihələrinin inkişafında yeni sehifə açacaq. Çünkü bərpa olunan enerji bu gün bizim üçün enerji sektorunda prioritətlərdən biridir. Azərbaycan artıq özünün elektrik enerjisi ehtiyaclarını temin edir və hem də elektrik enerjisi ixrac edir. Lakin bizim hədəfimiz bərpa olunan enerji sektoruna investorlar cəlb etməkdir və bu İcra Müqaviləsinin əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, külək və Gənəş elektrik stansiyaları investorların vəsaiti hesabına tikilecək. Beləliklə, siz Azərbaycanda işləməyə maraq göstərirsiniz. Biz bunu ölkəmizə, gələcəyimizə olan etimad hesab edirik. Çünkü bu, çox böyük investisiyadır. Mənə məlumat verildi ki, bu gün İcra Müqaviləsinin imzalanmasından sonra digər müqavilələrin hazırlanması üçün bir qədər vaxt var və ümidi var ki, bu il biz Gənəş və külək elektrik stansiyalarının təməlqöymə mərasimində iştirak edəcəyik. Bu, bizim üçün çox müümət layihədir.

Qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan elektrik enerjisi sektoruna çoxlu investisiya yatırıb və elektrik xələri bizi qonşularımızla birləşdirir. Biz elektrik enerjisinin istehsalına çoxlu investisiya yatırısq. Bu gün bizim 1000 meqavat əlavə elektrik enerji gücümüz var və biz bunu ixrac edirik, bizim ixrac bazarlarımı var. Həmçinin sizə bildirmek istərdim ki, bizim bu sektor-dakı investisiyalarımız aparıcı beynəlxalq institutlar tərəfindən, xüsusilə Davos Dünya İqtisadi Forumu tərəfindən qeydə alınır. Onlar elektrik enerjisinin əlçatanlıq indeksinə görə Azərbaycanı dünyada ikinci yere layiq görüb. Bütün ölkəmiz elektrik xələri ilə təmin olunub və qeyd etdiyim kimi, bu gün Azərbaycan ixracatçıya çevrilir. Həmçinin bu yaxnlarda, bir aydan bir qədər çox bundan əvvəl biz tərəfdəşarlarımızla birləşdikdən qaz keməri layihəsi olan və artıq Avropanın sərhədlerine çatan TANAP-ı tamamladıq. Biz Gənəş və küləkdən nə qədər çox enerji eldə etsek öz ehtiyaclarımıza və ixrac üçün təbii qaza bir o qədər qənaət edəcəyik. Ona görə də mən bugünkü mərasime çox böyük əhəmiyyət verirəm. Bu, bizim doğru yolda olduğumuzu göstərir. Bu, həmçinin onu göstərir ki, Azərbaycan investorlar üçün çox yaxşı şərait yaradıb.

Sizin investisiyalarınız yüz milyonlarla dollar məbləğində olacaq. Elektrik enerjisinin ümumi həcmi 440 meqavat olacaq. Bu, həqiqətən Azərbaycanda bərpa olunan enerji baxımından böyük deyişiklik olacaq. Həmçinin şadam ki, bu layihələrdə sizin şirkətləriniz tərəfdən olaraq seçiləbilər. Hesab edirəm ki, bu, gözlənilməz deyil. Çünkü mənə məlumat verilib ki, "ACWA Power" in ümumiylidə 30 min meqavatdan çox elektrik enerjisi var və bərpa olunan enerji

"Bu gün biz təkcə neft və qazı yox, həm də elektrik enerjisini ixrac edirik"

Prezident İlham Əliyev "ACWA Power" şirkətinin idarə heyətinin sədrini və "Masdar" şirkətinin icraçı direktorunu qəbul edib

sahəsində də 8 min meqavat elektrik enerjisi hasil edir. "Masdar" 4 min meqavat bərpa olunan elektrik enerjisi istehsal edir. Beləliklə, siz bu sahədə çox təcrübəli və aparıcı şirkətlərsiniz. Buna görə də sizin görməndən çox məmənunum. Əminəm ki, bizim əməkdaşlığımız uzunmüddətli olacaq, bütün layihələr və texniki məsələlər vaxtında həll ediləcək. Biz bu iki iri layihəni başlayacaq və bu layihələr Azərbaycana gələcəkdə digər investisiyaları, digər investorları da cəlb etmek imkanı verəcək. Çünkü bizim ölkə küləklə və Gənəşlə zəngindir. Bəzən külək hansısa narahatlıq yaradır, lakin, eyni zamanda, havanı temizləyir. Ancaq indi külək və Gənəş bizim enerji istehsalımıza xidmət edəcək və bunun sayəsində daxili istifadə və ixrac üçün çoxlu təbii qaza qənaət olunacaq. Bir daha xoş gəlmisiniz və bir daha Azərbaycanda investor olmaq qərarınıza görə sizə təşkkürümü bildirmək istəyirəm.

***
Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" şirkətinin idarə heyətinin sədri Mohammad Abunayyan:

-Cənab Prezident, icaza verin Sizə təşəkkürümüz və hökumətimiz, Kralın, Vəliəhdin salamlarını çatdırırm. Səudiyyə Ərəbistanının hökuməti ilə, bizim rəhbərlərlə artıq qurduğunuz bu möhtəşəm münasibətləri örnək göstərməli olar. Səudiyyə Ərəbistanının şirkətinə göstəriyin etimad sayəsində biz indi Azərbaycanda bərpa olunan enerji ilə bağlı Sizin planlarını artıq həyata keçirə biləcəyik. Sərmayelerə, iqtisadi və sosial dəyərlərə gəldikdə, bərpa olunan enerjinin bizim layihələrə cəlb edilməsi nöqtəyi-nəzərindən Sizin gözlətlərinizi gercəkləşdirə biləcəyik. Azərbaycanın resurslarını fərqli enerji generasiyasında istifadə etməyə yönəldəcəyik. Azərbaycan üçün ən yaxşı optimallaşdırılmış iqtisadi həll yoluna nail olmaq üçün yanacaq balansını təkmilləşdirəcəyik. Mən çox şadam və Sizə həqiqətən minnətdaram ki, Siz bizi seçdiniz. Çünkü, Səudiyyə Ərəbistanı ilə münasibətlərə göstəriyin etimadı eks etdirir. Sizin tətbiq etdiyiniz müfəssəl programınız bizə hedəfən çox müsbət təsir bağışlamışdır. Həqiqətən prosesdə - texniki, kommersiya, müqavilə proseslərində də ən yaxşı təcrübədən istifadə edilmişdir. Bizim digər

ölkələrlə necə işlədiyimizə dair və bərpa olunan enerji proqramlarını necə başlamağımızla bağlı geniş təcrübəmiz var. Lakin Azərbaycan nadirliyi ilə seçilir. Çünkü siz artıq proqrama başlaşmısınız. Siz ən yaxşı şirkətləri rəqabət aparmaq üçün çox peşəkar və şəffaf şəkildə cəlb etmisiniz. Siz, həmçinin çox nadir rəqabətlilik dəyərləri tətbiq etmisiniz.

Cənab Prezident, bu investisiya bizim yüksək səviyyədə olan siyasi münasibətlərimizə uyğun olacaq. Habelə Vəliəhdin Şahzadəmizin həmisi qeyd etdiyi kimi, siyasi münasibətlərə dəstəkləyən güclü iqtisadi əlaqələri də görəmək istəyirik.

Cənab Prezident, bu, Səudiyyə Ərəbistanı tərəfindən müxtəlif sahələri əhatə edəcək investisiya qoyuluşunun başlangıçıdır.

Cənab Prezident, bildiyiniz kimi, bizim münasibətlərimiz yüksək səviyyədədir. Sosial sahəyə gəldikdə, ötən il ərzində Azərbaycanda 100 mindən çox turistimiz olub. Hər il turistlərin sayında 20-30 faiz artım müşahidə olunur. Bu, onu göstərir ki, bu gün münasibətləri siyasi, sosial sahələrlə yanaşı, hem də iqtisadi sahəni əhatə edir. Müsbət meqam ondan ibarətdir ki, bunlar artıq Azərbaycanda baş verir.

Cənab Prezident, biz bu layihələri sizin baxınızı reallaşdırmaq üçün birləşdikdən sonra keçiririk. İqtisadi, səsial dəyərlərə gəldikdə isə biz buradakı insanlara təlimlər keçəcəyik, "know-how" biliklərini tövərecəyik. "ACWA Power" şirkətində bizim sahmdarlarımız, idarə heyətimiz tərəfindən belə qərar qəbul edilib ki, Azərbaycanı region üçün platforma olaraq istifade edək. Bilirsiniz ki, bu, təkcə Azərbaycan üçün deyil. Bizim ofisimizin aprel ayından burada tam fealiyyətə başlayacağına səbəbi də budur. Biz insan kapitalının inkişafı üçün təlimlərin keçirilməsi ilə meşğul olacaq. Çünkü Sizin rəhbərliyinizle bu ölkədə çox böyük insan kapitalı yaranıb və biz bundan beynəlxalq səviyyədə istifadə etməyə çalışacaq. Bəli, bu, bizim Azərbaycanda inkişaf etdirməyə çələbdən istifadə edəcəyik. Lakin, eyni zamanda, dünya miqyasında rəqabət qabiliyyətliliyimizi və potensialımızı artırmaq üçün insan kapitalından istifadə edəcəyik. Biz öhdəliklərimizə sadıq və mən hökumətimiz salamlarını Sizə çatdırıram. Lakin biz,

eyni zamanda, bu layihədə sağlamlıq və eməyin tehlükəsizliyi, vaxt, keyfiyyət, etibarlılıq baxımından üzərimizə öhdəlik götürür. Bu layihə 200 million dollar dəyərindədir. Eyni zamanda, biz burada ister bərpa olunan enerji mənbələri ilə, isterse də yüksək səmərəliliklə qazın, yanacağın istehsalı ilə bağlı uzunmüddətli əməkdaşlığı sadıq. Biz burada olmaqdan çox şadıq. Bəli, biz səudiyyəliyik, lakin yerli şirkət kimi fealiyyət göstəririk və göstərəcəyik. Çünkü biz Sizin sistemim, Azərbaycandakı və regiondakı inkişafın bir parçası olmaqdan qurur duyuruq. Sizinle görüşmək menim üçün həqiqətən şərəfdir. Çox xoşbəxtəm ki, Sizinle görüşmək üçün bize böyük imkan yaratmışınız. Mən çox məmənunum. Sizin iş cədvelinizi gərgin olduğunu bilirəm. Bu böyük imkanı bizə yaratdığınız üçün Sizə minnətdariq. Təşəkkür edirəm, cənab Prezident.

***

Prezident İlham Əliyev:

-Ölkəmiz haqqında dediğiniz xoş sözlər görə sizə təşəkkür edirəm. Mənim şəxsi salamımı və ən xoş arzularımı Əlahəzər Kral Salmana, Vəliəhd Şahzadəyə çatdırmağınızı sizdən xahiş edirəm. Qeyd etdiyiniz kimi, Səudiyyə Ərəbistanı və Azərbaycan arasında əlaqələr çox yüksək səviyyədədir və biz çox yaxın dost, tərəfdəş və qardaş ölkələrik. Mən bu əlaqələri qardaşlıq əlaqələri adlandırdım. Biz beynəlxalq institutlarda bir-birimizi dəstəkləyirik. Buz BMT-də, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında birgə fealiyyət göstəririk. Bildiyiniz kimi, bu yaxnlarda Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi qəbul etdi. Biz bu təşkilatla üç il müddətində sədrlik edəcəyik. Sizin və Birləşmiş Ərəb Əmirlərinən olan dostların dəstəyi ilə bu təşkilatın sədrliyi qəbul etdi. Lakin, eyni zamanda, təlimlərin keçirilməsi ilə meşğul olacaq. Çünkü Sizin rəhbərliyinizle bu ölkədə çox böyük insan kapitalı yaranıb və biz bunu həmişə dostlarımla, ölkənizin rəhbərləri ilə müzakirə edərək bildirdiyim kimi, Səudiyyə Ərəbistanı ilə Azərbaycan arasındaki əlaqələrə bu gün iqtisadi dəstək lazımdır. Buna görə də biz həmişə iqtisadi sənədləşdirməyi siyasi əməkdaşlığın səviyyəsine necə çatdırılması baredə danışırıq. Bu, asan deyil, lakin bu gün biz çox vacib bir addım atdıq. Həqiqətən də bu, bir çox digər investorlar üçün yol açır. Onlar "ACWA Power" və "Masdar"ın burada olduğunu, yüz milyon dollarlıq investisiyalar qoymalarını, bizim geləcəyimizə etibar etdiklərini görecəklər. Buna görə bir çox digər investorlar da sizin arxanca gələcəklər. Həmçinin tərəfdəşlərin seçilməsi prosesində biz artıq bu sahəyə marağın olduğunu gördük. Bu marağı yaradan bir çox amiller var. Birinci, Azərbaycandakı siyasi sabitlik, proqnozlaşdırma, iqtisadi inkişaf, həmçinin saxələndirilmiş infrastruktur, ixrac imkanları. Qeyd etdiyim kimi, bu gün biz təkcə neft və qazı yox, hem də elektrik enerjisini ixrac edirik. Büyyük potensial var, xüsusilə bərpa olunan enerji sektorunda. Beləliklə, bu layihə bizim üçün çox vacibdir. Sizə bu qərarı verdiyiniz üçün minnətdarıq. Bu, bizim aramızdakı yaxın dostluq əlaqələrimizdən daha bir əlamətidir.

***

Birləşmiş Ərəb Əmirlərinin "Masdar" şirkətinin icraçı direktoru Mohammed Jameel Al RAMAHİ:

-Cənab Prezident, icaza verin hökumətim, Birləşmiş Ərəb Əmirlər və "Masdar" şirkətinin sahmdarları adından bize bu imkanı yaratdırıq. Size təşəkkür edim. Karbonsuzlaşdırma dövrü istiqamətində planlarınızda iştirak etmək, onları dəstəkləmək öhdətəni üzərimizə götürüb. Dünyanın geləcəyi karbonsuzlaşdırma istiqamətində enerji enerji istehsalı üzüllərdən asılılığı azaldaraq daha təmiz geləcəyə doğru gedir. "Masdar" şirkəti olaraq biz diqqətimizi dayanıqlı şəhər icmalarına, bərpa olunan enerji və geləcək texnologiyalara yönəldirik.

Cənab Prezident, bu prosesdə iştirak etmək və Sizin tərəfdən seçilən böyük şərəfdir. Bələk kimi, Sizin dəstəyiniz, aydın təlimatınız, Sizin baxışınız olmasayıd, biz burada önümüzde əylemeyecekdik.

Bir daha çox sağ olun, cənab Prezident. Öləkinin və dönyanın qurur duyacağı bir nəticəyə nail olmaq məsələsində bizə etibar edə bilərsiniz, inşallah.

***

Prezident İlham ƏLİYEV:

-Çox sağ olun. Bu gün Azərbaycandakı enerji layihələrinin inkişafında yeni bir mərhəleyə şahidi edirik. Bu il - 2020-ci ili belə bir mühüm hadisə ilə başlamaqdan çox məmənunam. Bunun yaxşı geləcəyi olacaq, ölkələrimizi bir-birinə daha da yaxınlaşdıracaq. Səudiyyə Ərəbistanından olan turist qonaqları qeyd etdiyiniz. Zənnimcə, Birləşmiş Ərəb Əmirlərindən olan turistlərin sayı da buna bərabərdir. Sizin ölkələrinizə səyahət edən azərbaycanlıların da sayı artır. Bu, sadəcə turistlər təklif etdiklərimizlə bağlı deyil. Bunun sebəbi insanların burada özünü rahat hiss etməsidir. Azərbaycanlılar sizin ölkələrinizə, sizin vətəndaşlarınızda Azərbaycana səyahət edərək öz evlərindəki kimisi hiss edirlər. Bu İcra Müqaviləsinin imzalanması mərasimi də ölkələrimiz arasıda əlaqələri gücləndirəcək.

İndi ekspertlər müxtəlif fəaliyyət sahələrində ölkələrin əldə etdiyi nəticələri geniş təhlil edirlər. Onların sırasında xarici siyaset xüsusi yer tutur. Çünkü hazırda dünya miqyasında ziddiyətli, mürəkkəb və risklərlə dolu proseslər özünü göstərir. Məhiyyət etibarilə, yeni şərtlər daxilində istənilən müstəqil dövlətin suverenliyi çox böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Bu prizmadan Azərbaycanın xarici siyaset kursunun 2019-cu ildə ümumi dinamikası və əldə olunan konkret nəticələr maraqlıdır. Faktların təhlili göstərir ki, rəsmi Bakı bu istiqamətdə kifayət qədər ciddi naiqliyyətlər əldə edib. Xarici siyaset kursu səmərəliliyini daha da artırıb. Faktiki olaraq, Azərbaycan bu istiqamətdə yeni səviyyəyə yüksəlib. Prezident İlham Əliyevin titanik səyəri sayəsində xarici siyasetin dayanıqlığı, məqsədönlüyü və sistemliliyi növbəti mərhələyə qədəm qoyub. Bunun konkret əlamətləri mövcuddur. Həmin bağlılıqla Azərbaycanın xarici siyasetinin bir sıra məqamları üzərində geniş dayanmağa ehtiyac gördük.

Məzmun və forma: xarici siyasetdə yeni vəhdət

Ekspertlər Azərbaycanın xarici siyasetinin ötenlikli ümumi mənzərəsini analiz edirlər. Cənubi Qafqazın lider dövlətinin 2019-cu ildə daha fəal olduğu istiqamətlər və əldə etdiyi nəticələr bütövlükde regionun geosiyasi mənzərəsində ciddi yer tutur. Azərbaycan diplomatiyasının fəaliyyətinin müxtəlif aspektləri de maraqlıdır. Çünkü sürətə dəyişən geosiyasi şəraitdə diplomatik əvvəlik və səmərəli metodologiya olmadan davamlı uğur əldə etmək imkansızdır. Azərbaycan isə 2019-cu ildə xarici siyasetdə böyük uğurlar qazanıb və bunun regionun geosiyasi və təhlükəsizlik mənzərəsinə əhəmiyyətli təsiri olub. Bu səbəbdən ölkənin xarici siyaset kursunun müxtəlif aspektlərdən təhlili aktuallılıq kəsb etməkdədir.

Təbii ki, hər seyidən önce, milli diplomatiya Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında yeni naiqliyyətlərə imza atıb. Bu, prinsipial məqamdır. Dövlət başçısının həyata keçirdiyi siyaset dünya tərəfindən çox müsbət qarşılanır. Xarici siyaset sahəsində göstərilən fəaliyyətin arxitektoru da ölkə rəhbəridir. Təsadüfi deyil ki, mütxəssislər bu istiqamətdə qazanılan uğurları birbaşa Prezident İlham Əliyevin adı ilə bağlayırlar.

Bu kontekstdə maraqlı doğuran məqamlardan biri 2019-cu ildə Azərbaycan rəhbərinin əməkdaşlıq formatları istiqamətində təşəbbüslerini davam etdirməsi olub.

Azərbaycan ikitərəfli əməkdaşlıq formatına 2019-cu ildə də ciddi əhəmiyyət verib. Müxtəlif dövlətlərlə ikitərəfli əlaqələrin inkişaf etdirilməsi suverenliyin təminini baxımdan və prinsipial əhəmiyyət kəsb edir. Bu proses, elbəttə, daim diqqət mərkəzində olmalıdır. Bununla yanaşı, ölkə rəhbəri cəxətərəfli platformalarda Azərbaycanın fəal şəkildə iştirak etmesi aspektində de böyük irəliliyiə nail olub. Məsələnin bu tərəfinin özündə bir neçə özəllik ehtiva olunub. Burada, məsələn, xarici ölkə və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq və tərəfdəşlik münasibətlərinin genişləndirilməsi ayrıca yer tutur. Eyni zamanda, Azərbaycan haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinin diqqətine çatdırılması əhəmiyyət kəsb edir. Bu kontekstdə yüksək səviyyəli beynəlxalq tədbirlərin Azərbaycanda keçirilməsi və mühüm beynəlxalq təşəbbüslerde ölkəmizin iştirakı vacib məqami təşkil edir. Rəsmi Bakının bu istiqamətlərdə töhfələri dünya tərəfindən etiraf olunur.

Bunlar 2019-cu ildə Azərbaycanın xarici siyaset kursunda özünü göstərmış mühüm bir məqamı müəyyən etməyə imkan verir: konkret desək, Azərbaycan diplomatiyası ikitərəfli əməkdaşlıq formatları ilə cəxətərəfli platforma fəaliyyətini üzvi surətdə əlaqələn-

The screenshot shows the homepage of the 'NEW TIMES ANALYTICAL INFORMATION' website. The main banner features a world map and the text 'THE THINKING OF FUTURE BİZ DÜNYA SİYASƏTİNİN BÜTÜN SİRLƏRİNİ AÇIRIQ'. Below the banner is a navigation menu with categories like 'SİYASƏT', 'GEOSİYASƏT', 'İQTİSADIYYAT', etc. The main content area displays an article titled 'Xarici siyaset: Azərbaycan yeni mərhələdə' with a black and white photo of a speaker at a podium during the 'VII GLOBAL BAKU FORUM' in Baku, Azerbaijan. To the right, there are sidebar sections for 'Qoşulu olduğu bölmələr' (including 'Beynəlxalq münasibətlər', 'Global proseslər və trendlər', etc.), 'Aktual' news items, and 'Səfərlər' (including a link to 'Tramp: Bütün ABŞ düşmənləri "qorxu içində qaçır"'). At the bottom right is a 'Yeni laviha' (New issue) button.

Xarici siyaset: Azərbaycan yeni mərhələdə

dire bilib. Bu isə, faktiki surətdə, xarici siyasetdə yeni keyfiyyət üstünlüğünün əldə edilməsi deməkdir. Onun izahı müasir mərhələnin özəllikləri ilə əlaqəlidir. Məsələ onunla bağlıdır ki, indiki mərhələdə müstəqil dövlət suverenliyini təmin etmək üçün ayrı-ayrı dövlətlərlə əlaqələrini dövlətlər qrupu və müxtəlif təşkilatlardakı fəaliyyətləri ilə əlaqələndirməyi bacarmalıdır. Buna bir sira hallarda "şəbəkə diplomatiyası" da deyirlər. "Şəbəkə diplomatiyası" ölkənin yalnız müxtəlif təşkilatlar və ölkələrlə paralel şəkildə əlaqələrinin qurulmasını ifade etmir. Daha geniş anlamda bu, ümumən xarici siyasetin konkret ölkə, ölkələr qrupu, regional və global təşkilatlar çoxluğu ilə koordinasiyalı, sistemli fəaliyyətini təmin etməyi nəzərdə tutur. Bunun təsdiqi isə əldə edilən konkret nəticələrin olması ilə bağlıdır.

Bu baxımdan Azərbaycanın 2019-cu ildə xarici siyaset sahəsində əldə etdiyi nəticələr maraqlı və diqqətəklənəcək bir mənzərə yaradır. Önce vurğulayaq ki, ölkəmiz ötən il iki nüfuzlu beynəlxalq təşkilatın zirvə görüşünə evsahibliyi edib. Onlardan biri Türk Şurası, digeri isə Qoşulmama Hərəkatıdır. Hər iki tədbirdə Azərbaycan üçün əhəmiyyətli olan qərarlar qəbul olunub. O cümlədən bu təşkilatlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü yekindiliklə dəstəkləyib və təcavüzkar Ermənistən işğal etdiyi ərazilərdən herbi qüvvələrini çıxarmasını tələb ediblər. Onu deyək ki, Qoşulmama Hərəkatında 120 dövlət təmsil olunur və onların siyasi mövqələri bir sira hallarda bir-biri ilə ziddiyət təşkil edir. Azərbaycan məsələsində isə bütün üzv ölkələr həmrəylik nümayiş etdiriblər. Bu nümunə konkret olaraq milli diplomatiyanın uğurudur.

Regional və global miqyas: daha six bağlılığa doğru

2020-ci ildə Azərbaycan hər iki təşkilatda sədrlik edəcək. Deməli, rəsmi Bakının 2019-cu ildə əldə olunanları inkişaf etdirmək üçün geniş imkanları vardır. Lakin Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyəti mə-

səlesi bu iki qurumla məhdudlaşdır. 2020-ci ildə ölkəmiz GUAM və TRACECA-ya sədrliyi həyata keçirəcəkdir. Bütün bunlara elave olaraq, mütləq 2019-cu ildə Azərbaycanın beynəlxalq və regional təşkilatlarda təmsilciliyinin coğrafiyasını daha da genişləndiriyini vurgulamaq lazımdır. Konkret desək, ölkəmiz ötən il dönyanın 135 dövlətini öz səralarında birləşdirən Qrup 77-yə (G-77) üzv olub. Həm də Sakit okean Aliyansı təşkilatında müsahidəci statusu alıb. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında Azərbaycanın müşahidəci statusuna bu il baxılmalıdır.

Bütün bunlara Azərbaycanın BMT, AŞ və AŞPA-dakı fəaliyyətini eləvə etmək gərəkdir. Yekun olaraq zəngin bir mənzərə alıñır. Belə görünür ki, Azərbaycan çoxşaxəli xarici siyaseti ilə hazırda dünya siyasetində ciddi rol oynayan bütün qurumlarla koordinasiyalı fealiyyətə nail olub. Bu proses hər il daha da inkişaf edir və 2019-cu ildə yeni mərhələyə qədəm qoyub. Bu mərhələnin başlıca xüsusiyyəti Azərbaycanın bütün regional və beynəlxalq təşkilatlarda fəaliyyətinin daha six bağlılıq halına getirə bilməsinən ibarətdir.

Onu reallaşdırmaq üçün rəsmi Bakı iqtisadiyyat, energetika, nəqliyyat-logistika, mədəni, humanitar, təhlükəsizlik və digər sferalarda real nəticəsi olan programlarda iştirak edib və bir çoxunun təşəbbüskarı olub. Məsələn, Bakı "Bir kəmər, bir yol" layihəsinin əsas iştirakçılarından biridir. Eyni zamanda, 2019-cu ildə açılışı olan TANAP-ın təşəbbüskarı və bütövlükde Cənub Qaz Dəhlizinin əsas iştirakçılarından biridir. Azərbaycan nəqliyyat sferasında Bakı-Tbilisi-Qars dəmiryolu xəttini reallaşdırmaqla özünün müxtəlif beynəlxalq proyektlərdə aktiv iştirakına nail olub.

Ölkəmiz Şərqi-Qərbi, Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin reallaşmasında fəal iştirakını davam etdirir. Hər iki istiqamətdə 2019-cu ildə konkret addımlar atılıb. Artıq "Bir kəmər, bir yol" təşəbbüsü çərçivəsində bu istiqamətlərdə konkret nəticələr vardır. Şübhəsiz ki, Azərbaycan bu prosesi daha da inkişaf etdirəcək.

Bunlar təsdiq edir ki, yuxarıda xarici si-

yasətdə müşahidə edilən dəyişikliyində bəhs edərək, biz konkret və ciddi faktlara eəsaslanırıq. Azərbaycan diplomatiyasının real fəaliyyət sahəsində uğur qazanması üçün vurğulanan layihələrin həyata keçməsi zəruri şərtdir. Cənubi Qafqazın digər iki ölkəsi mehz buna nail olmadıqlarından, Azərbaycan səviyyəsində regional və global geosiyətde oyuncu ola bilməyiblər. Bu məqamın xarici siyaset kursunun səmərəliliyi kontekstində prinsipial əhəmiyyəti olduğunu düşünürük.

Beləliklə, 2019-cu ildə Azərbaycan milli maraqlara söykənən xarici siyaset kursunu inamlı davam etdirir. Prezident İlham Əliyev bu prinsipi ləkənək şəkildə belə ifadə edib: "Biz xarici siyasetimizlə öz milli maraqlarımızı qoruyuruq və mümkün olan riskləri azaldırıq. Bizim xarici siyasetimiz məhz milli maraqlar üzərində qurulub. Milli maraqlar neyi diktə edirəsə, biz xarici siyasetdə onu da etməliyik və edirik".

Daha əhəmiyyətli odur ki, ölkə rehbərliyi ötən il xarici siyaset kursunu inkişaf etdirərək, sürətə dəyişən mürəkkəb bir geosiyasi dinamikada onun səmərəliliyini və əvvəlciliyini yüksəldə bilib. Bunun sayəsində Azərbaycan regionda və dünyada cərəyan edən ziddiyətli geosiyası, iqtisadi, energetik, humanitar proseslərdən zərər görməyib. Hətta inkişaf etmiş ölkələrin fənnda belə Azərbaycanın inkişafı təsirlidir.

Bununla Azərbaycan Cənubi Qafqazda xarici siyaset sahəsində digər ölkələrə nisbətən, faktiki olaraq, keyfiyyətə yeni mərhələyə yüksəlib. Bu, ölkənin qlobal geosiyətde rolunu daha da artırıb. Həmin aspektde 2020-ci ilin mühüm bir mərhələ oluduğu qənaətinə gəlmək olar. Şübə yoxdur ki, bu il de rəsmi Bakı xarici siyasetdə uğurlarını davam etdirəcək və dövrün tələbləri səviyyəsində fəaliyyətini dərinləşdirəcək. Azərbaycan her il xarici siyaset istiqamətində önemli addımlar atır. Bu prosesin davamlı olmasına isə əhəmiyyəti danılmazdır.

Nazirlər Kabinetində "ACWA Power" və "Masdar" şirkətləri ilə bərpaolunan enerji üzrə pilot layihələrə dair icra müqavilələri imzalanıb

Yanvarın 9-da Azərbaycan Respublikasının Baş Naziri Əli Əsədovun iştirakı ilə Nazirlər Kabinetində Energetika Nazirliyi ilə Səudiyyə Ərəbistən Krallığının "ACWA Power" və Birləşmiş Ərəb Əmərliklərinin "Masdar" şirkətləri arasından bərpaolunan enerji üzrə pilot layihələrin reallaşdırılmasına dair icra müqavilələri imzalanıb.

AZERTAC xəbər verir ki, imzalanma mərasimində çıxış edən Baş Nazir Əli Əsədov Prezident İlham Əliyevin apardığı uğurlu iqtisadi siyasetin nəticəsində ölkəmizdə enerji tehlükəsizliyinin tam təmin edildiyini deyib. Baş Nazir bildirib ki, bununla bərabər bütövlükde Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafı, qeyri-neft sektorunun yüksəlişi bizi yeni çəgirişlərlə üzləşdirir və yeni yanaşmalar tələb edir.

"Son illərdə aparılmış islahatların bir hissəsi bərpaolunan enerji istehsalı ilə bağlıdır. Bu sahədə bir sıra təşəbbüsler uğurla reallaşdırılıb və bərpaolunan energetikə sahəsi son dövrlərdə yaşılmış iqtisadiyyatın inkişafında önemli yer tutub. Bu gün, burada xarici şirkətlər yeni müqavilələrin imzalanması bu sahədə atılan ciddi addimlərdən biridir. Bu müqavilələr Azərbaycana sərmaye yatırılmasını nəzərdə tutur ki, bu da, ilk növbədə, milli iqtisadiyyatımıza stimul verəcək, yeni iş yerləri açılacaq. Bu layihələr ölkəmizin enerji dayanıqlılığını təmin edəcək. Bərpaolunan enerji istehsalı ölkəmizdə yaşılmış iqtisadiyyatın inkişafına töhfə verəcək", - deyə Baş Nazir Əli Əsədov qeyd edib.

Baş Nazir Energetika Nazirliyini, "ACWA Power" və "Masdar" şirkətlərini müqavilələrin imzalanması münasibətə təbrik edib və uğurlar arzulayıb.

Energetika naziri Pərviz Şahbazov bildirib ki, elektrik enerjisi istehsalının bərpaolunan enerji mənbələri hesabına şaxənləndirməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin diqqət yetirdiyi prioritetlərdən biridir. Bu müqavilələri imzalamaqla ölkəmizdə bərpaolunan enerji sahəsində yeni inkişaf mərhələsinə başlayırıq. Azərbaycanda bərpaolunan enerji sahəsində ilk xarici tərəfdəşlərimiz kimi "ACWA Power" və "Masdar" şirkətləri ilə ölkəmizdə dayanıqlı, təmiz enerji ilə bağlı hədəflərimizə çatmaqdə qarşılıqlı maraqlarımıza töhfə verəcək.

"ACWA Power" şirkətinin idare heyətinin sədri Mohammad Abunayyan deyib: "Azərbaycan hökuməti ilə bu müqaviləni imzalamaqdan qürur duyuruq. Bu layihə ölkədə enerji mənbələrini şaxənləndirmək məqsədilə bərpaolunan enerjinin payının artırılmasına töhfə verərək Azərbaycan hökumətinin yeni xidmet sahələri, sənaye sektorları və yeni iş yerlərinin yaradılması ilə bağlı təşəbbüsərlərini dəstəkləyəcək".

"Masdar" şirkətinin icraçı direktoru Mohammed Jameel Al Ramahi isə qeyd edib ki, 30-dan çox ölkədə bərpaolunan enerji layihələrinin reallaşmasında aparıcı rol oynayan şirkətimiz 200 meqavatlıq güneş enerjisi layihəsinə həyata keçirmək üçün Azərbaycanla tərəfdəş olmaqdan məmnundur. On ildən çox təcrübəmizlə biz Azərbaycan hökumətinə və onun təmiz enerji keçidinə dəstək verməkdən qürur duyuruq.

Daha sonra sənədlər imzalanıb. Müqavilələri Azərbaycan tərəfdən Energetika naziri

Pərviz Şahbazov, "ACWA Power" şirkətinin idare heyətinin sədri Mohammad Abunayyan və "Masdar" şirkətinin icraçı direktoru Mohammed Jameel Al Ramahi imzalayıblar. Müqavilələrə əsasən, "ACWA Power" şirkəti ilə 240 meqavat gücündə külek, "Masdar" şirkəti ilə isə 200 meqavatlıq güneş elektrik stansiyalarının tikintisi ilə bağlı pilot layihələr icra ediləcək. Külek ve güneş enerjisi layihələri üzrə ümumilikdə, təxminən illik 1,4 milyard kilovat/saat elektrik enerjisinin istehsalı proqnozlaşdırılır.

Xatırladaq ki, "Azərbaycan Respublikasının energetika sektorunda islahatların sürətləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu ilde imzaladığı Sərəncama uyğun olaraq, bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadənin genişləndirilməsi məqsədilə 9 beynəlxalq enerji şirkəti ilə əməkdaşlıq əlaqələri yaradılaraq intensiv muzakirələr aparılıb. "ACWA Power" və "Masdar" şirkətləri təkliflərini təqdim edən 7 şirkət arasında üç mərhələdən ibarət seçim prosesi nəticəsində müəyyən edilib. İlk mərhələdə ölkədə müəyyənləşdirilmiş tariflərə uyğun qiymət təklifləri təqdim edən şirkətlər seçiləlib. İkinci mərhələdə investorlara verilməsi nəzərdə tutulan zəmanətlər və götürülecek öhdəliklər, layihələrin həyata keçiriləcəyi ərazilər, habelə elektrik enerjisi şəbəkəsində aparılacaq gücləndirmə işləri üzrə ən əlverişli təklifləri verən şirkətlər seçiləlib. Üçüncü mərhələdə isə seçilmiş şirkətlərə şərtlərin daha da dəqiqləşdirilməsi və layihələrin iqtisadi cəhdəciliyinin artırılması məqsədilə danişıqlar aparılıb və bu mərhələnin yekunu olaraq, öten il oktyabrın 31-də şirkətlərin təklifləri olan zərflər açılıb. "ACWA Power" və "Masdar" şirkətləri ilə pilot layihələr üzrə əməkdaşlığı dair qərar qəbul edilib.

Layihələrin icrasına hazırlıq məqsədilə "Bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə sahəsində pilot layihələrin həyata keçirilməsi tədbirləri haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 5 dekabr tarixli Sərəncamı ilə yaradılmış Komissiyanın tərkibində fəaliyyət göstərən işçi qrupları tərəfindən tədbirlər həyata keçirilir.

Qeyd edək ki, "ACWA Power" şirkəti həzirdə qlobal miqyasda bərpaolunan enerji sahəsində 8000 meqavat olmaqla elektrik enerjisi sahəsində ümumilikdə 30 min 200 meqavat qouluş gücüne bərabər istehsal və 45 milyard ABŞ dolları məbləğində investisiya portfeline malikdir. "Masdar" şirkəti isə bərpaolunan enerji sahəsi üzrə hazırda ümumi qouluş gücü 4000 meqavat həcmində istehsal portfelinə sahib olmaqla bu sahəyə indiyədək 8,5 milyard dollar investisiya yatırıb.

Radikal müxalifətin guya Avropa İttifaqının (Aİ) Azərbaycana müşahidəçi göndərməkdən imtina etməsi barədə iddiaları tamamilə yalan və uydurmadır.

Bunu Trend-e Milli Meclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında (AŞ PA) Azərbaycan nümayəndə heyətinin rəhbəri Səməd Seyidov deyib.

S.Seyidov bildirib ki, radikal müxalifə iqtisadi fikri yanlış istiqamətə yöneltmek istəyir: "Onlar növbəti dəfə tamamilə reallığı əks etdirməyən məsələləri gündəmə getirirlər. Ona görə ki, Azərbaycan hansı təşkilata, dövlətə əlaqələri müşahidə etməkə bağılı dəvətnamə göndəribse, həmin dəvətnamə esasında onlar öz razılıqlarını veriblər və əlaqələri müşahidə edəcəklər, özü de tam tərkibdə. Misal üçün, Avropa Şurasının Parlament Assambleyası, o cümlədən ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları bürosu, eləcə də digər beynəlxalq təşkilatlar

Seymur Orucov: Azərbaycanda könüllülər hərəkatı geniş vüsət alıb

Bu gün ölkəmizi beynəlxalq miqyasda uğurla təmsil edən, eyni zamanda, respublikamızın icimai-siyasi, iqtisadi həyatında fəal rol oynayan Azərbaycan gəncləri vətənpərvər, yüksək intellektli, milli mənvi dəyərlərinə, tarixi köklərinə, dövlətə və Vətənə sadıq olmaqla yanaşı, icimai-siyasi məsələlərlə bağlı əsl vətəndaşlıq mövqeyində çıxış edərək yüksək fəallıq və təşəbbüskarlıq göstərir. Bunlarla yanaşı, bu gün Azərbaycan gəncləri müxtəlif sahələrdə, o cümlədən qanunverici, icraedici və məhkəmə orqanlarında, eləcə də özəl sektorda uğurla fəaliyyət göstərir. Bu fikirləri YAP Gənclər Birliyinin sədri Seymour Orucov deyib.

S.Orucov bildirib ki, dövlət qurumlarında gənclərin intellektual potensialından, kreativ ideyalarından, biliq, bacarıq və vərdişlərindən səmərəli istifadə edilir. Bu gün dövlətçiliyə və milli maraqlara sadiq fəal gənclər Azərbaycanın inkişafına mühüm töhfələr verirlər.

"Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasında 2020-ci ilin "Könüllülər ili" elan edilməsi haqqında" Sərəncam imzalaması gənclərin fərdi inkişafına tekan vermek, onlarda sosial məsuliyyət hissini artırmaq, gəncliyin potensialından xalqın rifahi və ölkəmizin dayanıqlı inkişafı üçün səmərəli istifadə etmek baxımından xüsusi önem kəsb edir. Sərəncamda qeyd edildiyi kimi, könüllük bir əzəmətli fealiyyət sahələrinə nüfuz edərək ümummilli hərəkətə çevrilmiş, ölkəmizin hər bir bölgəsinə, icimai həyatın müxtəlif sahələrinə yayılıra, cəmiyyətəmizin bütün təbəqələrini ehət etmiş, gənclərimizin həyat tərzinə çevrilmişdir. ASAN, "Regional İnkışaf" icimai Birliyi, "Bir" Tələbə könüllüləri və digər könüllü hərəkatları yaranmış, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarında on minlərlə gənci birləşdirən könüllü qrupları formalashıb. Məlumdur ki, son illərdə Azərbaycanın yüksək səviyyədə ev sahibliyi etdiyi "Eurovision-2012" mahni müsabiqəsi, 2015-ci ildə birinci Avropa Oyunları, 2017-ci ildə IV İslam Həmrəyliyi Oyunları, Formula 1 yarışları və digər mötəbər beynəlxalq tədbirlərin təşkiline on minlərlə könüllü cəlb olunub və onların əməyi yüksək qiymətləndirilib. Bütövlükde, həyata keçirilən tədbirlərin fonunda respublikamızda təcrübəli könüllü bazaformalaşdırılıb və Azərbaycanda könüllülər hərəkatı geniş vüsət alıb"-deyə, S.Orucov qeyd edib.

Eldar İbrahimov: Ölkəmizdə reallaşdırılan yol-nəqliyyat layihələrinin ehətə dairəsi kifayət qədər genişdir

Son 16 ilde respublikamızda yol-nəqliyyat infrastrukturunun yenilənməsi siyasetində həm daxili, həm de beynəlxalq əməkdaşlıq tələb edən layihələrin icrası diqqət mərkəzində saxlanılıb. Bu dövrə respublikamızda reallaşdırılan yol-nəqliyyat layihələrinin ehətə dairəsi kifayət qədər genişdir". Bu fikirləri Milli Meclisin komite sədri, YAP idarə Heyətinin üzvü Eldar İbrahimov deyib.

E.İbrahimov bildirib ki, 2004-cü ildən bu günə qədər Azərbaycanda təxminən 16 min kilometr avtomobil yolu tikilib, 443 köprü istifadəye verilib. Onun sözlərinə görə, respublikamız yeddi beynəlxalq hava limanına malikdir və bunların hər biri işlek vəziyyətdədir. Hava limanlarının altısında beynəlxalq uçuşlar da həyata keçirilir.

"Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun bəhs olunan son hesabatında göstərilir ki, həvə nəqliyyatının səmərəliliyinə görə Azərbaycan dünyada 12-ci yerdədir.

Ölkəmizdə daxili yol-nəqliyyat infrastrukturunun yenilənməsi həm paytaxt Bakını, həm respublikanın bütün bölgələrini ehətədir. Müstəqillik illərində paytaxtimizda çoxlu sayıda yollar yüksək səviyyədə yenidən qurulub, hərəketin intensivliyini təmin etmək məqsədilə müxtəlif ünvanlarda müasir yol qovşaqları, körpülər, yeraltı və yerüstü keçidlər inşa olunub. Reallaşdırılan layihələrin nəticəsidir ki, artıq bir sira istiqamətlərdə bölgələrdən gələn avtomobillər şəhərə daxil olmadan öz hərəkətlərini məhz dairəvi yolla davam etdirirler ki, bu da paytaxtimizin yüksək səviyyəsini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır. Belə misalların sayı kifayət qədər çoxdur. Hazırda paytaxtimizin yol-nəqliyyat infrastrukturunun yenilənməsi istiqamətində işlər intensiv şəkildə davam etdirilir. Respublikamızın regionlarında da yol-nəqliyyat infrastrukturunun yenilənməsi ilə bağlı statistika kifayət qədər zəngindir. Əlamətdar haldır ki, bu istiqamətdə işlər intensiv şəkildə ölkənin bütün bölgələrində aparılırlar" - deyə, E.İbrahimov vurgulayıb.

Səməd Seyidov: "Radikal müxalifətin guya Aİ-nin Azərbaycana müşahidəçi göndərməkdən imtina etməsi barədə iddiaları yalandır"

və dostluq qrupları seçkiləri müşahidə edəcəklər.

Burada incə bir məqam var və radikal müxalif bu məqamdan maksimum yaranmağa çalışır. Bu, nədən ibarətdir? Müşahidə missiyası yalnız o zaman gəlir ki, dövlət tərəfindən rəsmi dəvət məktubu olsun. Azərbaycan hansı beynəlxalq təşkilata, hansı dövlətə dəvətnamə göndəribse, həmin dəvətnamə esasında onlar öz razılıqlarını veriblər və əlaqələri müşahidə edəcəklər, özü de tam tərkibdə. Misal üçün, Avropa Şurasının Parlament Assambleyası, o cümlədən ATƏT-in Parlament Assambleyası, o cümlədən ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları bürosu, eləcə də digər beynəlxalq təşkilatlar

Milli Meclisin komite sədri vurgulayıb ki, Aİ-nin qərarını yalnız istiqamətə yozmaq lazımdır: "Onlar sadəcə deyirlər ki, kimse Aİ-dən müşahidəçi kimi iştirak etmək istir, bu, onun şəxsi işidir. Bizi dəvət etməyiblər və ona görə de nümayəndə heyəti göndərə bilər. Ancaq bunu guya Avropa Parlamenti Azərbaycanda seçkiləri müşahidə etməkdən imtina edir kimi təqdim etmək tamamilə təxribat xarakteri daşıyır, məsələ qəsdən bu tərzdə təqdim olunur. Çünkü radikal müxalifət elə bir imic yaratmaq istəyir ki, guya Aİ seçkilərde müşahidəçi qismində iştirak etmirsə, deməli, heç kim de iştirak etmək fikrində deyil. Əksinə, Azərbaycanın dəvətnamə gəndərdiyi bütün qurumlar və dövlətlərin hamısı iştirak etməkdə maraqlıdır və Azərbaycana müşahidəçi missiyası göndərmək isteyir. Ona görə de radikal müxalifətin iddiaları yalandır, böhtandır".

AZƏRBAYCAN DÜNYA ÖLKƏLƏRİNƏ BİRGƏ YAŞAYIŞ MODELİ KİMİ NÜMUNƏ GÖSTƏRİR

Olkemizdəki multikulturalizm mühiti müxtəlif xalqların və etnik qrupların dilinin, dininin və ümumilikdə, mədəniyyətinin inkişafına geniş imkanlar yaradır. Müxtəlif dinləri və mədəniyyətləri təmsil edən bir çox xalqların dostluq və qardaşlıq şəraitində Azərbaycanda yanaşı yaşaması dövlət siyasetinin məntiqi nəticəsidir.

Tolerantlıq və multikulturalizmi ilə dünya üçün nümunəyə çevrilen Azərbaycanda 20-dən artıq müxtəlif dini qurum, birlik və icmaların fəaliyyət göstərmələri tarixən mövcud olan dini və milli tolerantlığın nümunəsi kimi təqdim olunan qədim ibadət ocaqlarının qorunub-saxlanması ölkemizdə hökm sürən bu mühiti əsaslandıran amillərdəndir. Ölkemizdə her kəs, dini mənsubiyetindən və irqindən asılı olmayaraq, azad və sərbəst fealiyyət göstərir. Rus Pravoslav Kilsəsinin Bakı və Azərbaycan Yeparxiyası, Azərbaycan Yəhudiləri Dini İcması, Avropa Yəhudilərinin Bakı Dini İcması, Bakı şəhəri Dağ Yəhudiləri Dini İcması, Bakı Krişna Şüuru Dini İcması, "Yeni həyat" Xristian İncil Dini İcması, Bakı şəhəri "Malakan ruhani-xristian" Dini İcması, Azərbaycan Respublikasının Alban-Udi Xristian Dini İcması, Gürcü Yəhudilərinin Bakı Dini İcması, Xilaskar Yevangelik Lüteranların Bakı Dini İcması və s. onlarla belə qurumlar hər bir millətin - rusların, malakanların, yəhudilərin, tatların, saxurların, udilərin sərbəst yaşama və dinc həyat tərzini sürməsi üçün geniş imkanların yaradıldığından xəber verir.

Tarixən dözümlülük mühitinin formalaşmasında islamın Azərbaycanda yayılmasının böyük rolü olmuşdur. Çünkü mərhəmət, sevgi və əxlaq dini olan islamda tolerantlıq, dözümlülük yüksək mənəvi dəyər və mədəniyyət kimi qiymətləndirilir.

Multikultural dəyərlərə malik olmaq anlaşılmazlığı, fobiyyaya, milli və dini münaqışlara son qoymaq deməkdir. Azərbaycan dünya ölkələrinə müxtəlif icmaların dinc şəraitde və qarşılıqlı hörmət münasibətində birlikdə yaşaya bilmək modeli kimi nümunə göstərə bilir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Azərbaycan İlahiyyat Institutunun yaradılması haqqında imzaladığı Sərəncam da ölkemizdə multikultural dəyərlərə olan daha bir münasibətdir. Dövlət tərəfindən milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasına, multikulturalizm və tolerantlıq ənənələrinin möhkəmlən-

dirilməsinə qayğı göstərilməsinin əyani göstəricisidir.

"Tolerantlıq, dözümlülük çox geniş anlayışdır" deyən Ulu Önder Heydər Əliyev onun həm insanı münasibətərin, həm insan cəmiyyətində gedən proseslərin, həm də dövlətlərarası, milletlərarası və dinlərarası münasibətərin bir çox cəhətlərinə aid olduğunu bildirirdi: "O, tekçə dinlərin bir-birinə dözümlülüyü deyil, həm də bir-birinin adətlərinə, mənəviyyatına dözümlülük və mədəniyyətlərə dözümlülük deməkdir".

BU GÜN ÖLKƏMİZ - PAYTAXT BAKI DİALOQ ÜÇÜN UNİKAL GEOSİYASI MƏKANA ÇEVİRİLİB

Müxtəlif mədəniyyətlərin və dinlərin nümayəndələrinin, etnik azlıqlar harmoniya halında yaşadığını Azərbaycan terrorizmin baş alıb getdiyi dönya, islamqaşa hücumlarının arttığı və islamofobiyanın gücləndiyi bir vaxtda ümuməsəri və humanist ideyalarını təbliğ edərək, müxtəlif məzmunlu tədbirlər həyata keçirir. Ekstremizm və dözsüzlük əleyhine çıxış edən Azərbaycan kənar qüvvələrin, xaricdən gələn təhlükələrin karşısını almaqda güclü və qətiyyətlidir.

Hazırda mütərəqqi dünyada demokratik dəyərlərdən biri kimi qəbul edilən etnik-dini tolerantlıq Azərbaycan cəmiyyətinin nümunəvi normalarına çevrilmişdir. Coxmillətli və çoxkonfessiyalı dövlət kimi, Azərbaycan Respublikası bu gün dünya birliyinə

hərtərəfli integrasiya siyaseti həyata keçirir. Bu siyasetin neticəsində ölkemizdə bütün dini icmalar bərabər hüquqlara malikdirlər. Bununla bərabər, ölkənin hüquq sistemi ekstremizm təhlükəsinin real olduğu şəraitde, dini təşkilatlara kənardan təsiri məhdudlaşdırır və potensial təhlükəli radikal ideyaların təbliğ edilməsinə imkan vermir. Dövlət başçısı İlham Əliyev bu yaxınlarda yerli jurnalistlərə verdiyi müsahebəsində qeyd edib ki, Azərbaycan bu istiqamətdə ardıcıl siyaset aparır və bu siyasetin çox sadə səbəbləri vardır: "İlk növbədə, bu siyaset və bu sahədə aparılan işlər, apardığımız siyaset daxili vəziyyətin sabitləşməsinə, sabit saxlanmasına xidmet göstərir. Azərbaycan coxmillətli, çoxkonfessiyalı bir ölkədir. Azərbaycanda bütün xalqların, dinlərin nümayəndələri bir aile kimi yaşayır. Bu unikal təcrübə artıq bir çox ölkələr tərəfindən öyrənilir".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bu sahəye xüsusi diqqət və qayğısının nəticəsi olaraq, bu gün dövlət və din münasibətləri özünün ən yüksək səviyyəsindədir. Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndəleri öz dini ayinlərini azad şəkildə icra etməkdəirlər. Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndəleri qarşılıqlı hörmət, anlaşma və sülh şəraitində birgə yaşayır. Ölkədə mövcud ictimai sabitlik, vətəndaş həməryiliyi və etnik dini dözümlülük mühiti mütərəqqi tarixi ənənələrdən behrələnən milli siyasetin məntiqi neticəsidir.

ZÜMRÜD BAYRAMOVA

"Biz xoşagelməz halların qarşısını maksimum almağa çalışırıq"

Sabah saat 18.00-a qədər deputatlığa namizədiyini irəli sürən şəxslər qeydə alınmaq üçün müvafiq sənədləri müvafiq dairə seçki komissiyasına təqdim edə bilərlər". SİA-nın verdiyi xəbəre görə, bunu dünən Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) iclasında MSK sədri Məzahir Pənahov bildirib.

M.Pənahov deyib ki, bu müddət ərzində deputatlığa namizədiyini irəli sürən şəxslər müvafiq dairə seçki komissiyalarına müraciət edərək, imza vərqələri götürərək, və sabah saat 18.00-a qədər dairə seçki komissiyalarına təqdim edə bilər: "Hər hansı dairə seçki komissiyasının müraciət edən şəxslər imza vərqəsi təqdim etməməsi hüququ yoxdur. Müəyyən təxribat xarakterli hərəkətlər ola bilər. Seçki komissiyaları dövlət orqanıdır və ona verilən vəzifə çərçivəsində vəzifəsini yerine yetirməlidir. Kimse seçki komissiyasının vəzifəsini yerine yetirmədiyi sübut edirəsə, burada probem yoxdur. Əger seçki komissiyası yox, qarşı tərəf düz deyirsə, biz də deməliyik ki, qarşı tərəf düz deyir. Bəzən hər şeyi MSK-nin adına yazmaq meyli var. Biz xoşagelməz halların qarşısını maksimum almağa çalışırıq".

Hikmət Hacıyev: "Azərbaycan ilə Fransa arasında əməkdaşlıq müxtəlif istiqamətlərdə inkişaf edir"

Azərbaycan və Fransa arasında tərəfdəşliq yüksək səviyyədədir. Bu tərəfdəşliq dostluq münasibətlərinə əsaslanır və ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq müxtəlif istiqamətlərdə inkişaf edir. Bu fikirləri Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi -

Prezident Administrasiyasının Xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmət Hacıyev Fransaya səfəri zamanı AZƏRTAC-a müsahibəsində deyib. Hikmət Hacıyev bildirib ki, Azərbaycan-Fransa əlaqələrində danişanda, ilk növbədə, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu əlaqələrin inkişafında əldə olunmuş nailiyyətlər qeyd edilməlidir. İki ölkə arasında münasibətlərin inkişafında Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın da böyük xidmətləri var. Görülən işlər neticəsində dostluq və tərəfdəşliq münasibətləri daha da inkişaf edib.

Prezidentin köməkçisi Fransaya səfəri çərçivəsində Yelisey Sarayında, Xarici İşlər, Müdafiə, İqtisadiyyat nazirliklərində və digər dövlət qurumlarında keçirdiyi görüşlərdə səmərəli müzakirələr aparıldığını bildirib. O əlavə edib ki, Prezident İlham Əliyevin Parisdə Prezident Emmanuel Makron ilə görüşü, eləcə da Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın Fransaya səfərləri zamanı müəyyən olunmuş məsələlər və onlardan irəli gələn tapşırıqların müzakirəsi baxımından bu qəbildən olan dialoqun davam etdirilməsi çox vacibdir.

Hikmət Hacıyev Fransaya səfəri çərçivəsində fransız jurnalistlər, vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri və elmi tədqiqat mərkəzlerinin rəhbərləri ilə də görüşlər keçirdiyini qeyd edib. O, görüşlərdə Azərbaycanda dövlətəmizinin başçısının rəhbərliyi ilə aparılan hərtərəfli islahatlar, həmçinin Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi barədə də məlumat verildiyini vurgulayıb. Prezidentin köməkçisi deyib ki, Azərbaycanda və qonşu regionlarda cərəyan edən proseslər Avropada da çox ciddi şəkildə izlənilir. Belə məsələlərlə bağlı tərəf müqabillərimizin məlumatlandırılması, onlarla müzakirələr aparılması çox önemlidir.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının iclası keçirilib

Yanvarın 9-da Məzahir Pənahov sədrliyi ilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) növbəti iclası keçirilib. MSK Katibliyinin Media və ictimai əlaqələr şöbəsindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, əvvəlcə Komissiyanın 5 yanvar 2020-ci il tarixli iclasının protokolu təsdiq olunub. Sonra 2020-ci il fevralın 9-na təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə seçkilər və 2019-cu il dekabrın 23-də keçirilmiş bələdiyyə seçkiləri ilə əlaqədar MSK-ya daxil olmuş müraciətlər baxılıb. Müraciətlər seçki prosesinin iştirakçısı olan maraqlı subyektlərin və səlahiyyətli nümayəndələrin iştirakı ilə Komissiyanın iclasında geniş müzakirə edildikdən sonra müvafiq qərarlar qəbul olunub.

Qeyd edək ki, Milli Məclisə seçkilərə dair müraciətlərin müzakirəsi zamanı namizədin qeydə alınmaması ilə bağlı müvafiq dairə seçki komissiyasının qərarı ləğv edilib və namizədiyi siyasi partiya tərəfindən irəli sürülen bir nəfərin Milli Məclisə seçkilərde namizədiyi qeydə alınıb.

Beynəlxalq müşahidəçilərin və kütüvə informasiya vətələrinin nümayəndələrinin iştirak etdiyi iclasda, həmçinin bəzi seçki dairələri daire seçki komissiyalarının tərkibində dəyişikliklər edilib və cari məsələlərə baxılıb.

Azərbaycan dilini öyrənən xaricilər üçün tədris vəsaitləri hazırlanacaq

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Dilçilik İnstitutu tərəfindən Azərbaycan dilini öyrənən xaricilər üçün tədris vəsaitləri hazırlanacaq. İnstitutdan Trend-ə verilən məlumatə görə, bu işlər "Azərbaycan dilini öyrənən xaricilər üçün tədris vəsaitləri hazırlanması" layihəsi çərçivəsində hazırlanacaq. Vəsaitlərin hazırlanması 2021-ci ilədək mərhələli şəkildə yerinə yetiriləcək.

10 yanvar 2020-ci il

SSRİ adlı imperiyanın əsaretin-
dən xilas olmuş digər respub-
likalar kimi, Ermənistən da ar-
tış 29 ildir öz "müstəqilliyinə qovu-
şub" desək, yanılıraq. Çünkü bu ölkə
istər müstəqil dövlət quruculuğunu, istər
iqtisadiyyatın tərəqqisi, istərsə
də beynəlxalq aləmdə öz "mən"ini
tesdiq sahəsində, 29 addım belə irə-
liləyə bilməyib. Səbəbi də, əlbəttə
ki, işgalçılıq siyasetidir.

O, Azərbaycan torpaqlarının 20 faizini iş-
gala məruz qoysa da, indiyədək həmin tor-
paqları ekib-becəmək iqtidarında olmayıb.
Çünkü nə güclü texnikası var, nə maliyyəsi, nə
də kifayət qədər canlı qüvvəsi, ancaq ayaqla-
rı dayən torpaqlar zəhərlənib. Tesadüfi deyil ki,
29 ildir həmin ərazilər nəzərətsiz zonaya
çəvəlib. Burada yalnız narkotaçırlar və terror-
çular əl-qol açıblar. Bu gün erməni xalqı ağır
didərginlik ömrü yaşamaqdır. Ancaq onları
yurd-yuvalarından didərgin salan yad güləlləri
deyil, işsizlik, acliq və yoxsulluqdur.

**"Münaqişənin həlli
Azərbaycanın ərazi
bütövlüyünün tanınması
və onun suverenliyinə
hörmət müstəvisində
olmalıdır"**

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının "Rossiya-24" televiziya kanalına müsahibəsində bildirib ki, 2019-cu il münaqişənin nizamlanmasının mümkün olmadığını bildirdi: "Hesab edirəm ki, 2019-cu il münaqişənin nizamlanması üçün itirildi. Bunun günahı isə erməni tərəfinin qeyri-ardıcıl, ziddiyətli və anlaşılmaz mövqeyidir. Çünkü il ərzində, biz Ermənistən ali rəhbərliyinin bir-birinə tamamilə zidd olan bəyanatlarını eşidirdik. Məsələn, onlardan biri Dağılıq Qarabağın "müstəqil dövlət" olması və Azərbaycanın belə adlandırılınan "müstəqil dövlət" ilə danışqlar aparmalı olması barədə bəyanatdır. Bu, danışqlar prosesinin tamamilə pozulması, mahiyətə onun dayandırılması cəhdidi idi. Təbii ki, bununla nə biz razılaşa bilərdik, nə də vəsitəçi ölkələr - ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri. Bildiyimə görə, onlar da Ermənistən rəhbərliyinə xəbərdarlıq etdilər ki, bu populist ve zərərlı, təhlükeli siyasətdən əl çəksin".

Dövlət başçısı vurğulayıb ki, Dağılıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz hissəsidir: "Ermənistən baş nazirinin növbəti bəyanatı ondan ibarət oldu ki, Dağılıq Qarabağ Ermənistəndir və nöqtə. Onda bizdə belə bir sual meydana çıxıb: onlar gəh deyirlər ki, Dağılıq Qarabağ heç kimin, o cümlədən, Ermənistən da tanımadiği müstəqil dövlətdir, gəh deyirlər ki, Dağılıq Qarabağ Ermənistəndir. Bu da yalandır. Beləliklə, onlar özleri Dağılıq Qarabağın nə olduğunu bilmirlər. Əgər onlar Dağılıq Qarabağın nə olduğunu bilmirlərse, biz bunu onlara izah edə bilərik. Mən bunu oktyabrda "Valday" forumu çərçivəsində sizin kanalınızın birbaşa efrinrə etmişəm, onda deməşim ki, Dağılıq Qarabağ Azərbaycandır və nida işarəsi. Erməni tərəfinin tezislerindən fərqli olaraq, bu, həqiqətdir, cənubi həm tarixi ədalet, həm də beynəlxalq hüquq Dağılıq Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz hissəsi olduğunu təsdiq edir".

Prezident İlham Əliyev onu da bildirib ki, Azərbaycan BMT-ye daxil olanda, o, özünün tam ərazi bütövlüyü çərçivəsində üzv olub: "Əgər biz buraya BMT Təhlükəsizlik Şurasının erməni silahlı qüvvələrinin işgal olunmuş əraziləri dərhal və qeyd-şərsiz tərk etməsi haqqında qətnamələrini, digər beynəlxalq təşkilatların qətnamələrini və heç bir ölkənin Dağılıq Qarabağ adlanan ağlasığmaz və qeyri-qanuni qurumu tanımadığını da əlavə etsek, onda görərək ki, münaqişənin həlli Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tanınması və onun suverenliyinə hörmət müstəvisində olmalıdır. Ona görə də, Ermənis-

Ermənistəndə demoqrafik vəziyyət fəlakət həddindədir

**Prezident İlham Əliyev:
"Ermənistən rəhbərliyi həqiqəti
tez başa düşsə, danışqlar prosesində
irəliləmək şansımız yaranar"**

tan rəhbərliyi bu sadə həqiqəti nə qədər tez başa düşsə, bizim danışqlar prosesində irəliləmək şansımız yaranar".

Dövlət başçısı onu da bildirib ki, erməni tərəfinin bizim Dağılıq Qarabağla danışqlar aparmalı olduğumuz barede bəyanatına baxmayaraq, indi danışqlar Azərbaycan və Ermənistən arasında aparılır: "Mənim baş nazir Paşinyanla görüşlərim, o cümlədən, ATƏT-in Minsk Qrupunun təsbit etdiyinə görə, martda Vyanada keçirilən rəsmi görüş erməni tərəfinin, onu necə dəyişmək istədiyinə baxmayaraq, bir daha təsdiq etdi ki, danışqlar prosesi və format dəyişilməyib. Ona görə də sülhə doğru irəliləmək və danışqlar trekinde real tərəqqi paralel getməlidir".

Lakin Ermənistən baş naziri Nikolun verdiyi vədlər vədlər olaraq qalmaqdadır.

Erməni nazir Paşinyanın yalanını ifşa edib

Saxtakarlıq, yalan danışmaq ermənilərin qanındadır və bu, coxları üçün yenilik olmasa da, erməni baş nazir Nikol Paşinyanın Ermənistən iqtisadi inkişaf baxımından 15 dünya ölkəsi arasında yer aldığı deməsi, daha şübhəyə yer qoymur: "2019-cu ilin sonuna qədər Ermənistən iqtisadi artım baxımından, ilk onluğa daxil olmasa da, ilk 15 ölkə arasında yer alacaq".

Bu sözləri Nikol erməni sahibkarlar üçün yeni il qəbulu zamanı bəyan edərkən, Ermənistən iqtisadiyyat naziri Tigran Xaçatryan isə baş nazirin dediklərini təkzib edib. Belə ki, nazir Paşinyanın hakimiyyətdə olduğu vaxtda "tərəqqinin" göz oxşadığını bildirədə, deyib ki, 2019-cu ilin sonuna qədər Ermənistən hakimiyyəti iqtisadi artımın yalnız "inqilabdan əvvəl" göstəricisini qoruya bilib.

Bu gün Ermənistən cəmiyyəti üçün esas karakterik xüsusiyyətlərdən biri də demoqrafiya probleminin fəlakət həddine çatmasıdır. Dünənə qədər Serj Sarkisyan, bu gün

ise ondan da işgalçı olan küçə "demokrati" küçə təfəkkürlü Nikol Paşinyanın hakimiyyətinin yürütdüyü savadsız siyasetin nəticəsi olaraq, Ermənistən səsli-iqtisadi durum çıxılmaz vəziyyətdədir. Problemlər içərisində çabalayan, acliq və səfalet içinde boğulan əhali ölkəni tərk etməkdədir. Araşdırımlar göstərir ki, işgalçı ölkəni tərk edənlərin sayı artmaqdə davam edir. Ermənistən Milli Elmlər Akademiyasının Fəlsəfə və Sosio-İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru, professor Gevorg Poqosyan isə qeyd edib ki, 2050-ci ildə ölkədə yaşayan əhalinin sayı 1,2 milyon nəfərdən çox olmağın şəhərinə: "Bu mənfi tendensiya ölkədə doğum səviyyəsinin azalması və güclü miqrasiya axını ilə əlaqələndirilir. Ermənistəndə hər il, təqribən, 35 min uşaq doğulur və bir o qədər də insan ölkəni tərk edir. Əhalinin 14,6 faizi yaşı 60-dan yuxarı olanlardır".

**Qrant Baqratyan:
"Ermənistən
Azərbaycandan xeyli
geri qalır"**

Ermənistən keçmiş baş naziri Qrant Baqratyan Paşinyanın yalanını ifşa edərək, bildirib ki, ölkədə Paşinyanın dediklərinə bənzər heç bir şey yoxdur: "2019 və 2020-ci illərin nəticələrinə görə, adəmənə dənüş ÜDM-in həcmindən görə, Paşinyanın dediklərinin öksinə olaraq, Ermənistən nə Gürcüstən, nə də Azərbaycanı qabaqlaya bilib".

Xatırladaq ki, bir müddət əvvəl, Paşinyan özünün şəxsi "Facebook" səhifəsində adəmənə dənüş ÜDM-in həcmindən görə Ermənistən 2019-cu ildə Gürcüstən və Azərbaycanı qabaqladığını bildirmişdi. Lakin sonradan yalanının həddindən artıq qızılı olduğunu anlayan erməni baş nazir Ermənistən ÜDM-in həcmindən görə hələ də Azərbaycanı qabaqlaya bilmədiyi, amma 2020-ci

ilin sonundadək, nəyin bahasına olursa-olsun, bunu "bacaracağını" bildirmişdi. Paşinyanın dediklərini cavabsız qoymayan Qrant Baqratyan şəxsi "Facebook" səhifəsində erməni baş nazirin yalanlarını təkzib edərək Ermənistən, nəinki Azərbaycan, hətta Gürcüstəndən ÜDM məsələsində çox uzaq olduğunu bildirib: "Baş nazir Nikol Paşinyan 2019-cu ildə Ermənistəndə adambaşına düşən ÜDM-in həcmindən görə Gürcüstəni qabaqladığını, 2020-ci ildə Cənubi Qafqazın ən qabaqcıl ölkəsinə çevriləcəyini bildirir. Mən bir iqtisadçı kimi, bunun həqiqətdən çox uzaq olduğunu etiraf etmək məcburiyyətindəyəm".

Paşinyanın xalqa vədləri və ya 31 il də gözləyin

Paşinyan söylədiyi yalan vədlərinin bir az "genişləndirərək" bildirib ki, işsizlik, sosial problemlər, iqtisadi böhərən tezliklə həllini tapacaq. Necə? Bir haldə ki, Ermənistən baş naziri ölkəyə investisiya cəlb edə bilmir, hansı maliyyə ilə bu problemi həll edəcək? Çünkü dünya şirkətləri Ermənistəni investisiya qoyuluşu üçün etibarlı ölkə hesab etmir. Belə olan halda, bu problemi necə həll edəcək? Hətta bu yaxınlarda N.Paşinyan ölkənin xaricdəki səfirləri ilə keçirdiyi görüşdə də erməni diplomatlara qəzəblənərək, ölkəyə investorlar cəlb edə bilmədiklərini deyib. Necə deyərlər, Paşinyan da öz gözündə tükü görmür, özgə gözündə qıl axtarır.

Digər sahələr kimi, investisiya mühitinin də uğurumda olduğu bir zamanda, N.Paşinyan "Ermənistən 2050 - İnkışaf Strategiyası"

adlı konsepsiya isə bir daha Ermənistən hakimiyyətinin siyasetdən çox uzaq olduğunu sübut etdi. Belə ki, qeyd edilən məsələlərdən biri də əhalinin artımının təmin edilməsi idi. Belə ki, N.Paşinyan 2050-ci ildə əhalinin sayının beş milyon nəfər olacağını deyib. Görünür, artıq Paşinyanın, həqiqətən də, psixoloji durumu gərgin vəziyyətdədir.

Cənubi N.Paşinyan demoqrafik vəziyyətlə bağlı nə qədər optimist fikirlər irəli sürsə də, BMT öz proqnozları ilə bunu alt-üst edir. Belə ki, BMT-nin iqtisadi və Sosial Münasibətlər Departamentinin əhali bölgüsü haqqında açıqlamasına görə, 2050-ci ildə Ermənistən əhalisinin sayı, texminən, 2 milyon 297 min nəfər olacaq.

Ekspert Levon Şirinyan açıqlamalarının birində demişdi ki, mühacirət davam edəcəyi halda, Ermənistənə ağır günlər gözləyir: "Artıq neçə ildir ki, hamı mühacirətdən danişir. 20 ildən sonra eldə olunmuş müasir silahları kim tətbiq edəcək? Ona görə də, Ermənistən hakimiyyəti ya nəyisə dəyişməlidir, ya da yerini gənc kadrlara verməlidir".

Bir sözə, Ermənistən nə qədər təxribat törətmək istəsə də, Paşinyan və komandası da daxil, bütövlükde, erməni toplumunun quruluşu və xilası, məhz ele Azərbaycanla bağlıdır. Nəticə: Məhz Ermənistənən son günlərdəki durumu bir daha göstərir ki, Ermənistənda inkişaf və sabitlik Dağılıq Qarabağ münaqişəsi həll edilməyənə qədər bərqərər olmayıacaq. Çünkü bu dövlətin gələcəyi Azərbaycanla qonşuluq prinsiplərinə əməl etməkdən keçir. Və Paşinyan da sələfləri kimi, səbəbi qoypub nəticələrlə uğursuz mübarizə aparma malıdır. Çünkü yekun eyni olacaq, dəqiqi, daha piş... Yəni Ermənistəndə inkişaf və sabitlik Dağılıq Qarabağ münaqişəsi həll edilməyənə qədər bərqərər olmayacağı.

A.SƏMƏDOVA

**Trampın İran
Şousu: Kim kimi
“vurdu”?**

MƏTLƏB
Metlebsalayev@mail.ru

Dünyada əməllicə nağıl boyda yalanlar dövr edir. Kim kimin “cibindədir”, kim-kimə qarşı oyun quşur, bəlli deyil. Hətta o dərəcədə ki, Donald Tramp belə, yeni ilin ilk gündündə iranlı general Qasimi ni raketlə vurub öldürür, sonra da əsl nağılabənzər siyasi tamaşalar başlayır dünya siyasetində. İran hakimiyyəti də bu tamaşanın bir başqa üzünə çevrilir. İran, general Qasiminin qışasını almaq üçün, sən demə, gecə ikən ABŞ-in İraqdakı hərbi bazalarına iyirmidən çox raket atır, Xomneyi də bəyan edir ki, bəs “yüzdən çox amerikalı terrorçunu” cəhənnəmə vasil elədik. Sonra məlum olur ki, İranın bu raketləri, nəinki Amerika əsgərlərinin, heç top-tüfənginin də filan yerinə dəyməyi. 20-dən çox raket hara düşdü bəs? Bəlkə İran raketlərini külək fırlayıb aparıb Ağ Evin damına salıb? Ay Allah, birdən İran raketləri Ağ Evin damına düşər, gözələr görzəli Melina xanum yuxudan hövəlanak oyanar, onda D.Tramp əsl üzünü görəsən də. Ağbaş milyarder öz gözəl arvadının yuxusuna haram qatılmasını mollalara bağışlamaz, filan-fəşməkan...

İran, heç minilliklə boyu bu duruma düşməmişdi. Gerçək dən, hazırkı vəziyyətdə İran ele bir acinacaqlı vəziyyətə düşüb ki, o, bu vəziyyəti öz düşmənlərinə belə arzulamır. D.Tramp İranı əməllicə gülünc vəziyyətinə salıb. Baxın, D.Tramp dünyanyanın ağası kimi deyir ki, İranlı generalı çıxdan öldürmək lazım idi, bu əmri onun özü verib, lazım gəlse, daha ağır əməliyyatlara da imza ata bilər. Cavabında ne olur? Xomneyi İrandakı daxili etirazları və qisas çağırışlarını neyträallaşdırmaq üçün əl atır bu “cavab zərbəsinə”. İraqdakı ABŞ bazalarına yağış kimi raket atılır, amma ölen-yaralanan da olmur. Əsl tamaşadır, başqa heç nə..

İndi gəlin gerçek siyasi mənzərini real şəkilde təhlili edek. İlk önce, “nədən D.Tramp general Qasimini elə yeni ilin ilk üç gündündə öldürməyə qərar verdi” sualına cavabdan başlayaq. Səbəb, sadəcə, o qədər mürükkebdir ki, bu səbəbin əsl gizli mahiyətini üzə çıxarmaq da qəliz məsələdir. Düzdür, general Qasimi İranın İraq və Suriyadakı əsas hərəkətverici qüvvəsi idir və Yaxın Şərqi ABŞ üçün başağrısı olan bir sıra əməliyyatların əsas ideya müəllifi idir. D.Tramp da deyir ki, bu adam çıxdan, ləp çıxan aradan götürülməli idir, amma ABŞ indi bu addımı atdı. Onda maraqlı sual ortaya çıxır: bəs nedən bu neçə ildə Ağ Evin İranlı generala qarşı ölüm hökmü imzalamadı, gözlədi, məhz yeni ilin ilk günlərində bunu etdi?

Çox yəqin ki, bunun başlıca səbəbi var. Qasiminin öldürüləməsi barədə qərar, sadəcə, D.Trampın kefinə düşməsi ilə bağlı deyil. Yeni sadəcə, D.Trampın kefinin yaxşı vaxtında və sıradan bir qərarla öldürülmədi İranlı general. Hər şey planlı oldu!

Sonrası, bəyəm D.Tramp bilmirdi ki, İran ona cavab zərbəsi endirəcək gücdə deyil və bu iş, sadəcə, gülünc siyasi şoudan o yana keçməyəcək? Hani İranın ABŞ-ı titrəyiş salacaq cavab zərbəsi? Ne oldu illərdir aparılan nəhəng İran gücünün gerçek ağırlığı? Həsen Ruhani deyirdi ki, ABŞ bizim əsas qolumuzu kəsib, biz də onun ayaqlarını kəsəcəyik. İraqdakı bazalara atılan və heç bir amerikalı əsgərin bele burnunun qanamadığı “raket qısqasından” başqa, heç ne ilə yadda qalmadı İran. Burax Amerikanın ayaqlarını kəsməyi, heç dırnağına daş da ata bilmədin. Açıq-aşkar fakt budur.

Bəs onda bu siyasi tamaşa nə üçün idi, kimə görə idi? Hə, əsl cavabı da bu mövzuda axtarmaq lazımdır. ABŞ-da D.Trampa bağlı impiçment qalmaq, üstəgəl demokratların bütün cəbhə boyu onu “divara dirəməsi”, ABŞ cəmiyyətində olan-qalan nüfuzunun yerlə bir olması, ağbaş milyarder üçün yeni şou yaratmağı zərurətə çevirdi. İranlı generalı öldürüb bu cür şou yaratmaqla, ABŞ cəmiyyətindəki döşəməye sərilmis imicini ayağa qaldırmaq üçün bundan gözəl siyasi şou düşünməzdii D.Tramp. Üstəgəl bundan sonra İranla mühabibə yol verməmək, D.Tramp Amerika cəmiyyətində sülhsevər libasa bürünəcək. Özü də nəzərəalsa ki, İran da Trampa mühabibə etməyi ağıldan da keçirmir. Buna gücü de çatmaz axı. Dünəndən bəri hem ABŞ prezidentinin, hem də İran rəsmilərinin açıqlamalarına baxın, sanki hər iki tərəf, artıq sakit məcrada heyati davam etdirməyə ürəkdən razıdır.

Bir çoxları İran hakimiyyətinin şouya ehtiyacının olmadığını düşünə bilər. Amma cəmi bir neçə ay əvvəl İranı başına götürməş sosial etiraz dalğasını, benzinin qiymətlərinindəki artırma görə İran şəhərlərinin oda qalanmasını göstərmek, məncə, kifayət edir. İndi İranda hamı hakimiyyətin etrafında siper qurub amerikalı düşmənlərə qarşı. Deməli, mühabibə şousu hər iki tərəfin işinə yarayır. Qurbanlıq, sadəcə, Qasimi oldu, vəssalam!

Fransanın “Radio Courtoisie” radiosunda Azərbaycanda aparılan İslahatlardan danışılıb

Fransanın “Radio Courtoisie” radiosunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - President Administrasiyasının Xarici siyaset məsələləri şöbəsinin müdürü Hikmət Hacıyevin müsahibəsi yayılmışdır.

AZERTAC xəbər verir ki, birbaşa yayında Hikmət Hacıyev Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə həyata keçirilen hərəkəflə İslahatlar, iqtisadiyyat, məhkəmə-hüquq sistemi və dövlət idarəciliyinin daha da təkmilləşdirilməsi istiqamətində görülen işlər haqqında geniş məlumat verib. O, həmçinin Ermənistan-Azərbaycan Dağılıq Qarabağ münaqişəsinin tarixi köklərindən, iki ölkə arasında son dövrlərdə aparılan danışıqlar prosesindən, Ermənistanın qeyri-konstruktiv mövqeyindən, onun ziddiyətli bəyanatlarla danışıqlar prosesini pozmasından söz açıb. Azərbaycanın sülh mövqeyi tutduğunu vurğulayaraq onun münaqişənin danışıqlar yolu ilə həllinə çəlşidiğini bildirib. Qeyd edib ki, problemi öz adı ilə çağrımaq lazımdır. İşgal amili var, 1 milyondan çox azə-

baycanlı öz doğma yurdundan didərgin salınıb və onlar qaçqın və məcburi köçküն statusunda yaşayırlar. Bu insanların doğma torpaqlarında yaşamaq və öz mülkiyyətindən istifadə etmək hüquq var. Minsk qrupunun hömsədrleri və beynəlxalq ictimaiyyət diplomatik-siyasi təsirlərini artırımlı və Ermənistandan işğal olunmuş ərazilərdən öz qoşunlarını çıxarmağı tələb etməlidirlər. XXI əsrde gücdən istifadə edərək dövlətlərin tarixən tanınan sərhədləri dəyişdirile bilməz.

Hikmət Hacıyev Azərbaycanın xarici siyasetinə də toxunub. O,

ölkəmizin Fransa ilə ikitərəfli münasibətlərindən danışaraq Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın bu münasibətlərin inkişafında rolunu və ona verdiyi töhfələri xüsusi qeyd edib. Əməkdaşlığın da-ha da dərinləşdirilməsi üçün böyük potensialın olduğunu diqqətə çatdırıran Prezidentin köməkçisi Azərbaycanın Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təminatında rolü, TANAP və TAP kəmərləri haqqında məlumat verib. Prezident Administrasiyasının rəsmisi yayım zamanı dinləyicilərin suallarını da cavablandırıb.

“Prezident İlham Əliyevin 2020-ci ili “Könüllülər ili” elan etməsi Azərbaycan gəncliyi üçün önemli hadisədir”

Prezident İlham Əliyevin 2020-ci ili ölkəmizdə “Könüllülər ili” elan etməsi gəncləri çox sevindirdi. Dövlətimizin başçısının bu qərarı gənclərin öz potensiallarına inamlarının artmasına, həmçinin ölkəmizdə həyata keçirilən dövlət gənclər siyasetinin daha da inkişafına mühüm töhfə verəcək.

Bu fikirləri AZERTAC-a açıqlamasında, Gənclərin Həmrəyliyinə Dəstək İctimai Birliyinin təsisçisi Cəmilə Abdullayeva bildirib. C. Abdullayeva deyib ki, Azərbaycanda könüllülər ciddi uğurlara imza atıllar. “ASAN xidmet”, “Regional inkişaf” İctimai Birliyi, “Bir” tələbə könüllüləri, miqrasiya könüllüləri, diaspor könüllüləri, könüllü gömrükçülər, aqrar inkişaf könüllüləri və digər bir çox könüllülər mərkəzi və yerli icra həkimiyəti orqanlarında fəal iştirak edirlər. Könüllülərimiz ölkəmizdə “Eurovision” mahni müsabiqəsi, birinci

Avropa Oyunları, Formula 1 yarışları, IV İslam Həmrəyliyi Oyunları kimi irimiqyaslı beynəlxalq tədbirlərdə böyük əmək sərf ediblər.

İctimai Birliyin təsisçisi bildirib ki, Sərəncamda qeyd olunduğu kimi, könüllülük fəaliyyətinin təşviqi məqsədilə dövlətimiz tərəfindən zəruri addımlar atılıb, normativ hüquq baza təkmilləşdirilib, dövlət dəstəyi mexanizmləri formalasdırılıb. Könüllülük bir çox fəaliyyət sahələrinə nüfuz edərək əmək sərf ediblər.

düşüncə tərzi və müasir dünyagörsələri ilə qoşulduğular fəaliyyətə yəni nəfəs verdiklərini vurğulayan C. Abdullayeva deyib ki, Prezident İlham Əliyevin 2020-ci ili “Könüllülər ili” elan etməsindən bütün Azərbaycan gəncliyi faydalanancaq. Azərbaycan gənclərinin könüllülük sıralarında təmsil olunması ümumrespublika seviyyəsində daha da geniş vüset alacaq.

İsveçrə vətəndaşının adı Azərbaycan XİN-in arzuolunmaz şəxslər siyahısından çıxarılib

Isveçrə Konfederasiyasının vətəndaşı, isveçrəli kosmonavt Klod Nikolye Xarici İşlər Nazirliyinə məktubla müraciət edərək adının “Azərbaycan Respublikasının işğal edilmiş ərazilərinə qanunsuz səfər etmiş xarici ölkə vətəndaşlarının siyahısı”ndan çıxarılmasını xahiş edib. Bu barədə AZERTAC-a Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən məlumat verilib.

Məktubunda Klod Nikolye Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövüyünə hörmət ifadə etdiyini bəyan

edib və səfərin töredə biləcəyi nəticələr barədə məlumatlı olduğunu bildirib. Isveçrə Konfederasiyasının

vətəndaşının müraciəti müvafiq qaydada nəzərdən keçirilib və adının arzuolunmaz şəxslər siyahısından çıxarılmasına dair qərar qəbul edilib.

ADA-nın töhfəsi, yaxud Amerika araşdırıcısının kitabı Azərbaycan dilində

Amerika tarixçisi Frederik Starin "İtirilmiş maarif" kitabının Azərbaycan dilində nəşri elmi ictimaiyyətin, eləcə də geniş oxucu auditoriyasının böyük marağına səbəb olub. AZERTAC ADA Universitetinin rektoru, professor Hafiz Paşayevin təşəbbüsü və dəstəyi ilə ərsəyə gəlmiş bu dəyərlə nəşr haqqında Azərbaycanda Atatürk Mərkəzinin direktoru, akademik Nizami Cəfərovun qeydlərini təqdim edir.

Bu yaxınlarda ADA Universitetində Amerika araşdırıcı-tarixçisi S.Frederik Starin "İtirilmiş Maarif" kitabının azərbaycanca nəşrinin (Bakı, "Qaqfaz" nəşriyyat evi, 2017, ingiliscədən çeviren Nəriman Qasımoğlu) təqdimati keçirildi. Universitetin rektoru, professor Hafiz Paşayev irihəcmli bu son dərəcə dəyərlə kitaba yazdığı ön sözündə əsəri həm mövzu, həm də ideya-metodoloji yeniliyinə (və mükməlliyyinə) görə, tamamile haqlı olaraq, yüksək qiymətləndirərək göstərir ki, "Vaşinqtonda çalışdığım dövr milli müstəqilliyimizin ilk illərinə təsadüf edirdi və qarşısında duran əsas və mürəkkəb vəzifə Azərbaycanı Amerika ictimaiyyətinə, siyasi elitasına tanıtmaqla bağlı idi. Ona görə mürəkkəb vəzifə deyirəm ki, ölkəmiz haqqında təsəvvürlerin olmadığı, hətta bir çox hallarda mənfi təsəvvürlerin olduğu bir ortamda fealiyyət göstərməli və belə bir çətin durumda Vaşinqtonun nüfuzlu şəxsləri arasında ölkəmizə dostlar, eləcə də müstəqilliyimizə siyasi teminatlar qazandırmalı idim. Bu işdə F.Starla tanışlığımız önemli rol oynadı. Bu tanışlıq şəxsi münasibətlər müstəvisində də davam etdi və Azərbaycan-Amerika münasibətlərinin inkişafına, qarşılıqlı əməkdaşlığımıza töhfə verdi".

Professor Hafiz Paşayev onu da əlavə edir ki, "F.Starın "İtirilmiş maarif. Mərkəzi Asyanın Qızıl dövrü" kitabının elmi sanbalını nəzərə alaraq qərara geldik ki, ADA Universiteti əsərin tərcüməsini və nəşrini heyata keçirsin. İnanıram ki, bizim azərbaycanlı oxucularımız bu əsəri maraqla qarşılıyacaqlar".

Əsərin müəllifi, Amerika Xarici Siyaset şurası nəzdindəki Mərkəzi Asiya - Qaqfaz İnstitutunun direktoru Frederik Starin öz azərbaycanlı oxucusuna ünvanlığı önsöz isə belə başlayır:

"Yaxın dostum, möhtərəm həmkarım Bakıda ADA Universitetinin təsisçi rektoru Dr. Hafiz Paşayevin "İtirilmiş maarif: Mərkəzi Asyanın Qızıl dövrü" kitabımı Azərbaycan dilində nəşr etdirmək qərarından dərin şəref duyuram... Dr. Paşayev bu və bir çox başqa vəsitələrlə elm və təhsil məşəlini həmişə uca tutur. Arzu edərdim, onun bu nəcib fəaliyyəti uzun illər davam etsin!"

F.Star əminliyini bildirir ki, Mərkəzi Asiya tarixinə hər olunmuş araşdırmasına azərbaycanlı oxucu da bigənə qalmayacaq. İlk növbədə, ona görə ki, "Azərbaycan ərazisində yaşayan insanlar müsəlmanlarla digər din mensubları arasında cərəyan edən mürəkkəb qarşılıqlı əlaqələrin iştirakçı olmuşlar. Söhbət Mərkəzi Asyanın intellektual həyatını qidalandıran təmaslardan gedir... Xəzərin hər iki sahili əsrlər əzəmətini inanc müxtəlifliyinə, eyni dərəcədə həm fərqli dillərə mənsub insanların, həm də din skeptiklərinin fəaliyyətinə şahidlik edirmiş.

... "Mərkəzi Asiya ilə Azərbaycanı ne əlaqələndirir?" sualına vermelə olduğum birinci cavabı Mərkəzi Asiya arasında qarşılıqlı əlaqələr şəbəkəsinə dair faktlar təmin edir. İkinci cavabım isə tamamilə fərqli xüsusiyyətdədir... Bunun Fransaya, Hindistana, Ekvadora, yaxud Efiopiya nə dərəcədə dəxli varsa, bir o qədər də Azərbaycana aidiyəti var. Mərkəzi Asyanın "qızıl dövrü" bu ölkələrin hamısı, eləcə də qlobal miqyasda bütün mədəni dünya üçün önemlidir".

"İtirilmiş maarif" in (və onun müəllifinin) bu cür ciddi elmi mətbəblərin şəhəri üçün o qədər də səciyyəvi sayılmayan "sərbəst üslub" u, özünəməxsus təhkiyə improvisasiyaları kitabın elə ilk cümlələrindən oxucu diqqətini fəth edir. Və bu fəth hərəkəflə imkan yaradır ki, az-çox təfsilatlı dərki kifayət qədər əqili enerji tələb edən məsələlərə məraq sonanın sönməsin:

... Mən özüm belə bir kitabı həvəsə oxuyardım. Bu elə bir kitabdır ki, çox istərdim bir başqası yazuymi və mən müəllif işini kənara buraxıb onu oxumaqdan zövq ala bileydim. Fəqət iş elə getirdi ki, məndən savayı heç kim bunu öz üzərinə götürmədi".

Kitab nə qədər zəngin məxəzlər (onların sayı yüzlərlə olub, yalnız siyahısı yetmiş beş səhifə təşkil edir) əsasında yazılısa da, onun elmi dəyərini, görünür, ilk növbədə, müəllifin regiona en müxtəlif baxımlardan dərindən bələdiyi, özünün qeyd elədiyi kimi, "günyandırın Qaraqum çölü" ilə "Pamir dağlarının qırx dərəcə şaxtası" arasındakı saysız-hesabsız "yürüş-

ler"indən aldığı elə təəssüratlar müyyəyen edir ki, onları bu gün müxtəlif baxımlardan tənqidin ya-naşma tələb edən ən mötəber mənbə belə verə bilməzdi. Və bu təəssüratlar imkan yaratmışdır ki, bir tərəfdən, əsərdə tarixiliklə müs-

sirlə yanaşı addımlasın, digər tə-

rəfdən isə, Mərkəzi Asyanın, mə-

sələn, Məhəmməd əl-Buxari, Əbu

İsa Məhəmməd Tirmizi, Əbu Zeyd

əl-Bəlxî, Əbu Nəsr əl-Fərabi, Əbü-

qasım Firdovsi, Əbu Reyhan əl-Bi-

runi, Əbu Əli ibn Sina, Əbu Həsən

ibn Əli Nizamülmülc, Mahmud

Kaşgari, Ömer Xəyyam, Əbu Ha-

mid əl-Qəzalı, Yusif Balasaqunlu,

Əhməd Yasəvi, Nəsreddin Tusi,

Cəlaləddin Rumi, Bahauddin

Nəqşbənd Buxari, Uluqbəy, Əlişir

Nəvai kimi personalaları regionun

maarifçilik tarixi səhnəsində büt ki-

mi təqdim olunmasın, bütün tərəf-

lərile məhz canlanılsın".

"İtirilmiş maarif" də Frederik Star yalnız böyük tarixçi-tədqiqatçı deyil, hətta yalnız böyük dramaturq-yazıcı olmaqla da kifayətlənmir... Kitabın səhifələrini çevirdikcə bütün aydınlığı ilə hiss edirsən ki, o, öz qəhrəmanlarını mükəmməl bir aktyor məhəaretilə həyata qay-

tarmağa nə qədər böyük enerji (və

fövqələdə yaradıcılıq istədə!) sərf edir.

Kitabın strukturu, prinsip etibarilə, xronoloji ardıcılıqla tabedir, ilk səhifələrdəcə müəllif göstərir ki,

"coğrafiyalara olduğu kimi, zaman-

lara da körpü salmış" Mərkəzi As-

yanının maarifçilik dövrü 750-ci ildən

1150-ci ilə qədərki tarixi əhatə

edir, lakin "bu tarixlərdən əvvəl və

sonra da, fərqli ölçüdə və məzmun-

da olsa da, vacib gelişmələr baş-

verirdi".

Frederik Star yazar: "Mərkəzi

asiyalılar qədim yunan keçmişine

adı nailiyətlərin, sadəcə, ötürüçü-

lərini deyildilər, onlar, həmçinin müx-

təlif sahələrde yeni biliklərin yara-

dıcıları idilər.

...Bu güne qədər gelib çıxan bir

dörvündə siyasi təşəbbüsü əle alan türklər Aralıq dənizində Hind okeanına uzanan ərazilərdə üç nə-həng imperiya - Osmanlı, Səfəvi və Mögöl imperiyalarını qurmuşdu-lar".

Professor Hafiz Paşayev əsərin bilavasitə ideya-məzmununa aid olan başqa bir mühüm məqama da diqqət çəkir: "Kitabı oxuduqca Avropa maarifçilik hərəkatının bize bəlli xüsusiyyətləri ilə müsəlman Şərqi coğrafiyası üçün maarifin əlamətləri arasında paraleller apar-malı olursan. Müəllif oxucularını ta-rixən davamlı inkişafə gətirib çıxar-mayan, tənəzzülə uguran və bu səbəbdən "İtirilmiş maarif" adlan-dırduğu sivilizasiya faktının fərqli və zəngin ayrıntıları üzərində düşüm-məyə sövq edir".

Əlbəttə, Frederik Starın araşdırıcı olaraq bir üstünlüyü "fərqli və zəngin ayrıntılar" a geniş meydan vermesidir, ikinci üstünlüyü (və məhərəti!) həmin ayrıntılar əsasında son dərəcə mühüm ümumiləş-dirmələr aparmasıdır. Kitabın əvvəlində iəli sürülmüş "qoyuluşu asan, cavablanması çətin olan üç sual" yalnız ona görə önməli deyil ki, həmin zəruri ümumiləşdirmələr üçün aydın (və kifayət qədər məh-suldar) əqli-intellektual impuls qay-naqları aşkar edir, eyni zamanda, təfərruatlar, müəllifin özünü iəli-sədən nəzərdə tutduğu kimi, bu üç suala, daha doğrusu, onlara verilən cavablara sığışdırılmaqla əsərin ideya-metodoloji bütövlüyü təmin edilmiş olur.

Suallar bunlardan ibarətdir:

"Birincisi, Mərkəzi Asiya alim-ləri, filosofları və başqa mütəffekkir-ləri məlum yüzelliklər ərzində neyə nail olmuşlar? İkincisi, bu nə za-man baş vermişdir? Və üçüncü, bu məhsuldar və qaynar ideyalar hərəkatı nə ilə sonuclanmışdır?".

Məsələ burasındadır ki, Mərkəzi Asyanın etnik, sosial, siyasi və s. tarixi "İtirilmiş maarif" kitabının bilavasitə mövzusuna aid dövrdən çox-çox əvvəllərə gedib çıxır ki, İslama sahiblənən türkdilli və farsdilli xalqlar qısa zaman kəsiyində İslam medəniyyətinin gelişməsi, inkişafı və Qerb intibahına təsirində türkdilli və farsdilli xalqların müstəsnə xidmətlərinin köklərini araşdırır, bu yönündə konkret fakt-la-rı söykənən maraqlı qənaətlər iəli sürür. Məsələn, necə olmuşdur ki, əreblərin Mərkəzi Asiyaya yü-rüşlərinin doğurduğu yeni situasiyaya uyğunlaşaraq getdikcə İslama sahiblənən türkdilli və farsdilli xalqlar qısa zaman kəsiyində İslam medəniyyətinin önderlərinə çevrilmişdilər; avropalılar İslam medəniyyətin mövcud olub-olmaması kimi strateji məsələ üzərində deyil, de-tallar, konkret desək, mövcud mədəniyyət hadisələrinin hansı etno-sa aidliyi ətrafında gedir.

Əslinde, öz qarşısına dəqiq su-allar qoymuş bir kitabdan (və onun müəllifindən) cavabları məlum sə-bəblərden heç də bütün müasir (və təessübkeş!) varisleri təmin edə-cək cavablar tələb eləmek doğru olmazdi. Lakin müəllifin tədqiqatçı-

ADA-nın töhfəsi, yaxud Amerika araşdırıcısının kitabı Azərbaycan dilində

İntellektual özünəminliyinin (və cəsaretinin!) nəticəsidir ki, yeri gəldikcə mövzudan "kənara çıxmış"dan da çəkinmir. Və ən başlıcası, belə məqamlarda mükaliməyə nə qədər açıqdırsa, o qədər de səmimidir:

"Bəzi oxular arzulaya bilərlər ki, kaş növbəti şəhərlərimiz tama-milə bir çox köçəri xalqların, ister İran, isterse də mongol, ya türk mənşəli olsun, mədəniyyətlərinə həsr edile idi. O xalqların mədəniyyətinə ki, onlar eramızdan əvvəl birinci minillikdən eramızın on beşinci yüzülliyinə qədərki dövrə Mərkəzi Asyanın bütün ərazisində ayaq döymüşdülər. İslamaqədərki VI əsrə Mərkəzi Asiya üzərində hakimiyətlərini qurmuş türk xalqları qrupuna daxil olanlar öz iqtidalarının qorunması məsələsində o dərəcədə ciddi idilər ki, onlar Bizans və Çinlə rəsmi diplomatik əlaqələrə girmişdilər. Köçəri xalqların digər imperatorluqları da eynilə nəhəng əraziləri və müxtəlif xalqları öz hakimiyətləri altında birleşdirmişdi".

Və "asanalıqla demək olmaz ki, köçərilərin intellektual imkanları öz ifadəsinə Aristotelin idrak nəzəriyyəsindən daha çox mürəkkəb kosmoloji sistemlər və inanıclar əsərə yeləşməsində, bütün bunların müsəfi və poeziyada inikasında tapır" qənaətində olan müəllif yazır:

"Ancaq yene də köçərilərin di-ni, dünyagörüşü, içtimai baxışları və ədəbi abidələri etrafında çox maraqlı suallar araşdırılmamızın sərhədləri dışında qalaraq oturaq şəhərlərdə ərsəyə gəlmış formal mətnlər və müəyyən yaradıcı məqsədi olan sənət əsərləri baxımından müyyənənləşdiriləcəkdir".

Səciyyəvidir ki, Frederik Star araşdırıldığı dövrün Mərkəzi Asiya şəhərini, ilk növbədə, əreb yürüşlərinə göstərdiyi reaksiyanın xarakteri ilə təyin etməyə çalışır ki, fikrimizcə, bu, kifayət qədər əsaslı cəhdidir. Hər şeydən əvvəl ona görə ki, əreb müdaxiliyi həm güclü əreb, həm mənəvi-ruhi, həm də iqtisadi möqavimət tələb edirdi... Və Mərkəzi Asiya şəhərinin, sözün geniş manasındaki, təbiəti, yaxud mentalitetini bu möqavimətdən da-ha yaxşı heç nə eks etdirə bilməz:

"Mərkəzi asiyalılar üçün isə xarici müdaxiliyə məruz qalmaq heç də yeni bir şey deyildi. Belə zərbələri hansı yolla həzm etməyi, bunnarın təsirləri ile nece davranmaq lazımlılığını onlar əsrlər uzunu öyrənmişdilər. Onlar, həmçinin öz qədim yurdlarının qaynaqlarına, mədəniyyətinə arxayın idilər. Söhbət o qaynaqlardan və mədəniyyətdən gedir ki, bunlar Mərkəzi

asiyalılara işgalçıların özlərile gətirdikləri faydalı ne varsa, ona sahib çıxmış və öz içlerində eritmək kənarda baş verirdi... Odur ki, müəllif dərhal əserin bilavasitə mövzusuna qayıdaraq yazır:

"İtirilmiş maarif" in müəllifi ilə razılışmaq lazımlı gelir ki, nə qədər enerjili olsa da, köçəri hayat terzi belə bir dayanıqlı möqavimət istehkami yarada bilmədiyi kimi, müxtəlif dünyagörüşlərin, mədəniyyətlərin bu cür mükəmməl sintezinə de nail ola bilmezdi. Odur ki, Mərkəzi Asiya şəhərlərinin geniş təsvirini verən müəllif onları "bacarıqlar, ideyalar və etiqadaların qaynadığı qazan" adlandırmışdır.

Təqdim olunan, "hərbi maşını", demək olar, bütövlükde kölə zabit və əsgərlərdən ibarət tərkibdə yaradılmış Mahmud Qəzənevini tarixdəki rolu barədə deyilənləri, fikrimizcə, birmənalı qəbul etmək çətindir. O, necə qarətçi, yaxud kölələrdən ibarət ordu komandanı idi ki, "amansız işgalçılıq mühərribərini aparanda belə öz dövrünün böyük zəka sahiblərinə, xüsusilə Biruni və Firdovsiye himayəçilik edirmiş. Tikidirdiyi memarlıq abidələrinə baxanlar heyran qalmışlar"ı..

Doğrudur, "İtirilmiş maarif" in müəllifi "bu ziddiyyətli qəribəliyin səbəbi"ni axtarır, ancaq bunu türk deyil, daha çox İran mədəniyyəti varisliyində tapmaq cəhdində bulunması, fikrimizcə, məsələni həll etmək əvəzinə, daha dərin ziddiyətlərə meydən açır.

Frederik Star, vəd etdiyi kimi, VIII əsrin ortalarından XII əsrin ortalarına qədər Mərkəzi Asiyada, eləcə də həm hədud regionlarda el-min, mədəniyyətin, texnologiyaların son dərəcə yüksək inkişafının bütöv (və dinamik) mənzərəsini təqdim edir. Və bu mənzərədə bər-məkəlik, xəlifə Məmənun "Hikmət evi", mötəzilik, gəzergi alımları, eləcə də el-Xarəzmi, el-Kindi, el-Fərabi, xüsusən "Mərkəzi Asyanın parlayan ulduzu" Xorasandakı yaradıcı mühit xarakterik cizgilərlərə aydın görünür. Əbu Reyan el-Biruni, Əbu Əli ibn Sina, Əbu Hamid el-Qəzali kimi İran alımlarının dəhası barəsində müfəssəl məlumat verən müəllif nəhayət türklərə keçir, daha doğrusu, kitabın ideya-poetik strukturuna, yaxud estetik ruhuna uyğun olaraq ifadə edildiyi kimi, "səhnəyə türklər çıxır: Mahmud Kaşgari və Yusif Balasaqını..."

Frederik Star yazır: "Artıq 900-cü ildə hamiya aydın idi ki, xəlifələr ərəblərdən, Bağdadın mədəniyyətini əhəmiyyətli dərəcədə gəlisişdirən Mərkəzi Asyanın və Persiyanın özündən gəlmə farslardan ibarət idisə, real hakimiyət Mərkəzi Asiyadan olan türklərin əlinde idi".

Bunu, təbii ki, Mahmud Kaşgari də yaxşı biliirdi... O, bütün təfərrüati ilə anlayırdı ki, "xəlifə öz alemində Möminkərin Əmiri qaldısa da, əslində, faktiki statusu etibarilə "Aləmlərin Ağasının yardımçısı"na əlaviləndi ki, bu da Kaşgarının özü kimi bir türkün vassali olmaq demək idi.

Kaşgarının planı xəlifəni, eləcə də bütün ərəbləri və farsları o faktı etirafa məcbur etməkdən ibarət idi ki, artıq onlar üçün türk dillərini öyrənmək və türk mədəniyyəti ilə həsablaşmaq vaxtı gəlib çatıb".

Heç şübhəsiz, nə Kaşgarının, nə de Balasaqunlunun XI əsrin ortalarından sonra müsəlman mədəniyyəti səhnəsinə, ilk növbədə, "etnik təbliğatçı rolu"nda çıxmaları təsadüfi deyildi. Onlar "heyrətamız qaraxanlıları"nın ardınca gəldilər. Kitabda, eləcə də bir sıra digər mənbələrdə "bir türk qarətçisi" ki-

rinin hər hansı mədəni inkişafdan, texnoloji (və mənəvi) tərəqqidən kənarda baş verirdi... Odur ki, müəllif dərhal əserin bilavasitə mövzusuna qayıdaraq yazır:

"Irəlidə görəcəyik ki, mədəniyyətin özü də Şərqdən əsən bu güclü küleyin təsirine məruz qalmışdır və o parlaq "ərəb" alımlarının əhəmiyyətli bir hissəsi, ümumiyyətə, ərəblərdən deyil, ərəbcə yazmağı tərəf etmiş Mərkəzi asiyalılardan ibarət idi".

Frederik Star, vəd etdiyi kimi, VIII əsrin ortalarından XII əsrin ortalarına qədər Mərkəzi Asiyada, eləcə də həm hədud regionlarda el-min, mədəniyyətin, texnologiyaların son dərəcə yüksək inkişafının bütöv (və dinamik) mənzərəsini təqdim edir. Və bu mənzərədə bər-məkəlik, xəlifə Məmənun "Hikmət evi", mötəzilik, gəzergi alımları, eləcə də el-Xarəzmi, el-Kindi, el-Fərabi, xüsusən "Mərkəzi Asyanın parlayan ulduzu" Xorasandakı yaradıcı mühit xarakterik cizgilərlərə aydın görünür. Əbu Reyan el-Biruni, Əbu Əli ibn Sina, Əbu Hamid el-Qəzali kimi İran alımlarının dəhası barəsində müfəssəl məlumat verən müəllif nəhayət türklərə keçir, daha doğrusu, kitabın ideya-poetik strukturuna, yaxud estetik ruhuna uyğun olaraq ifadə edildiyi kimi, "səhnəyə türklər çıxır: Mahmud Kaşgari və Yusif Balasaqını..."

Frederik Star yazır: "Artıq 900-cü ildə hamiya aydın idi ki, xəlifələr ərəblərdən, Bağdadın mədəniyyətini əhəmiyyətli dərəcədə gəlisişdirən Mərkəzi Asyanın və Persiyanın özündən gəlmə farslardan ibarət idisə, real hakimiyət Mərkəzi Asiyadan olan türklərin əlinde idi".

Bunu, təbii ki, Mahmud Kaşgari də yaxşı biliirdi... O, bütün təfərrüati ilə anlayırdı ki, "xəlifə öz alemində Möminkərin Əmiri qaldısa da, əslində, faktiki statusu etibarilə "Aləmlərin Ağasının yardımçısı"na əlaviləndi ki, bu da Kaşgarının özü kimi bir türkün vassali olmaq demək idi.

Kaşgarının planı xəlifəni, eləcə də bütün ərəbləri və farsları o faktı etirafa məcbur etməkdən ibarət idi ki, artıq onlar üçün türk dillərini öyrənmək və türk mədəniyyəti ilə həsablaşmaq vaxtı gəlib çatıb".

Heç şübhəsiz, nə Kaşgarının, nə de Balasaqunlunun XI əsrin ortalarından sonra müsəlman mədəniyyəti səhnəsinə, ilk növbədə, "etnik təbliğatçı rolu"nda çıxmaları təsadüfi deyildi. Onlar "heyrətamız qaraxanlıları"nın ardınca gəldilər. Kitabda, eləcə də bir sıra digər mənbələrdə "bir türk qarətçisi" ki-

mi təqdim olunan, "hərbi maşını", demək olar, bütövlükde kölə zabit və əsgərlərdən ibarət tərkibdə yaradılmış Mahmud Qəzənevini tarixdəki rolu barədə deyilənləri, fikrimizcə, birmənalı qəbul etmək çətindir. O, necə qarətçi, yaxud kölələrdən ibarət ordu komandanı idi ki, "amansız işgalçılıq mühərribərini aparanda belə öz dövrünün böyük zəka sahiblərinə, xüsusilə Biruni və Firdovsiye himayəçilik edirmiş. Tikidirdiyi memarlıq abidələrinə baxanlar heyran qalmışlar"ı..

Yeri gəlmışkən, "İtirilmiş maarif" in müəllifi de öz mövzusunun xronoloji hüdudları daxilində Şərqi Qərbi texnoloji inkişaf baxımından müqayisədə maraqlıdır. Bu müqayisələr zahirən ne qədər fragmental görünse də, daxilən o qədər bütöv, mənəvi və düşündürücüdür ki, idrakin (fəlsəfənin), elmin, mədəniyyətin planetar miqyası barədəki təsəvvürü də canlandırir.

Frederik Starın kitabından sonuncu fəsli olan "Retrospektiv: Qum və dəniz ilbizi" mövzunu poetik-fəlsəfi vüsətə yenidən nəzərdən keçirən müstəqil bir essedir ki, burada Mərkəzi Asiya tarixinin maarifçilik dövrü təşəkkülü, təkmüllü və tənəzzülü ilə vəhdətdə, bütöv bir fenomen olaraq müzakirə predmetine çevrilir. Əsərin başlangıçında qarşıya qoymuş üç sual yenidən xatırladılır... Ancaq artıq cavablandırılmış, hər halda buna yaxın bir vəziyyətə gətirilib çıxarılmış hesab edilərək günümüzün aktual mətbələrinə keçilir:

"Mərkəzi Asyanın yeni dövlətləri təsdiq etmişlər ki, onların suverenliyi həyat qabiliyyəti olan məzmundadır... Bölgənin hər yerindən olan gənc kişilərlə qadınların əlamətdar bir qrupu dərin təsir bağışlayan təhsil almış insanlardır. Alıqları təhsil onları həm dərəcədən təsəvvür yaradılmışdır ki, görünürlər, öz mükəmməlliyi (və orijinallığı) ilə mövcud stereotipləri hər cəhətdən üstələmek imkanlarına malikdir.

Müəllif retrospektiv baxımdan olduğu kimi, prospektiv baxımdan da mövzunun hüdudlarını aşaraq həm "mongol əsri"ndən, həm də "Teymur və onun xələfləri" dövründə bəhs edir, hətta tarixşunaslığa özünəməxsus bir ərkələ daxil elədiyi "termin"lə "Teymurun oğulları" adlandırdığı Moğol, Səfəvi və Osmanlı imperiyalarının da işinə qarışır... Və hər üç imperiyani "biliklənme sahələri" üzərində dini məhafizəkarlığın güclü məhdudiyyətləri"lə səciyyələndirdikdən sonra yazır:

"Bu imperiyalar yeni texnologiyalara açıq olsalar da, heç cür səy göstərmirdilər ki, belə texnologiyaları özü yaratsınlar. Yeni dövrün həmin o üç böyük imperiyası, onlardan da əvvəl Teymurilər özüllərini Buxara, Nişapur, Mərv, Ürgənc, Tus, Qəzni, Səmərqənd və Balasaqunlu sələflərindən... xeyli geri qalırdılar. Yeni dövrün bu üç geniş ərazilərinə sahib imperiyası Mərkəzi Asyanın Maarif dövrü ilə müqayisədə intellektual baxımdan kasib və gericil görünür".

Bu "görünüş"ü (və ya görüntünü) ən təsəssübəs mövqedən belə şübhə altına almaq çox çətindir. Və təsadüfi deyil ki, XIX əsrin ortalarından etibarən türk-müsəlman dünyasında baş qaldıran maarifçilik hərəkatının (Mirzə Fətəli

Axundzadə, Cəmələddin Əfqani, İstanbul maarifçiləri) əsas amacı da məhz Şərqi Qərbən müqayisə edilməyəcək dərəcədə geri qalmışının səbəblərinin axtarışı idi.

Yeri gəlmışkən, "İtirilmiş maarif" in müəllifi de öz mövzusunun xronoloji hüdudları daxilində Şərqi Qərbi texnoloji inkişaf baxımından müqayisədə maraqlıdır. Bu müqayisələr zahirən ne qədər fragmental görünse də, daxilən o qədər bütöv, mənəvi və düşündürücüdür ki, idrakin (fəlsəfənin), elmin, mədəniyyətin planetar miqyası barədəki təsəvvürü də canlandırir.

Frederik Starın kitabından sonuncu fəsli olan "Retrospektiv: Qum və dəniz ilbizi" mövzunu poetik-fəlsəfi vüsətə yenidən nəzərdən keçirən müstəqil bir essedir ki, burada Mərkəzi Asiya tarixinin maarifçilik dövrü təşəkkülü, təkmüllü və tənəzzülü ilə vəhdətdə, bütöv bir fenomen olaraq müzakirə predmetine çevrilir. Əsərin başlangıçında qarşıya qoymuş üç sual yenidən xatırladılır... Ancaq artıq cavablandırılmış, hər halda buna yaxın bir vəziyyətə gətirilib çıxarılmış hesab edilərək günümüzün aktual mətbələrinə keçilir:

Müəllif əmindir ki, "bu ırsın nüvəsində Maarif dövrü dayanır. O dövr ki, onların əcdadları bir çox araşdırma sahələrində dünyada öncüllük edirdilər. Bu qəhrəmanlıq merhələsi, olsun ki, itirilmiş bir dövrür. Ancaq bu gün onun əlamətləri görünürlər ki, həmin dövr gənclər tərəfindən yenidən aşkarlanmaqdadır. Bu, baş verdikcə köhnə vərdişlər və gözləntilər də yenidən dirçəlir, gözlər daha uzaq üfüqlərə zillənir".

Əlbəttə, tarixin istər qazanılmış, isterse də itirilmiş təcrübələrindən dərs almaq heç zaman gec deyil. Və şübhə yoxdur ki, Amerika araşdırıcısı Frederik Starın "İtirilmiş maarif" i həmin dərslərin mötəbər mənbələrindən biri kimi gənc Azərbaycan intellektuallarının da diqqətindən kənarda qalmayacaq.

**Nizami Cəfərov
Akademik**

“Könüllülər İli” gənclərə olan yüksək inamın və dəyərin göstəricisidir

Hər bir xalqın işqli gələcəyi, onun mənəvi inkişafı, məhz xeyirxahlıq, fədakarlıq, könüllü və təmənnasız yardımsevərlik kimi möqəddəs niyyətlər təməni üzərində böyükən, formalasən və bu kimi nəcib ənənələrə sadıq qalan genç nəsildən çox asılıdır. Bu səbəbdəndir ki, bəzən gənclərimizin pis verdişlərdən uzaq olmaları, düzgün yola istiqamətləndirilmələri, sosiallaşmaları, məşğulluğunun təmin olunması, onlara göstərilən xüsusi diqqət və qayğı dövlətimizin yürütdüyü gənclər siyasetinin əsasını təşkil edir.

Gənclərin roluna həmişə xüsusi diqqət yetirən, gənclərlə bağlı məsələləri öz fəaliyyətinin əsas tərkib hissələrindən biri hesab edən Ümummilli Lider Heydər Əliyev demişdir: “Bizim bugünkü gəncliyimiz sağlam düşünceli gənclikdir, vətənpərvər gənclikdir, xalqını, milletini sevən gənclikdir... Gənclərimiz mükəmməl təhsil almış, həyatı dərindən öyrənmeli, dünyada gedən prosesləri bilməlidir. Lazımı fəaliyyət göstərib öz xalqına və dövlətinə xidmet etməlidir.”

Bunun nəticəsidir ki, dövlətimiz tərəfindən həyata keçirilən gənclər siyaseti gənclərin yeni inkişaf nümunəsi kimi könüllülük hərəkatının da cəmiyyətdə, xüsusilə, gənclər arasında təbliğinə və onun daha da genişlənməsinə səbəb olmuşdur.

Bu baxımdan, Ulu Önderin layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyevin uğurlu gənclər siyasetinin mənşəti, davamı olaraq, Azərbaycan Respublikasında 2020-ci ilin “Könüllülər İli” elan edilməsi haqqında 30 dekabr 2019-cu il tarixli Sərəncamı, məhz ölkəmizdə könüllülük ənənələrinin mühüm əhəmiyyət kəsb etməsinin ali səviyyədə verilən qiymətin əyani təsdiqi ilə yanaşı, onun daha da genişlənməsinə və inkişaf etməsinə şərait yaratmış olacaqdır.

Bu gün ölkəmizdə ASAN Könüllülər Təşkilatı, “Regional İnkışaf” İctimai Birliyi, “Bir” Tələbə Könüllüləri və digər könüllü hərəkatları yaranmış, ümumilikdə, demek olar ki, ölkənin bütün mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarını əhatə edən, on minlərlə gənci vahid amal ətrafında six birleşdirən könüllü qrupları fəaliyyət göstərir.

2008-ci ildə ölkəmizdə ilk dəfə keçirilən “Avroviziya” Mahnı Müsabiqəsi könüllülük hərəkatının da genişlənməsinə səbəb olmuşdur. Daha sonra 2015-ci ildə keçirilən I Avropa Oyunları, 2017-ci ildə keçirilən IV İslam Həmrəyliyi Oyunları, bir neçə idir ki, ardıcıl, mükəmməl şəkildə təşkil olunan “Formula 1” yarışları və digər bu kimi mötəbər, irimiqyaslı beynəlxalq tədbirlərin uğurla həyata keçirilməsində könüllülər xüsusi rol oynamışdır, ümumi sayıları iyirmi iki mini ötmüş böyük bir könüllülər ordusunu da yaratmış oldular.

Bir sözə, könüllülər öz təşəbbüskarlıqları, müasir dünyagörüşləri, yenilikçi və yaradıcı düşüncə tərzləri ilə fəaliyyət göstərdikləri hər bir sahəye yeni nəfəs və yeni həyat verirler.

Hesab edirəm ki, könüllülərimiz, ümumilikdə isə vətənpərvər, sağlam ruhlu, özünə inamlı, mübariz gənclərimiz bu il də və bundan sonrakı illər ərzində də xalqımızın rifahına, dövlətimizin daha da güclənməsinə, onun çiçəklənməsinə böyük inam və səyələ xidmət etmiş olacaqlar.

Bizim ümumi evimiz - Vətənimiz Azərbaycana xidmətdə, bu müqqəddəs işinizdə Sizlərə bol-bol uğurlar, əziz könüllülər!

20 Yanvar faciəsinin ildönümü ilə əlaqədar Azərbaycan Ordusunda silsilə tədbirlər keçiriləcək

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 20 Yanvar faciəsinin otuzuncu ildönümü haqqında Sərəncamının icrası ilə əlaqədar Müdafiə Nazirliyində tədbirlər planı təsdiq edilib. Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, plana əsasən Azərbaycan Ordusunda şəxsi heyətə parlaq vətənpərvərlik nümunələrinin təhlili, mənəvi və döyüş ruhunun yüksəldilməsi istiqamətində silsilə tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Tədbirlər çərçivəsində hərbi qulluqçular Şəhidlər xiyabanlarını ziyarət edəcək, Müdafiə Nazirliyinin hərbi hissə, müəssisə və təşkilatlarında 20 Yanvar faciəsinin ildönümü ilə əlaqədar anim mərasimləri təşkil olunacaq. Həzi Aslanov adına Ordu İdeoloji və Mədəniyyət Mərkəzində, Gəncə Qarnizonu İdeoloji və Mədəniyyət Mərkəzində, Hərb Tarixi Muzeyində kitab, foto və rəsm sərgilərinin, elecə də səyyar təşviqat qruplarının cəbhə bölgəsində yerləşən hərbi hissələrin şəxsi heyəti ilə görüsələrinin təşkili, xüsusi təyinatlı təhsil müəssisələrində və hərbi hissələrde “20 Yanvar qəhrəmanlıq və qurur günü müzdür” şüarı altında ədəbi-bədii kompozisiyaların təqdim edilməsi, bədii və sənədi filmlərin nümayışı, dəyirmi masa və tematik gecələrin və digər tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

**COŞQUN MƏMMƏDOV,
Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Elm və Təhsil Komitəsinin
eksperti**

COŞQUN MƏMMƏDOV,

Ülviyyə Axundova: 2020-ci ilin “Könüllülər İli” elan edilməsi Azərbaycan gəncliyinin inkişafında mühüm hadisədir

Geridə qoyduğumuz və uğurlu tədbirlərlə yadda qalan “Nəsimi İli”ndən sonra Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2020-ci ilin “Könüllülər İli” elan edilməsi Azərbaycan gəncliyinin inkişafında mühüm hadisədir. Sağlam düşüncəli gənclərimizin sosial həyata atılması və ictimai fəaliyyətə məşğulliyətində könüllülük çox ənənələrə səbəb olmayırlar. Əminliklə deyə bilərik ki, on minlərlə Azərbaycan gənci müxtəlif gənclər təşkilatları, könüllülük hərəkatları vəsitsələ bilik, təcrübə və bacarıqlı əldə edib. Könüllülük gənclərimiz istər yerli, istərsə də beynəlxalq miqyaslı tədbirlərdə iştirak edərək müümət və zəngin təcrübəyə yiyələnilər.

Bunu “Vətəndaş Cəmiyyətində Debat” İctimai Birliyinin sədri Ülviyyə Axundova AZƏRTAC-a açıqlamasında söyləyib.

Təmsil etdiyi təşkilatın da ölkəmizdə könüllülük fəaliyyətinin inkişafına töhfə verdiyini vurğulayan Ül.Axundova deyib: “Vətəndaş Cəmiyyətində Debat” İctimai Birliyində fəaliyyət göstərən könüllülük gənclərimiz təmsalında deyə bilərik ki, tələbə olduqları dövrlərdə gənclərimiz sağlam düşüncə ilə özünü inkişaf etdirərək müxtəlif sahələrdə uğurlar qazanıblar. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin uğurlu dövlətçilik siyasetini dəstəkleyən könüllülük gənclər ölkəmizin suverenliyi və tərəqqisi üçün yorulmadan fəaliyyət göstərirler. Dövlətimizin başçısının Sərəncamı ilə 2020-ci ilin Azərbaycanda “Könüllülər İli” elan edilməsi və bu il ərzində görüləcək işlər gənclərimiz üçün çox geniş imkanlar yaradacaq”.

Rəvanə Həşimova: 2020-ci ilin “Könüllülər İli” elan olunması bu sahədə fəaliyyət göstərən şəxslərin əməyinə verilən yüksək qiymətdir

Könüllü öz iradəsi və sərbəst seçimi əsasında əvəzi ödənilməyen İctimai faydalı fəaliyyəti şəxsən həyata keçirən şəxsdir. Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə 2020-ci ilin Azərbaycanda “Könüllülər İli” elan olunması dövlətimizin başçısının əvəzi ödənilməyen İctimai faydalı fəaliyyəti ilə son illərdə ölkəmizdə təşkil olunan onlarla mötəbər tədbirdə təşkilatçılığın dayağı olan, könüllü ruhu ilə yaşayışın əməyinə verilən də bir yüksək qiymətdir.

Bunu Gənclərin inkişaf və Karyera Mərkəzinin baş direktoru Rəvanə Həşimova AZƏRTAC-a açıqlamasında deyib. Həm dünya təcrübəsində, həm də Azərbaycanda xüsusi yeri olan könüllülük hərəkatının fəaliyyət istiqamətlərinin də müxtəlif olduğunu vurğulayan R.Həşimova deyib: “Bu gün elə bir sahə yoxdur ki, oraya könüllülər cəlb olunmasın. Qururverici haldır ki, öz könüllülük fəaliyyətlərini Vətəne, dövləte, xalqa dəstək, vətəndaşlıq mövqeyinin göstəricisi kimi görən azərbaycanlı könüllülər dünyanın inkişaf etmiş ölkələrinin könüllülərindən heç nə ilə geri qalmırlar. Bu insanların gördükleri işə sevgilərinin artması, gördükli işdən zövq almaşları və missiyanı özlərindən sonra sevə-sevə ötürümlərinə vəsile olunub. Bu addımı Gənclərin inkişaf və Karyera Mərkəzi olaraq alqışlayır və yeni gənc könüllüləri sıralarımızda gözləyirik. Bizə qoşularaq, gənc könüllü olaraq çoxlu sayıda könüllü ilə tanış olub, on möhkəm dostluqların təməlini qoymaq imkanı əldə edilir. Gənclərimiz özlərində yeni xüsusiyyətlər keşf etməklə dünyanın xoş və yaddaşalan anları yaşayacaqlar. Bununla da şəxsi inkişaflarına böyük töhfələr verəcəklər və təbii ki, könüllülük zamanı qazandıqlarını başqa qəzanmayaçaqlar”.

Hacıqabul və Salyan sakinlərindən marijuana götürülüb

Rəsəpulkanın daxili işlər orqanları narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyessine qarşı mübarizəni qətiyyətə davam etdirir. Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildiriblər ki, Sabirabad Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının əldə edilmiş məlumat əsasında keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Hacıqabul rayon sakini, əvvəller məhkum olmuş R.Bağırıdan 380 qram marijuana aşkarlanaraq götürülüb.

Salyan Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşlarının əldə edilmiş məlumat əsasında keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində isə rayon sakini A.Güləməmmədovdan 425 qram marijuana aşkarlanıb. Faktlarla bağlı araşdırma davam etdirilir.

Sumqayıtda yataqxanada 2 meyit tapılıb

Sumqayıt şəhərin 18-ci mahalləsində yerləşən yataqxanaların birində 2 meyit aşkar olunub. AZƏRTAC xəber verir ki, qonşular 102 mərkəzinə zəng edib, mənzildən üfunət iyi gəldiyi bildiriblər. Müraciət əsasında müvafiq qurumlar mənzilin qapısını açaraq içəridə 2 nefer kişinin meyitini aşkarlayıblar.

Araşdırma nəticəsində onların içki məclisindən sonra ehtiyatsızlıqdan mənzildə yanğın törətdiyi məlum olub. Onların məhz tüstündən zəhərlənərək ölükləri istisna olunmur.

Ölənlərdən birinin şəxsiyyəti də məlum olub. Bu, 1964-cü il təvəlli lüdü Şixiyev Abil Murtuz oğludur. Diger şəxsin kimliyi hələlik məlum deyil. Meyitlər aidiyəti üzrə təhvil verilib. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

“Gənclərin inkişaf və Karyera Mərkəzi geridə qoyduğumuz ildə gənc könüllülərlə bir çox uğurlara imza atdı”, - deyən R.Həşimova qeyd edib ki, Azərbaycan Respublikasının Gənclər Fondu və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlar Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin birgə təşkilatçılığı, bütün könüllü təşkilatları və hərəkatlarının iştirakı ilə həyata keçirilən “Azərbaycan Könüllülük Həftəsi”ndə Gənclərin inkişaf və Karyera Mərkəzinin yerli nümayəndəliklərinin könüllüləri də fəal iştirak etdilər. Həftə çərçivəsində həyata keçirilən “Şəhidimiz”, “Vətənimiz”, “Könüllülük sərədə tanımır!”, “Təbiətimiz” kampaniyalarında GİKM-in könüllüləri öz rayon və şəhərlərini layıqli şəkildə təmsil etdilər.

“Ölkəmizin şəhər və rayonlarında gənclər üçün inşa edilmiş infrastruktur obyektlərinin təyinatı üzrə və səmərəli fəaliyyətinin, regionlarda yaşayan gənclərin dövlət tərəfindən onlar üçün yaradılmış şəraitdən tam şəkildə yararlanmasının təmin edilməsi ilə bağlı dövlətimizin başçısının göstərişinə uyğun olaraq, Cəlilabad, Masallı, Quba, Qusar, Zaqatala, Qax, Biləsuvar, Qazax, İsmayıllı, Şəmkir, Bərdə, Ağcabədi, Xaçmaz, Goranboy, Yevlax və Lənkəranda Gənclərin inkişaf və Karyera Mərkəzləri fəaliyyətə başlayıb. 2020-ci ilin birinci rübündə açılması nəzərdə tutulan daha 40 nümayəndəliyimizdə bize qoşulacaq könüllülərlə tanışlığı indidən səbirsizliklə gözləyirik. 2020-ci ilin “Könüllülər İli” elan olunması tarixi könüllülük ənənələrimizə verilən en yüksək qiymətdir. Könüllü olmaq ümidi yeri olmaq, savab qazanmaq, xalqına, Vətəninə xidmət etmək deməkdir. Biz dünən də belə idik, bu gün də beləyik, heç şübhəsiz ki, sabah da bu keyfiyyətimizə sadıq qalacaqıq”, - deyə R.Həşimova bildirib.

Makron dinc dayanır: Putinlə danışığın maraqlı məqamı

Paris Amerikanın iradəsinə qarşı növbəti addımı atmağa hazırlaşır. Özü də Rusiya məsələsində. Prezident Emmanuel Makron Kreml ilə münasibətlərə yenidən baxmayı qərara alıb. Bu zaman ilk olaraq iqtisadi sferada əməkdaşlığı bərpə etmək fikrindədir. Bu isə, faktiki olaraq, Vaşinqtonun tətbiq etdiyi sanksiyalardan çıxməq deməkdir. Ekspertlər E.Makronun bu addımı hansı səbəblər üzündən atdığını təhlil etməyə çalışırlar. Çünkü məsələyə çox ciddi yanaşır və hesab edirlər ki, Fransa rəhbərliyi dediyini həyata keçirər, dünya siyasetində "ağ qaraya" qarışacaq. Üstəlik, Qərb siyasi mühiti müasir tarixində görünməmiş bir parçalanma ile üz-üzə qalmış olacaq.

Əvvəlcə ekspertlər E.Makronun bu mövqeyini "sarı jiletillər"ə görə Ağ evdən inciklik eləməti kimi qəbul etməyə çalışılar. Lakin Fransanın iqtisadiyyat və maliyyə naziri Brüno Lö Merin də eyni fikri təkrarlaması və Moskvada həmin məsələnin müzakirə edilməsi vəziyyətin ciddiliyini göstərdi. Nazirin özü fransalı sənayeçilərlə görüşdə deyib ki, birbaşa E.Makronun tapşırığı ilə Moskvaya gedib və rusiyalı həmkarı ilə mövzunu müzakirə edib. Amerikanın mümkün sanksiyalarını isə fransalı nazir "millətin suverenliyinə yolverilməz müdaxilə cəhdini" adlandırdı.

B.Lö Mer fikirlərinə davam edərək açıq şəkildə bildirib ki, Fransa Rusiya ilə iqtisadi əlaqələri bərpə etmək fikrindədir. Bunu beynəlxalq hüquq çərçivəsində etməyi düşünür. Lakin qarşıda duran ilk manə Rusiyaya tətbiq edilən sanksiyalardır. Bu məsələyə görə Fransanın özü sanksiyalara meruz qalmış istəmir. Ancaq lazıim gəlse, ticarət savaşına Avropa miqyasında cavab verməye hazırlırdı. Konkret olaraq, Fransa rəhbərliyi Avropa İttifaqının başqa dövlətlərinə de Amerikanın sanksiyalarına qarşı çıxmaga sövq edəcəyinə ümidi bəsləyir. Artıq Almaniya Bundestagında E.Makronun təşəbbüsüne dəstək ifade olunub. Alman deputatlar Vaşingtonun sanksiyalarının ölkəyə ciddi zərər verdiyini deyib və onların yumşaldılmasına nail olmağa səsləyiblər.

Məsələnin mühüm bir tərəfini ekspertlər ABŞ-Fransa münasibətlərindəki bir inceliklə əlaqələndirirlər. Söhbət Fransanın Amerika şirkətlərinə vergi qoyması ilə bağlıdır. Onların sırasında "Amazon", "Facebook" və "Google" kimi şirkətlər də vardır. Paris hesab edir ki, bu şirkətlər vergi ödəməlidirlər. Lakin əger beynəlxalq seviyyədə rəqəmsal şirkətlərə ümumi vergi tətbiq olunsa, Fransa milli vergini ləğv edəcək.

Buna cavab olaraq Amerika Prezidenti Donald Tramp Fransanı yeni əlavə vergilərlə hədələyib. Vaşington fransız mallarına 100 faizlik vergi tətbiq edəcəyini bəyanlayıb. Bu isə, heç şübhəsiz, Fransa ilə ticarət savaşının başlanması deməkdir. Lakin E.Makron bir qədər əvvəl bəyan etmişdi ki, tərəflər razılığına gəliblər. Konkret desək, beynəlxalq rəqəmsal vergi müəyyən olunan kimi, Fransa qoymuş vergini ləğv edəcək. Yəni, Paris beynəlxalq hüquq uygún hərəkət edəcək və ticarət savaşına girməməyə çalışacaq.

Vurğulanan məqamlar göstərir ki, məsələ yalnız vergi ilə bağlı deyil. Söhbət geniş miqyasda ABŞ və Al arasında fikir ayrılığının dərinleşməsi ilə bağlıdır. Bu, özündə çox sayda problemi ehtiva edir. Belə ki, Amerika Al-dən bir çox şəylərə yenidən baxılmasını tələb edir və bunu daha çox təhdid formasında həyata keçirir. O cümlədən Rusiyaya münasibətdə Vaşington Avropanı öz maraqlarına tabe etməye çalışır. Brüssel isə buna dözmək fikrində

Qərbdə geosiyasi parçalanma: Fransa ABŞ-a qarşı yeni addım atır

deyil. Deməli, əslində, rəqəmsal şirkətlərin fəaliyyətinə vergi qoyması tələbi ilə Rusiyaya qarşı tətbiq olunan sanksiyaların yumşadılması arasında bir geosiyasi bağlama mövcuddur. Avropa dövlətləri bu tələdən çıxmayı qərara alıblar. Onların əsas təşəbbüskarı isə E.Makrondur.

Məsələnin bu tərəfi geosiyasi aspektde daha maraqlı və əhəmiyyətlidir. Çünkü açıq deyə bilərik ki, İndi Amerikanın liderliyinə qarşı yalnız Rusiya, Çin və Türkiye müqavimət göstərmir, onlara Avropanın iki böyük dövləti - Fransa və Almaniya da qoşulmağa başlayır. Bu trend özünü təsdiq etsə, onda qlobal miqyasda fərqli bir mənzərə meydana çıxacaq.

Mənzərə dəyişir: Avropa Rusiya faktorunu qabardır

Hər şeydən önce, artıq geosiyasi mübarizə sərhədinin Qərb-Rusiya və ya Qərb-Çin xətti üzrə getmədiyini qəbul etmək lazımdır. Bunun əvəzində bir neçə lokal nüvəsi olan güc mərkəzləri formallaşmaya başlayır. Onun başlıca əlaməti isə Qərbin geosiyası, siyasi, iqtisadi və sonra təhlükəsizlik sisteminin parçalanması ola bilər. Hazırkı mərhələdə Qərb başlıca olaraq iqtisadi-ticaret və geosiyasət aspektlərində iki düşərgəyə bölünür. Bir tərəfdə ABŞ və Böyük Britaniya var, digər tərəfdə isə Fransa və Almaniya. Rusiya və Çin bunlardan Fransa və Almaniyanı dəstəkləyir. Türkiye isə hələlik özünün müstəqil mövqeyini qoruyub saxlaya bilir.

Digər fərqli məqam Al-nin Yaxın Şərqi və miqrasiya məsələsində özünün müstə-

qil mövqeyini formallaşdırması ilə bağlı ola bilər. Bu istiqamətdə dərhaçox canfəşanlıq edən yenə də Fransadır. Yəni, əgər bu proses inkişaf etsə, Fransa, faktiki surətdə, Avropanın lideri statusuna yüksələ bilər. İndi Rusiya ilə yanaşı, Almaniya da Türkiyə ilə miqrasiya, Suriya, Liviya və İraq məsələlərini müzakirə etməyə meyllənir. Angela Merkelin Türkiyə nəzərdə tutulmuş səfərini həm də bu məqamlı bağlayırlar.

Onun fonunda İran problemi xüsusi məzmunda özünü göstərir. Belə ki, Avropanı İran-ABŞ münasibətlərindəki gərginlik nüvə silahına sahib olması dəha aktuallaşır. Artıq ABŞ və Böyük Britaniya bəyan ediblər ki, "İran heç zaman nüvə silahına sahib ola bilməyəcək". Bu bağlılıqda Vaşingtonun B-52 strateji bombardmançılarını İранa yaxın məkanlarda yerləşdirdiyi haqqında informasiyalar yayılır. Bunun sonucu Yaxın Şərqlə yanaşı, Avropa üçün də faciəvi ola bilər. Nəzərə almaq gərəkdir ki, Tehran Amerikanın iranlı generalı öldürməsinə əsgəri cavab verəcəyini bəyan edib. Ekspertlər Tehranin 13 ssenari üzrə işlədiyi haqqında yazar.

Hər bir halda, Fransanın Rusiya ilə iqtisadi münasibətləri bərpə etmək təşəbbüsü ilə çıxış etməsi geniş aspektdə dərək edilməlidir və orada geosiyasi məqamın da yer almazı ehtimalı az deyil. Paris geosiyası proseslərdə tarixi dönüş yaratmağa cəhd göstərir. Bu, dayanıqlı bir geosiyasi konfiqurasiya meydana gətirə bilərmi?

Bu sualın müsbət cavabı əsas olaraq ABŞ-Çin qarşısundan ilə bağlı ola bilər. Çünkü bu qarşısundan Avropa təkənləmiş vəziyyətdə olur. İki supergücün hər hansının tərəfində olsa, sonuc məlum olmaya-

caq. Rusiya ilə yaxınlaşmaqla isə hər ikisinin zərbəsindən yayınmaq imkanı əldə edir. Çin Rusiya faktorunu əsas tutaraq Avropaya toxunmayacaq, ABŞ da tam təkənlənmək üçün Al-dən çox uzaqlaşmayaçaq. Çünkü Vaşington o halda Al, Rusiya və Çin kimi böyük güclərə qarşılaşmış olur. Bu isə Amerikanın geosiyasi potensialına ciddi zərbə deməkdir.

Belə çıxır ki, E.Makron, əslində, strateji xarakterli oyun aparır. O, faktiki olaraq, Al-ni Amerikanın siyasi, iqtisadi, ticari və hərbi təsirindən çıxarıb müstəqil gücə çevirməyə çalışır. Bunun üçün Paris Rusiya və sonra da Çinlə münasibətləri inkişaf etdirməkdən belə çəkinmir. Burada rəqəmsal sferanın qabardılmasının da ayrıca önemi vardır.

Əslində, bu barədə yenə də Fransa Prezidenti danışımdı. O hesab edir ki, rəqəmsal texnologiya sahəsində Avropa tam milliləşməlidir. Çünkü proseslər onu göstərir ki, əks halda, Avropa ya Amerika, ya da Çindən asılı vəziyyətə düşəcək. Konkret olaraq, Avropa cəmiyyətlərini kənar dövlətlər dəha yaxşı öyrənib öz məqsədləri üçün istifadə edə bilər. Məsələn, ABŞ və ya Çin fransızlar haqqında ən həssas məqamları belə əhatə edən çox sayıda informasiya toplayıb, onların sosial, siyasi, ideoloji və psixoloji fealiyyətlərinə nəzarəti əle ala bilər. Deməli, Parisin məhz rəqəmsal sferanı qabartması təsadüfi deyil.

Beləliklə, Qərbin öz daxilində geosiyasi liderlik uğrunda mübarizə yeni mərhələyə qədəm qoymuş olur. Bu mərhələnin başlıca özüllüyi Rusyanın avropalılar tərəfindən fərqli mövqeyə qoymasıdır. Bunu kimə faydalı olacağını yaxın gələcək göstərəcək.

10 yanvar 2020-ci il

Kim qalib gəldi - ABŞ, yoxsa İran?

*Qazanan başarıyyat oldu - 3-cü
Dünya Mührəbəsi baş vermədi!*

Yaxın Şərqi regionunda hərb-i-siyasi gündəmin dəyişməsi ABŞ və İran arasında uzun illərdir ki, davam edən soyuq mührəbənin, az qala 3-cü Dünya Mührəbəsi ilə əvəzlənəcəyinə səbəb olacaqdı. Daha dəqiq desək, İranın İraqda, Suriyada və Yeməndə cərəyan edən siyasi maraqları ABŞ-in maraqları ilə ciddi şəkildə toqquşdu və nəticədə, Pentaqon Amerika prezidenti Donald Trampın xüsusi göstərişi ilə hərəkətə keçdi, İranın hərbi dairəsinin əsas siması hesab edilən general Qasim Süleymanını və daha bir neçə İslam Keşikçiləri Korpusunun təmsilçilərini raket zərbəsi ilə qətlə yetirdi, üstəlik, İslam Respublikasının daha 52 obyekti hədəfə alacağını bəyan etdi.

Məhz bu amil dünya ictimaiyyətini narahat etdi. Cənubi İran da, öz növbəsində, boş dayanmayacağını dünyaya çatdırıldı. Maraqlısı da budur ki, ABŞ gözlənilməz zərbəsini aldı - İraqda yerləşən Amerikaya aid hərbi bazalara ballistik rakətlər hückum bas verdi və 80 nəfər hərbi həlak oldu. Bir vətəndaşının qətlinə görə ciddi və kəskin addımlar atan ABŞ-in isə cavabının daha sərt olacağı gözlənilirdi. Amma amerikalılar geriye çəkilidər, yəni Donald Trampın İranı sülhə devət etməklə bağlı bəyanatı 3-cü Dünya Mührəbəsinin bərə də yan keçməsi anonsunu verdi. Qlobal qırğınlar və savaşlar meydani nın, neçə deyərlər, qapıları bağlandı. Əslində, bu, doğru addım idı və söz yox ki, orta digər məqamlar da var ki, bütün bunların təhlili bir realliga söykənir - insanlığın faciələrə məruz qalmaması gerçekleşdi.

Verilən sərt, yumşaq və s. bəyanatlar 3-cü Dünya Mührəbəsinin geriye atılması planını işə saldı

Düzdür, İranın Yaxın Şərqi rəsmi hərbi qüvvələri, eləcə də, "Hizbullah" və s. kimi təşkilatlar ABŞ tərəfindən təhlükəli, həbələ, terror qrupları kimi tanındı və İran da Pentaqonu, bilavasitə terror təşkilatı kimi tanındığını bəyan etdi. Amma bütün bunlara rəğmən, kütülvə mührəbə qorxusu aradan qaldırıldı və bu gün dünya rahat nəfəs alır. Cənubi bu iki qüvvənin toqquşması digər təhlükələrə də səbəb olacaqdı. Misal üçün, bu

Rövşən NURƏDDİNOĞLU

Fransada yeni ilin ilk nümayishi keçirilib

Fransada pensiya islahatına qarşı tətil və nümayişlərin 36-ci günüdür. Belə ki, dünən ölkənin bir çox şəhərində pensiya islahatına qarşı 2020-ci ilin ilk ümumi tətil və nümayishi keçirilib. Təhsil Nazirliyi təhsil işçilərinin 18-20 faizinin tətili qoşulduğunu bildirə də, həmkarlar təşkilatı bu rəqəmin 40-50 faiz olduğunu bəyan edib. Qaravelin nüvə mərkəzinin 400-ə qədər işçisi nümayişə qoşulub. Ölkədə 8 neft emalı zavodundan 6-nın blokadaya alındığı bildirilib. Hökumət pensiya islahatları ilə bağlı qapıların açıq olduğunu bildirə də, pensiya yaşıının dəyişməyəcəyini deyib. Bu baxımdan həmkarlar təşkilatları ümumi razılığın yaxın zamanda olmayacağı qeyd edib.

Fransada pensiya islahatına qarşı tətil və nümayişlərin 36-ci günüdür. Belə ki, dünən ölkənin bir çox şəhərində pensiya islahatına qarşı 2020-ci ilin ilk ümumi tətil və nümayishi keçirilib. Təhsil Nazirliyi təhsil işçilərinin 18-20 faizinin tətili qoşulduğunu bildirə də, həmkarlar təşkilatı bu rəqəmin 40-50 faiz olduğunu bəyan edib. Qaravelin nüvə mərkəzinin 400-ə qədər işçisi nümayişə qoşulub. Ölkədə 8 neft emalı zavodundan 6-nın blokadaya alındığı bildirilib. Hökumət pensiya islahatları ilə bağlı qapıların açıq olduğunu bildirə də, pensiya yaşıının dəyişməyəcəyini deyib. Bu baxımdan həmkarlar təşkilatları ümumi razılığın yaxın zamanda olmayacağı qeyd edib.

Avstriyada istifadə müddəti bitmiş ərzaqlar pulsuz paylanılacaq

A vstriyanın hakimiyət orqanları mağazalara istifadə müddəti bitmiş, lakin istifadəyə yararlı qida məhsullarını xeyriyyə təşkilatlarının ehtiyacları üçün pulsuz paylamaları barede göstərmişdir. AZERTAC xəbəri KİV-lər istinadla xəbər verir ki, bu qərar Avstriyanın yeni Nazirlər Kabinetinin işgüzar programında nəzərdə tutulub. Burada qida tullantılarına qarşı fəaliyyət planından səhəbet gedir. İstifadə müddəti tükənmüş qida məhsullarının paylanmasına Milli Koordinasiya Mərkəzi nəzarət edəcək.

Qeyd edək ki, Avstriya mağazalara istifadə müddəti bitmiş ərzaq məhsullarını tullamağı qadağan edən ilk ölkə deyil: eyni sistem 2016-ci ildən etibarən Fransada tətbiq olunur.

Bakıdan Cocuq Mərcanlıya ilk avtobus reysi açılıb

Y anvarın 9-da Bakı Beynəlxalq Avtovəzal Kompleksində Cocuq Mərcanlı istiqamətində ilk avtobus reysi açılıb. AZERTAC xəbər verir ki, paytaxtdan Cocuq Mərcanlı istiqamətində 2 müntəzəm və 4 qeyri-müntəzəm xətt üzrə ümumilikdə 6 avtobus sərnişinlərin xidmətində olacaq. Müntəzəm marşrut xətti üzrə Bakı-Sabirabad-Saatlı-İmişli-Daşburun-Horadız-Cocuq Mərcanlı, qeyri-müntəzəm xətt üzrə Bakı-Cocuq Mərcanlı trayektoriyası əhatə olunaq. Artıq ilk avtobus Cocuq Mərcanlıya çatıb.

Xatırladaq ki, ötən ilin sonunda Cocuq Mərcanlıya 3 istiqamətdə - Sumqayıt, Mingəçevir və Gəncə istiqamətində xətlər istifadəyə verilib.

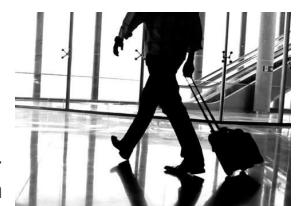
Bayram günlərində 537 mindən çox şəxs gömrük sərhədindən keçib

B ayram günlərində gücləndirilmiş iş rejimində fəaliyyət göstərən gömrük orqanları şəxslərin və nəqliyyat vasitələrinin sərhədkeçmə proseslerinin asan və sürətli şəkildə həyata keçirilməsini təmin edib. Dövlət Gömrük Komitəsinin Mətbuat və İctimaiyyətə Əlaqələr idarəsindən AZERTAC-a bildirilib ki, bayram ərefəsi və tətil günlərini əhatə edən 10 gün ərzində xaricə səyahət edən və ölkə ərazisine daxil olan şəxslərin sayındı ciddi artım müşahidə olunub. Belə ki, bu müddət ərzində ümumilikdə 537 min 224 şəxs və 44 min 21 yüngül minik nəqliyyat vasitəsi ölkənin gömrük sərhədindən keçib. Bu da gün ərzində 53 minden çox sərnişin, 4400-dən artıq minik avtomobili deməkdir.

831 nəfər könüllü olaraq Avropadan Azərbaycana qayıdır

Ö tən il 831 nəfər könüllü olaraq Avropadan Azərbaycana qayıdır. Beynəlxalq Migrasiya Təşkilatından (BMqT) Trend-e verilən məlumatə görə, BMqT-nin Könüllü Qayıdlışa Yardım və Reintegrasiya İayihələri çərçivəsində 2019-cu il ərzində Azərbaycan vətəndaşı olan 831 nəfərin mənşə ölkəsinə könüllü qayıdışını təmin olunub.

Könüllü geri qaydanların 460 nəfəri Almanıyanın, 264 nəfəri Niderlandın, 27 nəfəri Latviyanın, 16 nəfəri Türkiyənin, 13 nəfəri Avstriyanın, 10 nəfəri Gürcüstanın, 9 nəfəri Belçikanın, 8 nəfəri Litvanın, 7 nəfəri Polşanın, 6 nəfəri İsveçrənin, 4 nəfəri Macarıstanın, 3 nəfəri Finlandyanın, 2 nəfəri İrlandiyənin, 1 nəfəri Çexiyanın və 1 nəfəri Bosniya və Herseqovinanın payına düşüb.

Çavuşoğlu İraqın Baş naziri ilə görüşündə nədən danışır?

T ürkiyə xərici işlər naziri Mövlüd Çavuşoğlu və İraq Baş naziri Adil Abdülmehdi İraqın paytaxtı Bağdadda hökumət sarayında bir araya gəlib. SIA-nın Türkiyə mətbuatına istinadən verdilə məlumatə görə, bölgədəki artan gərginliyin azaldılmasına yönəlmış intensiv diplomatik təşəbbüsler çərçivəsində Bağdadda səfər edən Çavuşoğlu Baş nazir Abdulmehdi tərefindən qəbul edilib. Abdülmehdi-Çavuşoğlu görüşünə Türkiyə və İraqdan nümayəndə heyəti də qatılıb.

Çavuşoğlu səfəri ilə bağlı "Twitterde" "Qardaş İraqla münasibətlərimizi və regional məsələləri müzakirə etmək üçün Bağdadda" mesajı ile paylaşım edib.

Serbiya ilin sonunadək "Türk axını"na qoşulacaq

S erbiya ilin sonuna kimi "Türk axını" təbii qaz boru kəmərinə qoşulacaq. Bu barede Serbiya Prezidenti Aleksandr Vuçiç İstanbulda keçirilmiş "Türk axını" təbii qaz boru kəmərinin açılış mərasimindən sonra media nümayəndələrinə açıqlamasında deyib.

TürkStream

Prezident bildirib ki, "Türk axını" ölkəsi üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır. Bu baxımdan Serbiya gələcəkdə sərmayələr cəlb edə, iqtisadi yüksəliş yaşaya bilər. Habelə ölkə bu boru kəməri vasitəsilə daha ucuz qaz alacaq. A. Vuçiçin ehtimalına görə, boru kəməri cari ilin ikinci yarısında Serbiyanın qaz şəbəkəsi ilə birləşəcək.

26 il öncə, xalqı qırğına verənlər...

Yenidən hakimiyyət iddiasında?!

Düz 26 il öncə müstəqillik uğrunda şəhidlik zirvəsi - nə ucalarkən bugünkü dağıcı müxalifət "lider"ləri həmin dövrədə hakimiyyətə can atırlılar. Məhz buna görə də, indiki radikalılarla 26 il əvvəlki hakimiyyətə gəlmək hərisləri arasında her hansı fərq axtarmağa ehtiyac yoxdur.

Cünki 20 Yanvar hadisələrinin gənahı bu gün də hakimiyyətə iddialı qüvvələrin boynundadır. Bu səbəbdən- dir ki, bu dağıcıclar yenə də növbəti- 9 fevralda keçiriləcək parlament seçki- ləri ərefəsi sosial şəbəkələrdən xalqı piket, mitinq və küçə yürüşləri keçirməkə fasilesiz kütəvi aksiyalara start verməyə çalışılsalar da, bunun xalqa lazımlığı olmadığını daha aydın tərzədə anla- salılar da, bu yanlış yollarından hələ də dönmək iqtidarında deyillər. Cünki proqramları xarici qüvvələrin göstərişi və cəmiyyəti inkişafdan, tərəqqidən xaos və süquta doğru aparmaqdır.

Xalq belə qəmbərqluları qəbul etmir

Bəli, Əli Kərimli, İsa Qəmbəri, Arif Hacılı, Pənah Hüseynli və...bu kimi satqınlar ele həmin gün, yəni

1990-ci il yanvarın 20-də sehər prezident aparatının qarşısında hakimiyyət hərisləri ile yanaşı, Primakov və Yazov kimi Kreml qanıçənləri də onlarla bir sıradə dururdu. Bir faktı da xatırladaq ki, sehər fövqəladə vəziyyət elan edilsə də, qırğın bir neçə gün davam etdi. "Liderlər" də canfəşənliqlə öz merklə planlarını gerçəkləşdirməkdə idilər. Bu gün həmin dağıcıclar özlərini təmizə çıxarmağa çalışaraq, bildirirlər ki, o vaxt səhv etmişdilər, indi səriştələrini artırıblar və günahlarını yumağa hazırlılar. Belələri inanmaq aldanmaqdan başqa bir şey deyildir. Cünki belələri öz adlarını su üzərində yazırlar ki, məsuliyyət yükündə azad olsunlar. O qanlı-qadəli gecəde hakimiyyət hərisləri öz aralarında, bir nəfər də olsa itki verməyərək, dinc əhalinin qırğıınına səbəb oldular. Çətin məqamda "asta qaçan namərddi" deyib, aradan çıxa-

raq, sudan duru çıxırdılar. Ancaq 1990-ci il 20 Yanvar faciəsindən sonra qurumlarında çat baş verdi. Radikalın bir-birilərinə qənim kəsilmələri tezlikle qurumlarının sayılarının artmasına səbəb oldu. Araz və Zərdüşt Əlizadələr AXC-dən uzaqlaşış ASDP-de möhkəmləndilər. Bir müddət sonra isə, Leyla Yunusova ASDP-dən ayrılib öz partiyasını yaratdı. AXC-çilər Moskva- ya getmiş Etibar Məmmədovu öz qurumlarının üzvü hesab etmədiklərini deyib, onu Lefortovoya saldılar. E.Məmmədov oradan çıxıldıqdan sonra AMİP-ini yaratdı.

Bu gün radikalalar yaratdıqları oyuncaq siyasi partiyalarla yene də hakimiyyətə gəlmək istəyi ilə yaşayırlar. Xalq inkişaf, tərəqqi və inqilabi islahatlarla "hə" dediyi bir vaxtda, bu bədbəxtlər də hələ də "hannan-hana, damdan-dama" deyə-deyə acizliklərini nümayiş etdirməkdədirler. Bir də neyləsinlər, axı radikalaların bacardıqları yegane iş bir qurum (o zamanın AXC-si) daxilindən çıxaraq, ayrı-ayrı, qurumlar daxilində sığınmaqdır. Yegane istekləri ciddi-cəhdə tərsinə hərəkət etmək, təmsil olunduqları ayrı-ayrı partiyaları bir blokda birləşdirməkdir. Radikalalar bu arzuları isə heç cür gerəkliyə qovuşmayıb, qovuşmayıacaq da!

R.HÜSEYNOVA

AXCP-"REAL" partiyası arasındakı qarşıdurma səngimir

la olmayanları satqın, xəyanətkar adlandırmamasını və başqa məsələləri göstərmək mümkündür. O cümlədən, Ə.Kərimli çox isteyirdi ki, İ.Məmmədovun partiyası "Milli Şura"ya üzv olsun və bununla da "REAL" onun təsiri altına düşsün. Ancaq həm Ə.Məmmədov, həm də onun icra katibi Natiq Cəfərli, eləcə də, partiya məclisinin keçmiş başqanı Azər Qasımlı və digər partiya funksionerləri partiyalarının ənənəvi müxalifətin heç bir koalisiyasına, birlik və təşkilatlarına qatılmayaqlarını bəyan etdilər. Bu isə, o demək idi ki, "REAL" təkbaşına ənənəvi müxalifətə meydan oxumaqla, fərqli düşüncə və fərqli strategiya ilə hakimiyyət iddiasında olacaq. Məhz bu amil Ə.Kərimli, o cümlədən, cəbhəcilerle "Milli Şura" üzvlərini hiddətləndirdi. Nəticədə, mövcud savaş baş verdi ki, həmin savaş kəskin qarşıdurmalarla müşahidə olunmaqdadır.

Yeri gəlmışkən, bu gün sosial şəbəkələrdə canlı yayılara çıxan Sevinc Osmanqızı, Qənimət Zahid, Natiq Ədilov və qeyrileri AXCP sədri Ə.Kərimli ilə əlbir şəkildə "REAL" a qarşı ardıcıl kampaniyalara start veriblər. Bu na misal olaraq, İ.Məmmədovun S.Osmanqızının canlı yayımına qatılaraq, orada sərt ifadələr işlətməsi, hətta Osmanqızını da bu məsələdə ittihəm etməsidir. Eləcə də, Q.Zahid canlı yayılarda hər dəfə İ.Məmmədovu hədəfə alan fikirlər səsləndirərək, Ə.Kərimlinin sifarişlərini həyata keçirir. Bütün bunlar isə, artıq oxun yaydan çı-

masının, AXCP sədrinin isə düşərgədə yeni və daha güclü düşmən qazanmasına sübütudur.

Bu arada, "REAL" partiyasının icra katibi N.Cəfərlinin qarşı tərəfi ən sərt ifadələrə söz atəşinə tutması, AXCP-nin, "Milli Şura"nın siyasetinə tüpürməsi vəziyyətin gərginleşməsinə səbəb olub.

"REAL" partiyası qısa zamanda, əks-hükum taktikası vasitəsilə AXCP-yə və "Milli Şura"ya qurşaqlı zərbə vuracaq

Onun sosial şəbəkədə "Fikri olub beyni olmayan bir qrup adam kuy yaradaraq, fikir formalasdırmağa çalışırlar. Bu kampaniya birbaşa "Milli Şura" rəhbərliyinə daxil olan adamlar tərəfindən qızışdırılır, idarə olunur və yönləndirilir. Həmin siyasi düşüncə tərzinin 25 ildir daşıyıcıları olanlar zaman-zaman eyni kampaniyani ya öz təşkilatlarının içinde olanlara, ya da digər siyasi partiyalara qarşı aparıblar" ifadəsi də qeyd edilən məsələnin bariz sübütudur. Ümumiyyətlə, ister AXCP sədrinə, isterse də "Milli Şura"dakı digər funksionerlərə meydan oxuyan "REAL" təmsilçilərinin sərt cavab tədbirləri, artıq belə neticəyə gəlməye zəmin yaradır ki, elə Ə.Kərimli də dişinin İ.Məmmədova bata bilməyəcəyi qənaətine gelib. Ona görə də elindəki bütün resurslardan maksimum qaydada istifadə edərək, "bəlkə üstələdim" fikrine dalır. Amma görünən budur ki, "REAL" partiyası qısa zamanda, əks-hükum taktikasından istifadə edərək, həm AXCP-yə, həm də, bütövlükdə, "Milli Şura"ya güclü qurşaqlı zərbə vuracaq. Hər halda, mövzü ətrafındaki hadisələr də, artıq buna doğru irəliyəməkdədir.

Rövşən RƏSULOV

Dəyərsiz liderlərin dəyərsiz "prinsipləri"

RƏFIQƏ

Yenə də seçkiyəfəsi eyni sözlər və eyni böhtanlar. Azərbaycana qənim kəsilen, bəli, məhz qənim kəsilen kömür kimi qara qüvvələr ağızlarından düşən hər bir kəlmələrdə, hər bir ifadələrdə "YAP nə etdi ki, Azərbaycan üçün, xalq üçün?" tipli ağıldan keñar, mənəsiz suallar yağıdırırlar. Dəyərsiz və boşboğaz müxalifət "liderləri" sosial şəbəkələrdə onların diqəsi ilə yazarlıq deyil, yozarlıq edən azyaşlı qələmək və mirzəcik tayfları guya dünyanın müxtəlif filosoflardan, ya da ictimai-siyasi xadimlərindən sitatlar getirərək, öz köşə yazılarırin ora-burasını o ki var bəzəyib-düzəyirler. Nə bilim, da-hi rus yazarı filankəsovski belə demişdi, elə ifadə etmişdi... Nəcə deyərlər, "çevir tati-vur tati" prinsipindən o tərəfə keçə bilməyən müxalifət köşədarları indi də seçkiyə az müddət qalmasından istifadə edərək, bu mesələni spekulasiya vasitəsinə çevirməkla, bir daha müasir demokratik dəyərlərdən, qabaqcıl dünya təcrübəsindən xəberis olduqlarını, eyni zamanda, qərəzlə niyyət və antimilli mövqə ortaya qoyduqlarını açıq-aydın göstərməkdədirler. Bu da, ondan irəli gəlir ki, dağıcı müxalifət partiyaları ucuz bəhanələrlə seçkilərde uğur qazanmaq üçün yetərli resurs və potensiala malik deyillər.

YAP icra katibinin müavini Siyavuş Novruzov bildirib ki, müstəqil Azərbaycanın dinamik tərəqqisini şərtləndirən mühüm strateji amillərdən biri bütün sahələrdə kompleks karakterləri, sistemləri və məqsədönlü islahatlatın heyata keçirilməsidir: "Azərbaycanın parlamentinin də müasirləşməsi, yenileşməsi, islahatlar sferasına cəlb olunması Prezident İlham Əliyevin islahatlar konsepsiyasının uğurla həyata keçirilməsinə mühüm töhfə kimi qiymətləndirilə bilər".

Öfsuslar olsun ki, hər zaman milli maraqlara zidd mövqedən çıxış edən, xalqın və dövlətin mənafeyini heçə sayan, anti-Azərbaycan dairələrin direktivi vəsaitindən hərəkət edən radikal müxalifət öz ampluasına sadıq qalaraq, bu məsələni də manipulyasiya predmetinə çevirməyə çalışır. Məqsəd cəmiyyətdə ictimai rəyi yaniltmaq, islahatlar konsepsiyasının üzərinə kölgə salmaq, vətəndaş-dövlət münasibətlərində etimadsızlıq mühiti yaratmaqla yanaşı, xarici qüvvələrin, anti-Azərbaycan dairələrin maliyyəsi və direktivi vəsaitindən hərəkət etməkdir. Eyni zamanda, xarici qüvvələrin buyruğu ilə idarə olunanlar ölkə üzrə seçki dairələrinin yarısında belə layiqli namizəd irəli sürmək iqtidara deyillər. Buna görə də, onlar müxtəlif bəhanelər irəli sürməklə, seçkiların üzərinə kölgə salmağa çalışırlar. Amma bu cür vəsətərlər ictimai rəyi manpulyasiya məruz qoymaq, xalqın öz iradəsini ifade etməsinə və ölkənin demokratik inkişafına mane olmaq mümkün deyil!

Ancaq bu reallığı da anlamırlar ki, YAP kimi nəhəng partiya zərurətdən yaranarkən, onların əksəriyyəti o zamanı "Maliş" smesi yeyib, üstündən də əmzik əmərək, Alılahlarına şürk edirdilər. Yəni ən azından, onların bu bərdə hap-gop etmələri yersizdir. Çünkü YAP yanaranda, onların yaşları bir-ikidən tərəfə keçmirdi. Ona görə də, yaşları qədər... yesələr, daha yaxşı olardı. YAP Azərbaycan xalqı üçün əsl, həqiqi müstəqillik və azadlıq gətirdi. YAP yeganə partiyalardandır ki, yarandığı dövrdən az müddət sonra, yəni bir il ərzində, müxalifət düsərgəsindən iqtidara gəldi. YAP-in yaranması Azərbaycan xalqının dəstəyi nəticəsində baş verdi. YAP xalqın partiyasıdır. YAP Azərbaycanı AXC-Müsəvat kimi xəyanətkar cütlüklerdən, satılmaqdan, parçalanmaqdan, məhv olmaqdan qorudu və hifz etdi. 26 il önceki İsa Qəmbər, Əli Kərimli elə 26 il sonra da dəyişilməz qalaraq, müxalifətə dəyərsiz özür səhifələrini vərəqləməklə məşğuldurlar. YAP öz gücү və qüdrəti ilə, xalqına güvənib, bu kimi xəyanətkarların hakimiyyətə gələrək yenidən Azərbaycanı didib-parçalamalarına, imkan vermir, verməyəcək də! BAX, BUDUR YAP, hörmətsiz müxalifət mirzəciklərinin bədbəxt liderləri!!!

Bir də həyata daha real baxmaq lazımdır... Yoxsa Azərbaycanı gah filan ölkə, gah da behməkan ölkə ilə haqsız müqayisə edərək, binəvə liderləri qarşısında beş-üç dollarla görə oyunbaşlıq etməyə başqa cür ad da vermək mümkün deyil. Müxalifət köşədarları lügħələrde axtarıb-tapdıqları əndrabadi ifadəleri yazmaqdansa, dahi filosofların kəlamlarının ucundan tutub, ucuzuqlular qədər getməkdənse, Müsəvat, AXCP kimi xəyanətkar partiyaların fealiyyətlərini dəstəkləməkdənse, öz hayalarına qalsınlar. Her kəs bilir ki, boş-boş guruldamaqdan heç nə çıxmayacaq. Yəni nə o yolla, nə də bu yolla heç bir zad etməye gücünüz, qüdrətiniz çatmadı. İndi boş-boş danışb, YAP-a qısqanc nezərlərle baxıb, həzmetməzlik nümayiş etdirməkdənse, mənəcə, həyata daha real, daha açıq gözəl baxmağı bacarmalıdır. Bacarmırsınızsa, onda bu da sizlərin öz problemlinizdir...

10 yanvar 2020-ci il

Müxalifətçi bloqger Daşqın Ağalarlı Azərbaycana deportasiya ediləcək - etiraf saatı yaxınlaşır

Bu günlərdə müxalifətçi bloqger Daşqın Ağalarının Polşanın Qdansk aeroportunda "Interpol" tərəfin-dən saxlanılıraq, Azərbaycana deportasiya olunması ilə bağlı məlumat elə bu satqının "Amerikanın Sesi"nə verdiyi müsahibəsində də bildirilib.

Bu, o satqın ve xain D.Ağalarlıdır ki, 2014-cü il martın 3-də Türkiyədən Gürcüstana keçərkən, Batumidə "Interpol" xətti ile saxlanılıb. Gürcü tərəfi onu əvvəlcə Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarına təhvil vermək istəyib. Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanları müxalifətinin 4500 avro vergi borcunun olmasını əsas göstərərək, onu "Interpol" xəttile axtarışa verib. Ağalarlı 6 ay Tbilisi tezridxanasında saxlanılıb. Ancaq Tbilisi Şəhər Məhkəməsi Azərbaycan tərəfinin rəsmi ittihamlarını təsdiqləmədiyindən, o, azadlığa buraxılıb. Ancaq bu, o demək deyil ki, cinayətkar D.Ağalarlıya qarşı ciddi ölçü götürülməyəcək. Xeyr! D.Ağalarlı bilməlidir ki, artıq etiraf saatı yaxınlaşır.

Belə xainlər barədə ciddi ölçülər götürülməlidir! Nə qədər ki, "siyasi məhacir" adı ilə Avropa ölkələrində sülənən və adını azərbaycanlı qoyub, Azərbaycan dövlətinə və xalqına qarşı tə-

qiramız sözler və böhtanlar yağıdırırlar-sa, onların sonu belə olmalıdır.

Hüquq müdafiəçisi Novella Cəfəroğlu söyüş söyən heç bir şəxsi müdafiə etməyecəyini bildirib: "Söyüş söyən heç bir şəxsi müdafiə etmək fikrində deyiləm. Sən bir şeyi bəyənmirsənse, onu tənqid edə bilərsən. Eləcə də, həkimiyəti bəyənmirsənse, konkret faktlar göstərmək tənqid et. Bildir ki, firlankəs korruptionerdid, korrupsiya ilə evlər alıb və sairə. Bunu tənqid edə bilərsən. Təhqir isə yolverilməzdir. Özümə söz vermişəm ki, kimliyindən asılı olmayaraq təhqiqə yol verən, söyüş söyən şəxsin hüquqlarını müdafiə etməyəcəyəm. Faktlara əsaslanmadan söyüş söyübsə və buna görə cəza alacaqsə, onun hüquqlarını müdafiə etmək fikrində deyiləm".

N.Cəfəroğlu onu da deyib ki, belələri unutmamalıdır ki, özlərinə rəva görmədikləri söyüsləri başqalarına qarşı tətbiq edirlərsə, bunun hüquqi tə-

rəfləri də var: "Bütün sivil ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycan da dünyada beynəlxalq konvensiyalara və hüquqi prinsiplərə daim eməl edən dövlət kimi tanınır. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı vəzifəsindən, sosial təbəqəsindən asılı olmayaraq, qanun qarşısında bərabərdir və hər bir şəxs etdiyi əməle görə qanun qarşısında məsuliyyət daşıyır. Belə, bu gün xarici ölkələrdə, necə deyərlər, "şirə-pələngə" dönen söyüş dağarcıqları da var ki, onlar onsuz da, Azərbaycanın dövlətçilik maraqlarına qarşı düşməncilik mövqeyi nümayiş etdirir və düşünürler ki, "siyasi siğnacaq" aldıqları hər hansı Avropa ölkəsində oturub, sosial şəbəkələr vəsítəsi ilə dövlətinin mövqeyini qoruyanları çırıknış hədəflərinə tuturlarsa, onlar bu əməlləri cavabsız qalacaq. Bu, heç də belə deyil, cümlək beynəlxalq konvensiyalar və qanunlar mövcuddur, zamanın çatanda hər kəs haqq etdiyi cəzasını mütləq alacaqlı".

Beləliklə, ölkəmizin xaricində dövlət və milli maraqlar əleyhine fəaliyyət göstərənlərin hər birinin aqibəti, məhz bu cür nəticələnəcək. Çünkü atalar demişkən, "oğurluqla eyrilik 40 gündən o tərəfə keçməz".

Rəfiq HÜSEYNOVA

"Müsavat AKM" Bakıdan idarə olunub

Müsavatçı və "Milli Şura" üzvü Tofiq Yaqublu Arif Hacılıni ifşa edir

Müsavat partiyasının rəhbərliyinin siyasi "məhacir biznesi"ndə "qaz vurub, qazan doldurması" faktı etrafında, demək olar ki, günaşırı şəkildə ictimai əştdirilir və hər dəfə yeni faktlar və sübutlar meydana çıxır. Bu baxımdan, hətta müsavatçıların çoxluğu başqa Arif Hacılını və yaxın ətrafinı qınayırlar, onların siyasi maraqlar pərdəsi altında biznes maraqları qurdularını deyirlər. Bu amil, həm də, belə nəticəyə gəlməyə zəmin yaradır ki, Müsavatın Avropadakı "Müsavat AKM" adlı qolu birbaşa bu biznesin aparıcı qüvvəsi, hətta nüvəsi hesab olunub. Eyni zamanda, həmin təşkilat Bakıdan - A.Hacılının dirijor çubuğu ilə idarə olunub.

Tofiq Yaqublu hansı iddialarını irəli sürmüştü?

Bu arada, bir müddət əvvəl, Müsavat başqanının keçmiş müavini, hazırda da partiyada funkcionerlik edən, eyni zamanda, "Milli Şura"nın koordinasiya mərkəzinin üzvü olan Tofiq Yaqubluun fikirlərini xatırlatmaq yerinə düşərdi. Əbəs deyil ki, bu gün başqanı A.Hacılıdan daha çox AXCP sədri Əli Kərimlinin yanında görünen T.Yaqubluun partiya rəhbərliyini bir sira ittihamlara məruz qoymasını da xatırlatmaq olardı. Məsələn, Yaqublu bildirib ki, Müsavat partiyası ciddi-cəhdə "siyasi məhacirlər"ə verilmiş arayışları gizlətməyə çalışır. Qanunsuz yolla tətilmiş sənədləri ictimaiyyətə açıqlamaq istəməyən partiya rəhbərliyi divan üzvlərinin iradalarını qulaqardına vurur, sanki heç nə olmamış kimi davranır.

Onun digər fikrinə görə, 2016-ci il-dən indiyədək partiya rəhbərliyindən məhacirlərə verilmiş arayışlarla tanış olmaq üçün imkan yaradılmasını tələb edib. Amma buna şərait yaradılmayıb.

Məhz bu ifadədən də belə nəticə hasıl etmək mümkündür ki, əgər öz günahlarını ortada fakt ola-ola inkar edən partiya rəhbərliyi hələ də öz inadkar mövqeyində dayanırsa, onlara qarşı iddialarla çıxış edənlər də eyni mövqelərini sərgiləyəcəklər. Maraqlıdır ki, həzirdə Almaniyada və s. Avropa ölkələrində "Müsavat AKM"in üzvləri və fea-

Tofiq Yaqublunun həm Arif Hacılıdan, həm də onun "məhacir biznesi" ortaqlarından alacaq ölü də sərt şəkildə

Başqa tərəfdən, o, Müsavatın qurultayında başqanlığını irəli sərse də, başqan ola bilmədi və onun bundan sonra daha kəskin ittihamlarla çıxış edəcəyini gözləmək mümkündür. Yəni T.Yaqublunun həm A.Hacılıdan, həm də onun "məhacir biznesi" ortaqlarından alacaq ölü də sərt şəkildə. O da, əbəs deyil ki, bir müddət əvvəl verdiyi açıqlamasında o demədi ki, "AKM" Müsavatın strukturudur, partiya rəhbərliyinin təşkilatlığı və tapşırığı əsasında yaradılıb, habelə, Bakıdan idarə olunur. Sİ-TAT: "Nizamnaməsi partiyada hazırlanıb və təşkilatın yaradılması prosesi divanın nəzarətində olub. Bu illər ərzində, Bakıdan idarə olunub. Sadəcə ola-raq, rəsmi qeydiyyatdan keçən zaman Almaniya qanunlarının onu partiyanın Avropa strukturu kimi qeydə alınmasına imkan vermediyinə görə, QHT kimi qeydiyyatdan keçirməye məcbur olub-lar. İndi də, bu QHT faktorundan yapışaraq, "AKM"-in Müsavat partiyasına aidiyati olmadığını deyirlər. Sanki biri pulunu verib ev alıb, uzun müddətdir ki, içində yaşayır və hansı səbəbdənse, onu öz adına rəsmiləşdirə bilməyib və yaxın qohumunun adına yazdırıb. Orta-yaya problem çıxanda, evin ona aid olduğunu deyir".

Rövşən RƏSULOV

Baxın ha, əgər mən deputat olmasam...

İLHAM

Dünya yaranandan bu güne qədər bəşər övladı müxtəlif arzular, istəklər və niyyətlərə bulunub və bu məqsədlərinə çatmaq üçün cəhdər göstərilib. Amma nə yazıqlar ki, bəzi niyyət və arzular reallığa çevrilməyib. Əksər hallarda əlçatmaz görünən bu arzular insan həyatının puç olmasına gətirib çıxarır. O faktlara görə ki, xəyalında canlandırdığı arzuların dalınca qaçan insan sonda özünü əlçatmaz arzular ki mi məhv sürükleyir. Aleksandro Mnordoni deyirdi ki, bir insanın rahatlığının və rifahının pozulması üçün çox vaxt arzu dalınca qaçması kifayətdir. Ölməz şairimiz Səməd Vurğun isə arzularla bağlı çox gözəl deyir:

*Mən də bir insanam, mən də canlıyam,
Mənim də qəlbimin arzuları var.
Deyirlər arabır dəliqənləyim,
Çox da deyinməsin dalımcə egyptar,
Mənim də qəlbimin arzuları var.*

Bəli, hər kəsin əlçatan və əlçatmaz arzuları var. Elə mənim də arzularım var. Səmimi etiraf edim ki, həmin arzuların əksəriyyəti əlçatan deyil. Elə uzağa getməyim. Arzum var ki, Novxanıda deniz kənarında, balaca da olsa, xudmani bağ evim olsun, küləfirengide oturum, qarşında "notebook", masanın üstündə de pürrəngi çay. "Notebook"da hansısa bir publisistik əsəri və ya bədii romanı yazam, hərdən başımı qaldırıb pürrəngi çayan bir qurtum işib, uzaqdan görünən Xəzər dənizini seyr edim. Sonra da yenidən başlayım beynimdə və düşüncələrimdəki fikirləri kompüterə köçürməyə. Bir də... bir də... deyəsən, bu cür arzuları qeyd etmək, oxucunu hövəsədən çıxarıcam. Çünkü bu yazını oxuyan şəxslər məni qinayaq, üreklerində deyəcəklər ki, eleyə qalsa, bizim də filan-filan arzularımız var və başlayacaqlar xəyallarındakı arzularını canlandırmağa. O qədər hissə, qapanacaqlar ki, iş-güç yaddan çıxacaq. Kimsə, onu dümüşkülyib, xəyal aləmində ayıltsa, həmin şəxs məni təribatda günahlandıracaq, həm də öz-özünə deyəcək ki, bu biçarə yazı müəllifi çox xəyalpərest və əlçatmaz arzuların dalınca qaçan şəxsdir. Əslində, oxucunu da qınamaram. Çünkü heç olmasa, xəyallar aləmində mən və mənim kimilər öz istək və arzularını tapa bilirlər. Bunu ki, əlimizdən ala bilməzlər. Bu da o demək deyil ki, sahibkarı polis bölməsinə salıb qarnına bir-iki topik, başına bir neçə şapalaq vurmaqla pulunu əlindən alasan, ya da ki, mövqeyindən, əlində olan möhürüdən istifadə etməklə tabeçiliyindəki işçini addimbaşı təhqir edib, aşaqilayasan. Yaxud kiməsə və nəyəse arxalanmaqla kasıba yuxarıdan aşağı baxasan. Arzu dedim, yadına bir dostumun deputat olmaq arzusu düşdü. Bu dostumu da qınamıram. Ona görə ki, deputat olmaq yaxşı şeydir. Pul-para, mövqe və mənəsəb öz yerində, mandat hesabına uşaqlarını və ya xəlinərini müxtəlif vəzifələrə təyin etdirmək və ya övladlarını döyanın tanınmış, nüfuzlu universitetlərində oxutdurmaq deməkdir. Fevrалın 9-da parlamentin növbəti seçkilərinin keçiriləcəyini nəzərə alsaq, çox insanın arzularını reallışdırmaq üçün cəhdər etdiklərini görmək olar. Amma elə şəxslər namızədliliyini irəli sürür ki, bir növ, adamin atalar misali olmasın, "dəymisi durunca, kəlli töküller". Zurna çalan, balaban püfləyen seçkilərdə iştirak etməye qərar verir. "Ağzımı tikim", "ağzını çəkim" və bu kimi sarsaqqulu "şeirlər" söyleyən "bəstəkar-şair" deputat olmaq iddiasındadır. Qohum-əqrəba arasında tanınmayan, dost-tanış yanında sözü keçməyən şəxslər də deputatlıq namızədliliyini irəli sürür. Olsun, Azərbaycan azad və demokratik dövlətdir. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına görə, hər kəsin seçkilərde iştirak etmək, namızədliliyini irəli sürmek haqqı və hüquqları var. Ancaq bu hüquqlardan biliyinə, savadına, imkanına və gücüne bələd olanlar istifadə etməlidir. Ancaq görünən odur ki, bu tələblərin fərqinə varmayıb, namızədliliyini irəli sürənlər kifayət qədərdir. Vay-şüvən, ittihəm və tənqidər, hətta təhqiqlər fevrəlin 10-u saat 8-dən sonra başlayacaq. Həmin namızədlər sosial şəbəkələrin imkanlarından bəhrələnib, tutulub-tutulmayacaqlarını bilməyəcəklər. Yetənə-yetib, yetməyənə bir daş atacaqlar. Beləcə, xor dərəyinin cükküldəyən üzvləri kimi haray-həşir salacaqlar. Vay belələrinin halına. Arzuların da bir həddi, həm də sərhədi olmalıdır.

Azərbaycanda insan hüquqları demokratik cəmiyyətin norması və etalonu kimi

Insan hüquqlarının məzmunu və onların cəmiyyətdə bölgüsünə konkret tarixi baxımdan yanaşılmalıdır. Hüquqi dövlətlərin konstitusiyaları və beynəlxalq-hüquqi sənədlərdə qeyd olunmuş insan hüquqlarının müasir siyahısı - demokratik cəmiyyətin norması olan etalon və standartların uzun tarixi inkişafının nəticəsidir. İnsan hüquqlarının inkişafında həllədici mərhələ ola XVII-XVIII əsrlərin burjua-demokratik inqilabları, nəinki insan hüquqlarının geniş məcmusunu, eləcə də, onlara əsl demokratik uzaşma verən, insan hüquqlarının universallığının əsası olan formal bərabərlik və azadlıq prinsiplərini öne çəkdi. İnsan hüquqları dövlət hökmənlığının məhdudlaşdırıcılığı olduğu üçün dövlətin xarakterinə böyük təsir göstərdi, dövlət hakimiyəti ilə fərdin demokratik qarşılıqlı əlaqələrini yaratmağa kömək etdi, bu zaman sonuncunun istek və maraqlarını hökmən strukturların hədsiz himayəsi və tezyiqindən azad etdi. İnsan hüquq və azadlıqlarının cəmiyyətin şüur və təcrübəsində təsdiqi olmasaydı, hüquqi dövlətin formalaşması mümkün olmazdı.

İnsan hüquqları ayrılmazdır. Heç kəs insanı təbii hüquqlarından - yaşamaq, şəxsi toxunulmazlıq, özünün heyat fealiyyətini azad seçmək, vicdan, fikir, əqidə azadlığı və sair hüquqlardan məhrum edə bilməz. Müasir heyati azadlıq, bərabərlik, ədalət prinsiplərinə əsaslanan və universal xarakter daşıyan insan hüquqları olmadan, onu təsəvvür etmək mümkün deyil. İnsan hüquqları təkcə dövləti, hüququ, qanunu, qanunçuluğu, hüquq qaydasını deyil, həm də vətəndaş cəmiyyətinin qiymətləndirilməsi kriteriyası kimi qəbul edilir. Çünkü hüquqi dövlətin inkişafı, yetkinliyi xeyli dərəcədə insan hüquqlarının vəziyyəti, bu hüquqların həcmi və heyata keçirilməsindən asılıdır. Ona görə də, insan hüquqları fərdə təkcə dövlətin idarə olunmasında iştirak etmək imkanı vermir, həm də dövlətdən aralanmaq, şəxsi heyat sahəsində özü-nütəyinətəni, əqidəsini, mülkiyyətə münasibətini müəyyənleşdirmək imkanı verir. Dövlətin vətəndaş cəmiyyətini tam əhatə etmesi, həyatın bütün sahələrinin dövlət-ləşdirilməsi, yalnız insan hüquqlarının mövcud olmadığı və ya deklarativ xarakter daşıdığı dövlətdə mümkündür.

İnsan hüquqları ayrılmazdır. İnsan hüquqları olmadan müasir həyatı təsəvvür etmək mümkün deyildir, çünkü bu hüquqlar azadlıq, bərabərlik, ədalət prinsiplərinə əsaslanaraq, universal xarakter daşıyır. Dövlət və hüquq haqqında bütün emlər insan hüquqlarını əhatəli hüquq kimi öyrənir. İnsan hüquqlarını əhatə edə bilməyən və onu nəzərə almayan istənilən hüquq nəzəriyyəsi tam ola və yaşa bilməz. İnsan öz mahiyyət və fealiyyətinin müxtəlif aspektlərində humanitar elmi araşdırmların mövzusuna çevrilmişdir. Bütün mürəkkəb dövlət-hüquqi təzahürələr son nəticədə dövlət və hüquqi həyatda mühüm və əsas amil kimi çıxış edən insan hüquqlarında saflaşır və möhkəmlənir. Müasir dün-yada insan hüquqları ümumbaşər mədəniyyətinin əsas elementidir.

Bunu öyrənmədən mürəkkəb siyasi, sosial, iqtisadi, beynəlxalq münasibətlərin bütün sistemini qiymətləndirmək mümkün deyildir.

İnsan hüquqları cəmiyyətin möhkəmlənməsinə, siyasi qarşıdurmanın aradan götürülməsinə yönəlmüşdür, çünkü öz təbietinə görə, onlar konsepsualdır və "mənim azadlığım başqalarının azadlığına

zərər yetirməməlidir" prinsipine əsaslanmışdır. Ümumi rifah və ədalət kategoriyasına əsaslanan insan hüquqlarının əlaqəli xüsusiyyəti de buradan meydana çıxır. Bu, insan hüquqlarının dəyerini daha çox artırır, çünkü onlar cəmiyyətin mənəvi təkmilləşməsinə, həməryəliyin formalaşmasına kömək etməlidir, bunlarsız real dəyişiklik və islahatların həyata keçirilməsi mümkün deyildir.

İnsan hüquqları insanların sozial fealiyyəti, onların ictimai münasibətləri, fərdin həyat şəraiti ilə üzvi surətdə bağlıdır. Bu hüquqlar insanların əlaqəsini normal fealiyyətinə dərəcədə fərdin azadlığı ilə digər insanların azadlığının birləşməsi əsasında yaranan qarşılurma, ziddiyət və mübahisəli məsələlərin aradan qaldırılmasıdır.

Bəşəriyyət tərəfindən həqiqi universal dəyərlər kimi dərk olunan bütün qeyri-maddi xarakterli dəyərlər içərisində insan hüquq və azadlıqları ilk yerlərdə birini tutur.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əsasən, Azərbaycan Respublikasının tərəfdarlığı beynəlxalq müqavilələr Azərbaycan Respublikasının hüquq sisteminin ayrılmaz tərkib hissəsidir. Beləliklə, Azərbaycan hüququnda əsas hüquqlar kateqoriyasına həm konstitusiyada, həm də Azərbaycanın qoşulduğu beynəlxalq müqavilələrdə təsbit olunmuş hüquqlar aiddir.

Onlar müxtəlif sahələrdə dövlət tərəfindən təmin olunan sosial imkanları göstərir. Bununla belə, konstitusiya qanunvericiliyinin analizi göstərir ki, "azadlıq" termini fərdi seçimindən daha geniş imkanlarını nəzərdə tutur və onun konkret nəticəsini göstərmir. Məsələn, "hər kəsin fikir və söz azadlığı vardır", "hər kəsin dina münasibətini müstəqil müəyyənləşdirmək, hər hənsi dina təkbaşına və başqaları ilə birləşdə etiqad etmək, yaxud heç bir dina etiqad etməmək, dina münasibəti ilə bağlı əqidəsini ifadə etmək və yaymaq hüquq vardır", "hər kəsin istədiyi məlumatı qanuni yolla axtarmaq, eldə etmək, ötürmək, hazırlamaq və yaymaq azadlığı vardır" və s.

Eyni zamanda, "hüquq" termini insanların konkret fealiyyətini müeyyən edir (məsələn, dövlət işlərinin

idarə olunmasında iştirak etmək hüququ, seçki hüququ və s.). Lakin hüquq və azadlıqlar arasında fərqi müəyyənləşdirmək çətindir. Belə ki, çox vaxt bütün siyasi hüquqlar sahəsi "azadlıq" kimi qiymətləndirilir. Demək olar ki, bu fərq terminlər arasında enənəvi və formal xarakter daşıyır.

İnsan hüquqlarının fərdi və kollektiv hüquqlara bölünməsi ilə əlaqədar qeyd etmək lazımdır ki, onlar arasında qarşılıqlı asılılıq mövcuddur. Həmin asılılıq kollektiv hüquqların həyata keçirilməsinin, fərdin hüquq və azadlıqlarına ziyan yetirməməsi prinsipində ifadəsini tapır. Fərdi və kollektiv hüquqlar təbəbet etibarilə müxtəlif ol-salar da, bir-biri ilə six əlaqədədir-lər. Fərdin hüququ təbii hüquqdur. Fərd anadan olan kimi, onun həmin hüquqları meydana çıxır. Kollektiv hüquqlar isə, təbii hüquq deyildir. Onlar bu və ya digər icma və ya kollektivin maraqlarının ya-ranması prosesində formalaşır. Onlara bu və ya digər icma və ya kollektive daxil olan fərdlərin hüquqlarının məcmusu kimi baxmaq olmaz. Kollektiv hüquqlar heç vaxt fərdi insan hüquqlarına zidd ola bilmez. Əgər kollektiv hüquq insan hüququnun pozulmasına səbəb olursa, deməli, bu cür icmanı bir-ləşdirən məqsəd qeyri-humanist və hüquqa ziddir. Məsələn, xalqın müqəddərətini təyin etmə hüquqi fərdin bütün hüquqlarını manəsiz həyata keçirmək hüququndan ayırmazdır. Həmin kollektiv hüququn legitimliyi müqəddərətini təyin edən xalqın milli mənsubiyyət və dini əqidəsindən asılı olmaya-raq, hər bir insanın münasibətindən asılıdır. Bu mənada, insan hüququnun kollektiv hüquqdan үstünlüyü qeyd etmək olar.

İnsan hüquqları mütləq hüquqlar və dövlətin müəyyən hallarda geri çəkile bildiyi (məhdudlaşdırıcı bildiyi) hüquqlara ayrılır. Mütləq hüquqlar dəyişilməzdır, yeni onlardan geri çəkilməyə yol verilmir. Dövlət heç bir halda, hətta fəvqə-lədə vəziyyət şəraitində belə həmin hüquqlardan geri çəkile bil-məz.

Hüquqlardan istifadə insanın məsuliyyəti, hüquq, humanizm, həməryilik, mənəviyyat prinsipləri ilə müəyyən edilən azadlığın ölçüsü və sərhədlərinin məhdudlaşdırılması imkanı ilə bağlıdır. Bu müddəə öz ifadəsinə Ümumdünya İnsan Hüquqları Bəyannaməsinin 29-cu maddəsində tapmışdır: "Öz hüquq və azadlıqlarını həyata keçirək, hər bir şəxs ancaq elə məhdudiyyətlərə məruz qala bilə ki, onlar qanunla müstəsna olaraq, başqalarının hüquq və azadlıqlarının tanınması, onlara hörmət edilməsi və demokratik cəmiyyətdə əlaqə, ictimai asayış və ümumi rifahın ədaləti teleblərini təmin etmək məqsədilə müəyyən edilsin".

Məhdudiyyət üçün əsaslar Vətəndaş və Siyasi Hüquqlar haqqında Paktda da nəzərdə tutulmuşdur. Paktdın 4-cü maddəsindən əsasən, dövlətdə milletin taleyini təhlükədə qoyan və mövcudluğunu qadağan edilməsi, 15-ci (qüvvəde olan ölkədaxili qanunvericiliyi, yaxud beynəlxalq hüquqa əsasən, törətdiyi vaxt cinayət olmayan hənsə hərəkət, yaxud sehv üstündə hansısa cinayət törətmək də müqəssir sayılmanın qadağan edilmesi; cinayət törədildiyi vaxt tətbiq edilməli olan cəzadan ağır cəza təyin edilməsinin qadağan edilmesi), 16-ci (istənilən yerdə hüquq subyekti kimi qəbul edilmək hüququ) və 18-ci (fikir, vic-

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkışafına Dövlət Dəstəyi Fondu

KIVDF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkışafına Dövlət Dəstəyi Fondu maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

bu Paktda iştirak edən dövlətlər Pakt üzrə öhdəliklərindən geri çəkilme tədbirləri qəbul edə bilər. Lakin bu, vəziyyətin kəskinliyinin tələb etdiyi dərəcədə, belə tədbirlərin onların beynəlxalq hüquqa dair digər öhdəliklərinə zidd olmaması və müstəsna olaraq irq, dərisinin rəngi, cins, dil, din, ya-xud sosial mənşə əsasında ayırt-eşikliyə gətirib çıxarmaması şərti olmalıdır. Paktda iştirak edən hər bir dövlət geri çəkilmə hüququndan istifadə etdikdə, dərhal həmin Paktda iştirak edən digər dövlətlərə geri çəkildiyi müddəələr və onu belə geri çəkilməye vadə edən səbəblər haqqında BMT Baş Katibi vasitəsilə məlumat ver-məlidir. Eləcə də, həmin vasitəçi ilə onun bu geri çəkilməyə xitmə verdiyi tarix bildirilməlidir. Pakta əsasən, 6-ci (yaşamaq hüququ), 7-ci (işgencəyə məruz qalmamaq hüququ), 8-ci (köləliyin qadağan edilmesi), 11-ci (hər hansı müqə-vilə öhdəliyini yerinə yetirmək iq-tidaların olmamasına əsasən, azadlıqlardan məhrum edilmənin qadağan edilməsi), 15-ci (qüvvəde olan ölkədaxili qanunvericiliyi, yaxud beynəlxalq hüquqa əsasən, törətdiyi vaxt cinayət olmayan hənsə hərəkət, yaxud sehv üstündə hansısa cinayət törətmək də müqəssir sayılmanın qadağan edilmesi; cinayət törədildiyi vaxt tətbiq edilməli olan cəzadan ağır cəza təyin edilməsinin qadağan edilmesi), 16-ci (istənilən yerdə hüquq subyekti kimi qəbul edilmək hüququ) və 18-ci (fikir, vic-

dan və din azadlığı) maddələrden hər hansı bir şəkildə geri çəkilməyə yol verilmir.

Hüquqi məhdudiyyətlər Paktda hər bir insanın öz fikrini sərbəst ifadə etmək hüququnu nəzərdə tutan 19-cu maddəsində nəzərdə tutulmuşdur. Həmin maddəyə əsa-sən, bu hüquqdan istifadə olunması xüsusi vəzifələr qoyur və məsuliyyət tələb edir. Belə ki, bir sıra məhdudiyyətlərlə bağlı ola bilər, lakin onlar qanunla müəyyənleşdirilməli və aşağıdakılardan təmin edilməsi üçün zəruri olmalıdır.

a) başqalarının hüquqlarına və adına hörmət edilməsi üçün;

v) dövlət təhlükəsizliyinin, icti-mai asayışın, əhalinin sağlıqlı, yaxud mənəviyyatının qorunması üçün.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 71-ci maddəsinin 3-cü hissəsində hüquq və azadlıqların məhdudlaşdırılması əsasları müəyyən olunmuşdur. Həmin maddəyə əsasən, mühərri-be, hərbi vəziyyət və fəvqəladə vəziyyət, həbele, səfərbərlik elan edilərən insan və vətəndaş hüquqlarının ve azadlıqlarının həyata keçirilməsi Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq öhdəliklərini nəzərə almaq şərti ilə qismən və müvəqqəti məhdudlaşdırıla bilər. Həyata keçirilməsi məhdudlaşdırılan hüquq və azadlıqlar haqqında əhaliyə qabaqcadan məlumat verilir.

VAHİD ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

"Nar" komandası "Beyn Rinq" üzrə Azərbaycan çempionu oldu

"Nar"ın baş sponsorluğu ilə yayımlanan ölkənin ən mərqlı və baxımlı intellektual yarışı "Beyn Rinq"ın 14-cü mövsümü yekunlaşdı. Mobil operatorun dəstək olduğu "Nar" komandası ilin qalibi olub. Belə ki, ölkə intellektuallarının mübarizə apardığı yarışda "Nar", bütün rəqiblərini geridə qoyaraq "Beyn Rinq" üzrə 2019-cu ilin Azərbaycan çempionu tituluna sahib olub. Finalda "Nar" komandası "Bilik" kubokunun sahibi "İçəri şəhər" komandası ilə qarşılaşdı və mübarizədə qalib gəlib. Qeyd edək ki, öten mövsumkü yarışda "Nar" komandası mobil operator tərəfindən təsis edilmiş "Nar" kubokunun sahibi idi. Qaydalara görə isə mövsum sonunda "Bilik" kuboku və "Nar" kubokunun qalibləri Azərbaycan çempionu titulu uğrunda yarışır.

Bu mövsum yarışda 11 universitet və 15 region komandası da daxil olmaqla, 34 komanda mübarizə aparıb. İctimai Televiziyyada yayımlanan "Beyn Rinq"ın 14-cü mövsumu sentyabr ayında başlamışdır.

Gənclərin maariflənməsinin, dünyagörüşünün və analitik düşüncə bacarığının inkişafının cəmiyyət üçün əhəmiyyətini anlayaraq, "Nar" öz korporativ sosial məsuliyyət strategiyası çərçivəsində müxtəlif layihelərə dəstək verir. "Beyn Rinq" bilik müsabiqəsi də bunlardan biridir. Ətraflı məlumatı nar.az səhifəsindən əldə etmək olar.

"Azerfon" şirkəti ("Nar" ticarət nişanı) 21 mart 2007-ci ildə fəaliyyətə başlayaraq qısa bir müddətə Azərbaycanda telekommunikasiya və mobil rabitə sahəsinin aparıcı şirkətlərindən birinə çevrilib. "Nar" ticarət nişanı Azərbaycanın zəngin mədəni və tarixi irlisinin çağdaş həyatla bağlılığını rəmzi olaraq seçilib. "Nar" ölkədə ilk dəfə olaraq 3G texnologiyasını təqdim edib və geniş 4G şəbəkəsini abunəçilərin istifadəsinə verib. "Nar" şəbəkəsi hazırda ölkə ərazisinin 93%-ni (iştirak olunmuş ərazilər istisna olmaqla) əhatə edir və 8600-dən artıq baza stansiyası ilə 2,3 milyondan çox abunəçiye yüksəkkeyfiyyətli xidmət göstərir.

Bakıda qatl: Bibisi oğlunu bıçaqlayaraq öldürdü

Bakıda bibisi oğlunu qatle yetirən şəxs saxlanılıb. Daxili İşlər Nazirliyindən Trend-e verilən məlumatata göre, yanvarın 8-də saat 21 radolərində Şəbran rayon sakini R.İsmayıev Suraxani rayonunun Bülbülə qəsəbəsində kirayədə yaşadığı evde münəaqiŞə zəminində onunla birgə yaşayan bibisi oğlu Cavid Muxtarova bıçaqla xəsarət yetirib.

C.Muxtarov xəstəxanaya aparılırkən yolda ölüb.

Rayonun polis və prokurorluq orqanları əməkdaşlarının keçirdikləri təxirəsalınmaz istintaq və əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində qəsdən adam öldürmək də şübhəli bilinən Şəbran rayon sakini R.İsmayıev saxlanılıb. Faktla əlaqədar Cinayət Məcəlləsinin 120-ci (qəsdən adam öldürmə) maddəsi ilə cinayət işi başlanıb, araşdırma aparılır.

ELAN

Odlar Yurdu Universitetinin "Beynəlxalq Münasibətlər" fakültəsinin II kurs tələbəsi Məmmədli Həsən Kamran oğlunun adına verilmiş tələbə biletini itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ses

Son səhifə

10 yanvar

"Bu il Bakıətrafi dairəvi dəmir yolu marşrutu işə düşəcək"

Indi bizim şəhərətrafi dəmir yolu nəqliyyatı yeni mərhələyə qədəm qoyur. Bu il artıq dairəvi hərəkət marşrutu da işə düşəcək. AZERTAC xəbər verir ki, bu sözləri Prezident İlham Əliyev Anar Quliyevi Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri vəzifəsinə təyin olunması ilə əlaqədar qəbul edərkən deyib.

Dövlətimizin başçısı bildirib: "Nəqliyyat infrastrukturuna xüsusi diqqət verilməlidir. Son illər ərzində köçürülmələr aparılan bir çox yerlərdə müasir nəqliyyat qoşşaqları yaradılır, küçələr genişləndirilir. Yenə də keçmişdə "Sovetski" adlandırılan əraziyə qayıdırıam, orada küçələrin eni iki metrən çox deyildi. İndi geniş xiyabanlar

salmışq. İndi yol hərəkəti ne qədər yüngülləşib. Nəqliyyat infrastrukturunu tekçə avtomobil yollarından ibarət deyil. İndi bizim şəhərətrafi dəmir yolu nəqliyyatı yeni mərhələyə qədəm qoyur. Bu il artıq dairəvi hərəkət marşrutu da işə düşəcək. Bu da, əlbette, avtomobil yollarına düşən yükü azaldacaq. Ona görə şəhərsalma qaydaları, nəqliyyat infrastrukturunu, digər kommunikasiyalar, memarlıq prinsipləri, Bakı şəhərinə uyğun memarlıq əslubunu qorunması, ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması və digər amillər daim diqqət mərkəzində olmalıdır".

Nəsimi rayonunda iki evdən və mağazadan külli miqdarda pul oğurlanıb

Nəsimi rayonu ərazisində evlərdən və mağazadan oğurluq edən şəxslər tutulublar. Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətindən AZERTAC-a bildirilərlər ki, rayon ərazisindəki iki evdən 650 manat və 8000 ABŞ dolları, habelə gümüş əşyalar oğurlamaqdə şübhəli bilinən Qazax rayon sakini, əvvəller məhkum olmuş X.Vəliyev Nəsimi Rayon Polis idarəsinin 19-cu Polis Şöbəsi əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində saxlanılıb.

Ötən il dekabrın 30-da Nəsimi rayonu ərazisindəki mağazaların birindən 3000 manat və 5 ədəd mobil telefon oğurlamaqdə şübhəli bilinən Qazax rayon sakini, əvvəller məhkum olmuş E.Aliyev isə rayon polis idarəsinin 22-ci polis şöbəsinin əməkdaşlarının keçirdikləri əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində yaxalanıb. Hər iki faktla bağlı araşdırma davam etdirilir.

Birləşmiş Ərəb Əmirlilikləri yeni turist vizası tətbiq edir

Birləşmiş Ərəb Əmirlilikləri (BƏƏ) hökuməti yeni turist vizası tətbiq edir. "Gulf News" portalı bu barədə məlumat yayıb. Xəbərdə deyilir ki, yeni qaydaya görə, bundan sonra beşillik turist vizası alan əcnəbiler BƏƏnin şəhərlərində, o cümlədən Dubayda altı ay qala biləcəklər. Hökumət rəsmiləri qeyd ediblər ki, yeni vizanın alınması əvvəlki qaydalarla həyata keçiriləcək. Qeyd olunub ki, beşillik turist vizası əcnəbələrə əvəz olacaq və onun əldə edilməsi qaydalarla barədə tezliklə rəsmi saytlarda müfəssil məlumat veriləcək. Hökumət hesab edir ki, ölkəyə turist axınının gücləndiyi bir şəraitdə bu cür yeniliklər həm rəsmi orqanların, həm də turistlərin işini asanlaşdıracaq.

Türkiyədə 177 kilogram narkotik maddə ələ keçirilib

Türkiyənin Ədirnə vilayətinin İpsala qəsəbəsindəki gömrük-keçid məntəqəsində saxlanılan qoşqulu yük avtomobilində 177 kilogram narkotik maddə müəyyən edilərək götürüllər. AZERTAC xəbər verir ki, Ticaret Nazirliyinin Gömrük Mühafizə Xidmətindən verilən məlumatata əsasən, avtomobil Türkiye ərazisine Yunanistandan daxil olub. Əla keçirilən narkotik maddənin dəyərinin 10 milyon 600 min lira (3 milyon manatdan çox) olduğu bildirilir. Avtomobil sürücüsü şübhəli şəxs qismində saxlanılıb. Faktla bağlı araştırma aparılır.

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavini:

Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov

Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az
Tel: 598-33-90 **Faks:** 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müellifin mövqeyi üst-üstə düşməye bilər.

Qəzet "Ses" in komputer mərkəzində yığılır, səhifələr "Azərbaycan" nəşriyatında çap olunur
Qəzetdə AzərTAC, SIA və AZADINFORM informasiya agentliyklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

Qəzet bazar və bazar ertəsindən başqa hər gün nəşr olunur
Tiraj: 4600